Praktycznym upominkiem gwiazdkowym jest opłacona dla przyjaciół lub znajomych prenumerata „DZIENNIKA BYDGOSKIEGO“ na jeden miesiąc, lub cały kwartał.

Cena egz. 20 groszy 28 stron.

# DZIENNIK BYDGOSKI

Do „Dziennika“ dołączamy co tydzień: Tygodnik Sportowy i Dodatek powieściowy. Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 4—7 po południu. Oddział w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 5. Przedstawicielstwa: w Toruniu, ul. Mostowa 17 — w Grudziądzu, ul. Toruńska 22 w Inowrocławiu, ul. Toruńska 2 w Gdyni, Skwer Kościuszki 24, I ptr.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 2.95 zł. miesięcznie, 8.85 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.34 zł. miesięcznie, 10.00 zł. kwartalnie. Pod opaską: w Polsce 6.95 zł., zagranicę 9.25 zł. miesięcznie. Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 12/14. Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.

Telefony: Redakcja 3316, 3326, Administracja 3315 — Oddział w Bydgoszczy 1299. Założyciel Jan Teska. Telefony Przedstaw.: Toruń 1546, Grudziądz 1294, Gdynia 1460, Inowrocław 420.

Numer 296. BYDGOSZCZ, niedziela dnia 20 grudnia 1936 r. Rok XXX.

*Przemysław Mariański.*

## Rok pracy.

### W służbie idei.

Znany Czytelnikom naszym pod przybranym nazwiskiem pisarz, którego zasadnicze artykuły nieraz zdobiły łamy „Dziennika“, nadesłał nam poniższe uwagi, świadczące o jego doskonałym wyczuciu i zrozumieniu założeń ideowych w naszej działalności publicystycznej. Choć nie jest on bliżej z nami związany, darzy nas jednak sympatią, wynikającą ze zbliżonego do siebie poglądu na zagadnienia życia zbiorowego.

Gdybyśmy sami o sobie napisali to, co znajdujemy w jego uwagach, mógłby Czytelnik posądzić nas o samochwalstwo. Gdy zaś postronny a krytyczny obserwator uznał za stosowne dać wyraz dążeniom naszym chętnie głos jego zamieszczamy, aby przyjaciele i zwolennicy nasi zrozumieli jaka jest istota działalności naszej.

Rok 1936 dobiega swego kresu. Stąd też rzeczą zrozumiałą będzie, gdy u niejednego z czytelników „Dziennika Bydgoskiego“ powstanie pytanie, co zdziałał „Dziennik“ w tym roku dla polskiego życia publicznego, jakie zajmował stanowisko wobec najrozmaitszych zjawisk tegoż życia i jakie drogi wskazywał Polsce politycznej, gospodarczej i kulturalnej.

Niech mi jako nie związanemu żadnymi względami tak wobec redakcji pisma jak i też wobec wydawnictwa wolno będzie kilka słów w tej sprawie wypowiedzieć.

Pismo codzienne, chcąc dobrze przysłużyć się sprawie narodowej, zwłaszcza w czasach dzisiejszych, nie może być wyłącznie pismem informacyjnym, lecz musi mieć swoje **wyraźne oblicze duchowe i moralne.** Inaczej powiększa tylko **obecną anarchię duchową i moralną.** Ile dobrego mógłby zrobić taki np. „I. K. C.“, gdyby posiadał wyraźne oblicze duchowe! Tymczasem wiele jego wysiłków idzie na marne z powodu tego właśnie braku.

Inaczej postępuje „Dziennik Bydgoski“. Wprawdzie i on nie wychodzi z założeń zacietrzewionego partyjnictwa, trzyma jednak zawsze **linię, wynikającą z duchowego i moralnego charakteru narodu,** a zwłaszcza jego zachodniej części.

Oblicze duchowe Ziem Zachodnich Rzeczypospolitej występuje w „Dzienniku“ o wiele wyraźniej niż w „Kurierze Poznańskim“, gdyż **„Dziennik“ nie wlecze z sobą balastu umysłowości narodowo-demokratycznej,** nie powstałej na naszych ziemiach i nie stworzonej przez naszych ludzi. Myśmy nie przeszli przez szkołę warszawskiego pozytywizmu i biologicznego nacjonalizmu, lecz zachowaliśmy **rdzeniowość polskiej duszy plemiennej. My do naszej polskości nie potrzebujemy doczepiać narodowości, bo w samej naszej polskości tkwi treść narodowa.**

Samorzutnie w rozmaitych piórach „Dziennika“ odzywa się głos czysto polski, bez domieszki sztucznie wyfabrykowanej ideologii narodowej. Wspomnę tu choć nawiasem o Janku z nad Brdy. Jest to prawdziwy polski wiarus. Nie ma w nim zdrady. Taką szczerością i prostotą przekonań stała Polska wiekami całymi.

Tę samą szczerość i prostotę przekonań spotykamy u wielkich statystów polskich wieków minionych. Spotykamy ją u królów, kanclerzy i hetmanów, u senatorów i posłów w sejmie i na sejmikach.

(Ciąg dalszy na stronie 2-ej).

# Wielka mowa ministra Becka

Wczoraj o godz. 11,35 zebrała się komisja spraw zagranicznych senatu celem wysłuchania exposé ministra spraw zagranicznych Becka. Przewodniczy sen. Lubomirski. Obecny m. in. p. premier Składkowski. Bezpośrednio po otwarciu posiedzenia zabrał głos min. Beck, wygłaszając przemówienie, które w streszczeniu brzmi następująco:

Rok prawie temu miałem sposobność w komisji spraw zagranicznych sejmu przedstawić parlamentowi metody pracy w naszej polityce zagranicznej, tak, jak ją rozumiałem według moich najlepszych chęci i możliwości, starając się zastosować w pracy mego urzędu wielkie myśli marsz. Piłsudskiego. Dokonując przeglądu tych wydarzeń i naszej w nich roli, postaram się wykazać zastosowanie tych właśnie zasad, o których mówiłem w zeszłym roku.

Wydarzeń w tym roku było wiele. Rola nasza wobec nich **nie była bierna,** dzięki temu chronologiczny materiał jest obfity. Jest rzeczą niewątpliwą, że **rozszerzyliśmy w ciągu ubiegłego roku zakres naszych kontaktów i zainteresowań.** Chciałbym tu stwierdzić, że to także nie oznacza zmiany metody. Jest to po prostu konsekwencja, wynikająca z troski, aby kraj nasz nie był jedynie obiektem polityki, ale znajdował wobec wszystkich zjawisk, których zresztą nie jesteśmy ani autorami, ani nawet współtwórcami, **swoje właściwe oblicze.**

Ułatwiliśmy sobie nasze prace dzięki temu, że Polska nie jest przypisana **do żadnej doktryny ani w treści, ani w formie.** Od kilku lat upominaliśmy się zawsze **o jednolitość metod w polityce i obyczajach międzynarodowych.** Wszystkim niespokojnym o losy dnia jutrzejszego warto na przykład przypomnieć, że **były okresy pokoju i współpracy bez Ligi Narodów i były wojny w epoce Ligi Narodów.**

Praca dokonana przez nas wspólnie z naszym wschodnim sąsiadem, Związkiem Sowieckich Republik Rad daje **nadal swoje pożyteczne owoce.** Załatwiamy nasze wspólne sąsiedzkie sprawy **w sposób normalny, nie dający powodów do żadnych wstrząsów, ani głębszych nieporozumień.** Pewna nerwowość, właściwa naszym trudnym czasom, udziela się również niektórym głosom prasy i opinii w dziedzinie naszych stosunków i to po obu stronach granicy. Nie zmienia to jednak mego głębokiego przekonania, że **wielka i odważna decyzja ułożenia przyjaźnie stosunków między nami a Rzeszą Niemiecką, zachowuje nadal swoją wartość zarówno w bezpośrednich interesach naszego kraju, jak i w całokształcie stosunków kontynentu europejskiego.**

W ciągu ubiegłego roku nastąpiła wymiana wizyt między **najwyższymi czynnikami wojskowymi Francji i Polski.** Chciałbym tu podkreślić, że obok najdalej idącej uprzejmości, z jaką spotkał się marszałek Śmigły-Rydz w czasie swej wizyty we Francji ze strony czynników kierowniczych politycznych i wojskowych, mieliśmy sposobność stwierdzić także **żywą i serdeczną reakcję francuskiej opinii publicznej,** objawiającą się spontanicznie w poszczególnych fazach podróży, tak, że obraz naszych stosunków z Francją nie byłby kompletny, gdyby tego faktu nie podkreślić. Wizyta ta dała poza tym w rezultacie **pewne układy, związane z zagadnieniem obrony państwa,** o których będzie miał możność poinformować panów **pan minister skarbu.**

Zasady współpracy z bliższą nam terytorialnie Rumunią znalazły również swój pełny wyraz w obecnym trudnym okresie. Pozwolę sobie wyrazić przekonanie, że minister Antonescu i generał Samsonovici odczuli wyraźnie w czasie swych wizyt w Warszawie, **ile prawdziwej i trwałej sympatii mamy dla ich ojczyzny.** Mam nadzieję, że będę mógł **kontynuować te rozmowy w Bukareszcie.** Sądzę dalej, że osobiste zetknięcie się najwyższych osób, stojących na czele naszych państw, będzie mogło jeszcze bardziej pogłębić łączące je stosunki sojusznicze. Pozwolą mi panowie, że powrócę teraz do chronologii wydarzeń.

## Wizyty dyplomatyczne.

Zanim wymienię wizyty ściśle oficjalne, chciałbym przypomnieć **pobyt w Polsce premiera Goeringa** w lutym rb., który, mimo, że nie nosił charakteru urzędowego, **stanowił wyraz stałej tendencji, istniejącej między naszymi sąsiedzkimi państwami,** ażeby drogą wzajemnej znajomości i bezpośrednich spotkań dążyć do utrwalenia jak najlepszych stosunków.

Ograniczę się następnie do wymienienia wizyt, mających charakter dyplomatyczny.

Następnie p. minister poświęca ciepłe wzmianki wizytom premiera Belgii van Zeelanda, min. łotewskiego Muntersa i min. norweskiego Kohta w Warszawie.

Wizyta premiera Kościałkowskiego w stolicy naszych starych przyjaciół Węgrów zamieniła się w serdeczną manifestację, przypominającą, ile wspólnych wspomnień mamy od wieków w tej części Europy.

Byłem szczególnie rad, że rewizyta w Belgradzie, wypadła właśnie w obecnym okresie. I tam mogłem stwierdzić z żywą radością, że życie polityczne nie składa się wyłącznie z tarć i rozbieżności.

W świetle aktualnych zagadnień, szczególnie nas interesujących, specjalną wagę przywiązuję **do mych rozmów, przeprowadzonych w Londynie.** Komunikat oficjalny, wydany z okazji tej wizyty i głosy prasy angielskiej, których trafność w komentowaniu treści i znaczenia przeprowadzonych rozmów chciałbym tu podkreślić — poinformowały Panów **o najistotniejszych sprawach, które były rozważane.**

W moim styczniowym exposé dawałem wyraz trosce z powodu komplikacji, wytworzonych przez sprawę abisyńską. Dziś sprawa Abisynii **dla nas indywidualnie jest zamknięta** od dnia, w którym **znieśliśmy sankcje.** Muszę przyznać, że fakt, iż sprawa ta formalnie w Genewie nie została w ciągu jesieni załatwiona, **budził we mnie zaniepokojenie.** Mam jednak nadzieję, że najbliższe zebranie genewskie położy kres tej całej sprawie.

Drugim poważnym zagadnieniem, które od tego czasu w Genewie poruszono, była **sprawa wojny domowej w Hiszpanii.** Wspólnie z szeregiem innych

(Ciąg dalszy na stronie 2-ej).

Na święta Bożego Narodzenia

przygotował „Dziennik Bydgoski“ niespodziankę dla swoich Czytelników w postaci specjalnie powiększonego, bogatego w treść i opatrzonego w piękną formę graficzną numeru gwiazdkowego.

Aby zaopatrzyć Czytelników w pożyteczną i przyjemną lekturę w dni świąteczne, dać im wytchnienie i rozrywkę, Redakcja **Dziennika Bydgoskiego** pozyskała do współpracy **najwybitniejszych przedstawicieli literatury polskiej.**

I tak w numerze gwiazdkowym, który zawierać będzie **32 strony,** znajdą się m. i. prace:

**Karola Huberta Rostworowskiego:** Czerwony marsz (fragment)
**Gustawa Morcinka:** Przygoda narciarska w Beskidach
**Stanisława Wasylewskiego:** Gdy Zygmunt Stary rządził na Śląsku
**Henryka Zbierzchowskiego:** Polskie Betleem -- List ze Lwowa.

Numer gwiazdkowy zawrze poza tym **cały szereg artykułów okolicznościowych, nowel, felietonów, humoresek i wierszy** znanych już Czytelnikom autorów, a więc:

Aliny Prus-Krzemińskiej, Władysława Marcinkowskiego, Tadeusza Kiełpińskiego, Alfonsa Röslera, „Stańczyka“, Jerzego Bartnickiego, Hipolita Kończaka, Wiktora Krasińskiego, Bernarda Nuszkowskiego, Józefa Kołodziejczyka, Henryka Kuminka i in.

Na bogatą szatę zewnętrzną złożą się **liczne karykatury i rysunki Pola** i grafika St. Skrzypczaka.

Niezależnie od tego **numer gwiazdkowy „Dziennika Bydgoskiego“** zawierał będzie wszystkie działy publicystyczne i informacyjne.

**Numer gwiazdkowy ukaże się w zwiększonym nakładzie i będzie prawdziwie piękną atrakcją świąteczną w każdym polskim domu.**

## Rok pracy...

(Ciąg dalszy).

Czytajmy akt unii lubelskiej, a przekonamy się, że tak było, a nie inaczej.

Psuje się ta postawa duchowa u naszych możnych i wielkich pod wpływem płaskiego racjonalizmu zachodniego jak i pod wpływem płytkiego moralizmu w wieku XVIII. Nasi reformatorzy u schyłku XVIII wieku, choć poniekąd słusznie — na tle ówczesnych stosunków — uchodzą za wielkich, byli typowymi doktrynerami, podobnymi do naszych państwowców. Pierwsi Polskę przefilozofowali i przemoralizowali, ci ostatni ją przepaństwowią, a jedni i drudzy ją zatracają.

Co mnie cieszy w „Dzienniku Bydgoskim", to fakt, że nie hołduje on jakiejś specyficznej ideologii, lecz **odruchowo przechodzi w nim do głosu polska czysta i niezepsuta dusza.** To rdzennie polskie piętno duchowe wycisnął, zdaje się, na „Dzienniku" jego założyciel. Trzeba być Polakiem nie z ideologii, lecz trzeba mieć polskość w krwi. Takim Polakiem był zawsze założyciel „Dziennika". Stąd też nosi „Dziennik" w sobie cechy polskiej spontaniczności, czyli odruchowości.

Reaguje on na rozmaite przejawy życia politycznego o wiele żywiej i silniej, niż tzw. prasa narodowa. Prasa endecka reaguje na podstawie ideologii, „Dziennik" reaguje od razu. Prasa nacjonalistyczna, chcąc nie chcąc, musi brać w obronę hitleryzm, bo tak każe ideologia, „Dziennik" zaś nie wiezie ze sobą tego balastu i dlatego nigdy nie znajdzie się w zakłopotaniu wobec hitleryzmu czy też faszyzmu.

Po tych przesłankach myślowych przystąpmy do oceny tego, co „Dziennik" robił w roku 1936. Przez cały rok walczył „Dziennik" nie z rządem polskim, nie z władzą polityczną i nie o władzę, lecz **walczył z okupacją, z najazdem na polskiego ducha. Wiatr od wschodu znalazł w „Dzienniku" nieprzejednanego wroga.**

Spora część artykułów czołowych, jak i satyra polityczna, czy też kronika służyły tej walce. Mieliśmy przy tym na uwadze słowa: „Narodu duch zatruty, to dopiero bólów ból". Tego ducha trucicielskiego upatrywaliśmy w akcji niektórych akademików Polskiej Akademii Literatury — w tym dziele Jędrzejewicza — jak i w akcji Związku Nauczycielstwa Polskiego. PAL jak i ZNP były przedmiotem walki rozmaitych piór „Dziennika". Na Polską Akademię Literatury uwzięło się cięte pióro Henryka Kuminka. Przez cały rok nie dał spokoju akademikom.

Walczył „Dziennik" nie tylko w dziedzinie sztuki, literatury i wychowania, lecz walczył także w dziedzinie systemu politycznego. Razem z prasą nacjonalistyczną „Dziennik" walczył o zmianę tegoż systemu. Gdy prasa nacjonalistyczna nigdy nie wskazywała, jak dojść do zmiany systemu, „Dziennik" wskazywał jasną i ściśle określoną drogę, po której dojść można do zmiany systemu politycznego:

Trzeba znieść obecną ordynację wyborczą, uchwalić nową, rozwiązać izby ustawodawcze i rozpisać nowe wybory.

Niech wybory wykażą, kto ma rządzić w Polsce i jak ma rządzić Polską.

Zasada parlamentarna znalazła na łamach „Dziennika" swych obrońców w osobie naczelnego redaktora jak i w osobie byłego posła i redaktora Bigońskiego.

Akcja polityczna płk. Koca otrzymała w piórze redaktora Strąbskiego mocną odprawę. Strąbski w czasie swej podróży po Niemczech przekonał się, że idea wodzostwa bez rozentuzjazmowanych mas wodza jest absurdem. Akcja zaś Koca entuzjazmu nie budzi u nikogo, a zapewne biurokracja administracyjna entuzjazmu nie stworzy.

Strąbski, obserwując w Niemczech olbrzymi wysiłek gospodarczy, często wskazywał też na całą beznadziejność i niezaradność naszych czynników gospodarczych.

Strąbski zdaje się walczy na łamach „Dziennika" o to samo, co Stanisław Grabski w „Gońcu Warszawskim". Prawdopodobnie nasza kapitalizacja rodzima z PKO na czele nie jest warta złamanego szeląga, jeżeli idzie o postęp gospodarczy i wyścig pracy. W międzynarodowym wyścigu pracy jesteśmy bardziej bezradni od Litwy, Łotwy, Estonii, Rumunii, Jugosławii i Bułgarii.

Na ten smutny fakt pióro Strąbskiego niemal nieustannie zwracało uwagę.

Razem ze Strąbskim nie wierzę w genialność naszych ministrów gospodarczych, inaczej Polska nie znajdowałaby się na szarym końcu. Nasi ministrowie sądzą, że, komu Pan Bóg dał urząd, temu dał też rozum i dlatego nie opuszczają foteli ministerialnych. Chcą oni zbawić Polskę swoją nieomylnością. Byłoby dobrze, gdyby nimi naprawdę byli.

(Dokończenie zamieścimy w numerze poniedziałkowym z datą na wtorek.)

# Wielka mowa ministra Becka.

(Ciąg dalszy).

państw, w Radzie Ligi Narodów reprezentowanych, byliśmy zdania, że nie ma praktycznych **podstaw do angażowania Ligi w ten trudny i bolesny problemat.**

### Zagadnienia kolonizacyjne.

Nie mogę tu wreszcie pominąć milczeniem faktu, że w roku bieżącym wysunąłem na zgromadzeniu Ligi Narodów w imieniu Polski **problemat naszych interesów kolonialnych.**

Zagadnienie to można podzielić na dwa działy:

Po pierwsze, zapewnienie terenów emigracyjnych dla ludności naszego kraju, której **dynamizm demograficzny (prężność ludnościowa) jest Panom znany.**

Jako podział tego aspektu zagadnienia należy podkreślić sprawę **emigracji ludności żydowskiej.** Sprawa tej emigracji ma znaczenie zupełnie specyficzne **wobec szerokiej tendencji wśród licznych rzesz ludności żydowskiej stworzenia w Palestynie własnego ośrodka narodowego.**

Poza tym problemat żydowski w całej wschodniej Europie przedstawia szczególne trudności dzięki pewnemu, normalnemu zresztą **procesowi ekonomicznemu i społecznemu,** który łączy się z tym zagadnieniem. Bardzo znaczna liczba ludności żydowskiej, która zapewniała egzygstencję swych rodzin, trudniąc się drobnym pośrednictwem, w miarę rozwoju życia gospodarczego w poszczególnych krajach **traci nieraz środki egzystencji i nie ma możności zapewnienia młodszemu pokoleniu warsztatów pracy.**

Emigracja żydowska nie jest tylko zagadnieniem palestyńskim, jest ona również problematem europejskim z jednej strony i ważnym problematem dla wszystkich terenów emigracyjnych z drugiej strony.

Drugi dział kwestii kolonialnej, to możliwość otwarcia dla Polski **dostępu do źródeł surowców w formie lepszej, niż zwykła wymiana handlowa za dewizy.**

Powracam do sprawy reformy Ligi Narodów. Nie sądzę, ażeby już dziś warto było szczegółowo dyskutować i przepisy i paragrafy. Zresztą **paragrafami samymi nie załatwia się tak poważnego zagadnienia.** Uważam jednak za mój obowiązek zwrócić uwagę opinii międzynarodowej na dwa bardzo poważne niebezpieczeństwa, przed którymi stoi dziś instytucja genewska.

# Sprawa Gdańska.

Nie mogę zamknąć rozdziału w związku ze sprawą Ligi, nie uwydatniając bliżej tym razem zagadnienia Gdańska. Sprawy Gdańska są dla nas **czymś znacznie ważniejszym, niż dodatkiem do kłopotów ligowych,** ponieważ obejmują szereg naszych codziennych i żywotnych interesów. Dla wyjaśnienia jednak ich dzisiejszej fazy i dla dania jej właściwego obrazu, muszę i te rzeczy od strony Ligi Narodów naświetlić. Przede wszystkim dlatego, że odnoszę wrażenie pewnego pomieszania pojęć w cenie ostatnich zjawisk przez opinię polską.

Polska ma w Gdańsku **swoje prawa i interesy, które są Panom znane i które sięgają znacznie poza dyplomatyczne zagadnienia.**

Jeśli chodzi o zapewnienie respektu tych naszych interesów żywotnych, to nic się w tej sprawie zmienić nie może i stanowisko naszego rządu **jest proste i niezmienne.** Muszę zresztą stwierdzić, że we wszystkich swych oświadczeniach Senat Wolnego Miasta Gdańska istnienie tych naszych praw w sposób jasny i kategoryczny potwierdza, podobnie, jak my nie mamy zamiaru praw Wolnego Miasta w niczym naruszać. Broniąc **twardo swych praw,** trzeba umieć szanować cudze.

W obecnym stanie rzeczy toczymy intensywne negocjacje w dwóch kierunkach: 1) dla zapewnienia skutecznego i praktycznego **wykonywania naszych praw i interesów w Wolnym Mieście** w obliczu szeregu nowych zarządzeń, wydanych przez Gdańsk i 2) w celu usunięcia trudności, jakie powstały między przedstawicielem Ligi a Senatem. Od tygodnia negocjacje te **rozwijają się pomyślnie i mam nadzieję, że i tym razem będziemy mogli naszą misję wypełnić.**

Sprawy te są kłopotliwe, były one zresztą kłopotliwe od kilku wieków, mam jednak przekonanie, **że dobrze zrozumiany wzajemny interes pozwoli nam zawsze znaleźć z Wolnym Miastem rozsądne formy współżycia na naszym wielkim szlaku handlowym.**

### Zakończenie.

Wbrew moim poprzednim obyczajom zatrzymałem uwagę panów po raz drugi znacznie dłużej. W roku zeszłym tłumaczyło się to faktem, że mówiłem w izbach po raz pierwszy po 12 maja 1935 r. W roku obecnym ilość spraw i wydarzeń skłania mnie do tego.

Nie chciałbym nigdy rozproszyć naszej polityki zagranicznej na zbyt wielką ilość spraw, a zwłaszcza spraw, któreby przechodziły nasze realne możliwości. **Byliśmy może szczęśliwszym krajem, gdyby nasza rola w polityce europejskiej miała mniej znaczenia.** Ale to nie od nas zależy. Są pewne jasne konsekwencje, które wynikają z naszego położenia i z ogólnej ewolucji stosunków. Sztuczne rozszerzenie naszej aktywności politycznej byłoby z pewnością przeciwne jasnej tradycji naszej polityki. Zejście poniżej tej roli, jaka nam jest wyznaczona, byłoby ucieczką przed odpowiedzialnością za nasze dziedzictwo.

# Komentarze do mowy Becka.

## Żydzi są wściekli na naszego ministra.

**Warszawa,** 18 grudnia.

Pan premier jest uczniem marszałka Piłsudskiego i dlatego nie godzi się na częstsze i dłuższe obrady sejmowe, pan minister spraw zagranicznych również jest uczniem marszałka i **dlatego tak rzadko zabiera głos w sejmie w sprawach swego resortu.** Dziś dwukrotnie nawet tłumaczył, dlaczego przemawiał **rok temu i dlaczego zabiera głos teraz, gdy poprzednie lata całe nie wygłaszał** exposé. Ogólnie spodziewano się **dużo po wystąpieniu ministra.**

Wszak poszczególni posłowie, a ostatnio w senacie domagano się, aby minister **szczegółowo przedstawił choćby nawet sprawę gdańską.** Tymczasem minister Beck **nie wiele nam powiedział.** Tyle wiedzieliśmy i przed wystąpieniem ministra, a to nie z relacji prasy krajowej, tylko **z informacji prasy zagranicznej.** A więc, że punkt ciężkości naszej polityki przesunął się na Francję, po ostatniej wizycie marszałka Rydza-Śmigłego w Paryżu. Że jednak z Niemcami pozostały **dawne jak najlepsze stosunki,** świadczy o tym fakt, **że nieoficjalną wizytę premiera Goeringa w Polsce, która odbyła się przed wieloma miesiącami, wysunął na czoło wizyt zagranicznych.** W ogóle, kalendarzyk tych wizyt zajął ministrowi **bardzo dużo miejsca.** Mówiąc o naszych sąsiadach, minister Beck **wykreślił zupełnie Czechosłowację,** a o Litwie tylko wspomniał ogólnie, mówiąc o państwach nadbałtyckich.

Największe bodaj zaciekawienie wzbudzała w kołach politycznych, jak i wśród społeczeństwa naszego **sprawa Gdańska.** Minister załatwił się z nią **bardzo krótko** uspokojeniem, że **nic a nic nie zagraża polskim interesom w Gdańsku.**

Szereg pytań nasuwa się co do stosunków polsko-gdańskich. Jak mówi min. Beck, negocjacje prowadzone są od tygodnia i rozwijają się pomyślnie. Być może, a jednak stan posiadania polskiego **topnieje tam chyba nie z winy ludności polskiej.**

(Ciąg dalszy na stronie 15-ej).

*Z tygodnia.*

# Niemoralność pośrednictwa pokojowego.

## Sytuacja na frontach hiszpańskich. — Gdańsk, Polska i Liga Narodów. — Książę Windsor i jego bogdanka. — Koniec wspaniałego odosobnienia.

Czy pośrednictwo pokojowe może być niemoralne — Napozór nie ma żadnej wątpliwości, że już samo pytanie należy conajmnej do gatunku nieprzyzwoitych. A jednak...

Rządy Anglii i Francji zwróciły się do obu stron walczących w Hiszpanii z propozycją zawieszenia broni, prosząc jednocześnie Portugalię, Włochy i Niemcy o poparcie tego projektu. Gdy się pomyśli o cierpieniach ludu hiszpańskiego, złożenie bratobójczego oręża wydaje się **czemś wspaniałym.** Ale zastanówmy się praktycznie jak taki pokój ma wyglądać?

Wyobraźmy sobie najpierw, że Hiszpanię podzielimy na dwa państwa: jedno faszystowskie, drugie komunistyczne. Niech oba eksperymentują sobie swobodnie i niech się po latach okaże kto ma rację. I jeśli do eksperymentów komunistycznych należy mordowanie księży, **to niech umilkną działa, ale niech dalej grzmią salwy plutonów egzekucyjnych...?**

Wyobraźmy sobie teraz, że Franco i Largo Caballero dochodzą do całkowitej zgody. Zaczynają rządzić wspólnie. Tworzą jakiś program pośredni. Prawdopodobnie jakieś „pół na pół" czyli coś, co wyniknie z „krakowskiego targu". Ale Caballero chce wieszać burżujów, chce palić kościoły, chce wywłaszczać ich z własności. Franco tego wszystko nie chce. A więc zostaje tylko **perspektywa „zgody narodowej" według proporcji spalenia połowy kościołów, wymordowania połowy księży, wywieszania połowy burżujów, wywłaszczenia ich z połowy majątków...** Innej „ zgody" być nie może. Przecież komuniści i anarchiści pełnili już swe niszczycielskie i katowskie rzemiosło pod ochroną republikańskiej wolności, już na rok i dwa przed powstaniem Franca. Trudno więc od nich wymagać zbyt radykalnych zmian postępowania...

Więc co jest warte anglo-francuskie pośrednictwo pokojowe? Akurat tyle co **projekt ugody prokuratora z bandytą, że będzie wolny, jeśli się zgodzi zaprzestać walki z policją lub gdy się zobowiąże, że będzie mordował połowę zamierzonej lości ofiar!** Co byśmy o takim sądzie powiedzieli, któryby się na to zgodził i jak potraktowali projektodawcę? Otóż tak samo musimy się ustosunkować do omawianego projektu. Są bowiem takie **sprawy, które trzeba doprowadzać do zwycięskiego tylko karzącym mieczem i w których każde ustępstwo jest zbrodnią.**

* * *

Sytuacją na frontach hiszpańskich nie wiele się zmieniła w ciągu ostatniego tygodnia, który był piątym tygodniem oblężenia Madrytu. Na skutek pory zimowej działania wojenne nie mogą się rozwinąć w dostatecznym zakresie. Napływ sił do armii czerwonej jest ogromny. Nawet prasa francuska przyznaje, że granice Hiszpanii **przekracza co dzień po parę set ochotników, komunistów, wśród których jest wielu naszych bezrobotnych emigrantów, otumanionych przez agentów Moskwy.**

Źródła angielskie stwierdzają natomiast, że przesadne wieści o transportach włoskich i niemieckich nie znajdują potwierdzena. Anglicy wierzą w szczerość Mussoliniego, chcącego zbliżyć się do Wielkiej Brytanii i sądzą, że jego pomoc dla Franca nie jest zbyt wielka. Tak samo nie wierzą zupełnie w zajęcie Balearów, o których tyle znów rozpisują się Francuzi.

Jeśli chodzi o posiłki niemieckie, musiałyby być bardzo duże i kto wie, czy biorą pod uwagę pogłoski o dwóch czy trzech dywizacjach, byłoby dla Niemców wykonalne z uwagi na olbrzymie koszta. Tak więc Franco zdany jest na własne siły i **na organizację swego zaplecza do skutecznej ofensywy wiosennej.** Tymczasem wystarcza mu przewaga broni mechanicznej i powietrznej dla skutecznego osłabiania przeciwnika.

Przeciwnik ten jest to już prawie bez osłonek **Rosja Sowiecka.** W walkach pod Madrytem dowodzi **gen. Kleber.** Mówiono o nim, że jest Austriakiem, który się osiedlił w Kanadzie itp. Obecnie, jak donosi „Matin" wykazało się, że to stary bolszewik Ludwik Tekete, z pochodzenia Węgier. Był on wzięty przez Rosjan do niewoli, przystał do bolszewików i już w 1919 roku dowodził pierwszym pułkiem czerwonej kawalerii międzynarodowej, tj. złożonej z ochotników różnej narodowości. Następnie walczył po stronie Bela Kuny na Węgrzech. Do Hiszpanii przyjechał na statku „Kuban" i od pierwszej chwili gra pierwsze skrzypce w dowództwie czerwonych, przyjmując bezczelnie jako pseudonim nazwisko osławionego w Egipcie generała wojsk napoleońskich.

Jeśli by Franci przegrał swą słuszną sprawę, **Hiszpania stałaby się sowiecką kolonią.** Zdaje się, że ta świadomość prędzej czy później zwycięży na zachodze Europy i wówczas nie będzie mowy o pośrednictwach pokojowych tylko o pomocy dla Franca w celu zwalczania wroga wspólnego dla całej europejskiej kultury.

* * *

Polska podjęła się dość niewdzięcznej roli, pośrednika między Gdańskiem i Ligą Narodów. Pokpiwa sobie na ten temat „Völkischer Beobachter" zastanowiając się na zadziwiająca zmiana ról. Liga Narodów była niegdyś obrońca Gdańska przed Polską. Obecnie Polska jako teoretycznie jedyny możliwy napastnik na Gdańsk stała się **pośrednikiem między ochranianym i obrońcą.**

Byłoby to rozumowanie całkiem słuszne, gdyby nie fakt jeszcze bardziej zdumiewający, że **Polska była napadana, Gdańska był zawsze napastnikiem, a Liga narzędziem powolnym w ręku Stresemanna i innych germanfilów genewskich.** Obecnie sytuacja zmieniła się tylko o tyle, że Gdańsk swą energię wyładuje przeciw Lidze, a Polska z obiektu napaści zaawansowała na pośrednika.

Wszystkie te subtelności na temat rozdziału ról, nie prowadzą do żadnego rezultatu praktycznego. Za Gdańskiem stoją Niemcy, które z każdym dniem stają się potężniejsze, podczas gdy my **w wielkim wyścigu narodów nie możemy wyjść poza ostatnie miejsce.** Ponadto nie wiemy na terenie Gdańska

## Lekkomyślna zabawa.

Wielcy tego świata grają w ciuciubabkę, nie zwracając uwagi na to, że stoją nad przepaścią

**50% ZNIŻKI**
od 24 grudnia r. b.
do 10 stycznia 1937 r.
udziela na pokojach
**Hotel Royal**
Warszawa, Chmielna 31.
(24009)

*D. L. Ames.*

PRZEKŁAD EUGENIUSZA BAŁUCKIEGO.

14)

(Ciąg dalszy).

Skinęła głową, potem ściągnęła brwi, jak gdyby chciała swoim słowom nadać więcej wagi.

— Niech pan nie zapomina, że Bill i York zginęli na posterunku, wykonując rozkaz władzy przełożonej, natomiast pan się wplątuje w niebezpieczne przygody z pobudek czysto uczuciowych... Zresztą pan ma dość czasu, by się nad tym zastanowić — dodała po chwili zmienionym głosem, z którego tym razem przebijała głęboka dobroć. — Proszę, niech pan pali. Dym mi wcale nie szkodzi.

Przysunęła srebrną szkatułę, stojącą na stole. Sixsmith podziękował i zapalił papierosa.

— Mam nadzeję, że pan mnie nie będzie uważał za nudną starą kobietę, która z prostej ciekawości chce wiedzieć wszystko, jeśli zapytam: czy pan się orientuje, z kim ma do czynienia?

— Moje wiadomości są więcej, niż skromne, mylady — stwierdził John. Zawahał się na moment, potem dokończył: — Nie mam pojęcia, kto to jest — on czy ona — wiem tylko, że mordują bez najmniejszych skrupułów.

— Może mi się uda pomóc panu w czymkolwiek — oświadczyła spokojnie pani Thornset. — Opowiem panu wszystko, czego się dowiedziałam od obu młodzieńców. Może to się panu przyda, może nie... Nie mam pojęcia, oczywiście, co jest panu wiadome w tej sprawie. Ocenę moich informacyj pozostawimy na później, dodam tylko, że Bill nie darzył swojej stryjenki zbytnim zaufaniem.

Zrobiła krótką przerwę. Sixsmith czekał cierpliwie w przekonaniu, że ma znacznie więcej do powiedzenia.

— Ale ja nie jestem taka ślepa, jak on myślał — podjęła pani Thornset. — Nie wierzyłam od samego początku, że on się poświęca, by odprowadzić starą stryjenkę do Tangeru. Oprócz tego nie wierzyłam ani chwili, że Bill i Beazely York całymi godzinami konferują wyłącznie na temat handicapów golfowych. — Westchnęła i przyznała się otwarcie: — Ale byłam ciekawa, więc od czasu do czasu udało mi się pochwycić jakieś słowo lub zdanie, odnoszące się do ich zamiarów. — Zniżyła głos. — Teraz opowiem panu wszystko, co wiem: obaj, to jest Bill i York, nie tropili zwykłej bandy przestępców. Ci zbrodniarze chadzali innymi drogami, chociaż Bill zdołał im udowodnić przemytnictwo i handel narkotykami... zdaje się, chodziło głównie o opium do palenia i haszysz. To miało być uboczne zajęcie pomniejszych członków bandy. Wiem, że Bill mógłby wyłapać z pół tuzina tych drugorzędnych przestępców, gdyby do tego przywiązywał jakąkolwek wagę, ale jemu i Yorkowi zależało tylko na pewnym człowieku — przynajmniej ja tak przypuszczam — na człowieku, który działał w ukryciu, będąc sercem i mózgiem całej bandy. Tego człowieka, panie Sixsmith — pochyliła się i dokończyła niemal szeptem — tego człowieka musi pan znaleźć.

— Czy pani może, mylady, powiedzieć mi o nim coś dokładniejszego? — zapytał. — Czy York lub pani bratanek wiedzieli, jak on wygląda, jakiej jest narodowości?

Wzruszyła ramionami.

— Nie mam pojęcia. Podobno w żaden sposób nie mogli zebrać dowodów winy, wiedzieli tylko, że taki człowiek istnieje i mieszka w Tangerze. Przypuszczali poza tym, że członkowie bandy nie znają go osobiście i nie podejrzewają nawet, jakiego rodzaju jest jego istotna działalność. My możemy stwierdzić jedynie tyle, że na każdą próbę, zagrażającą tajemnicy, ten człowiek odpowiada morderstwem... — Zawahała się. Widocznie ciężko jej było o tym mówić. — Słyszałam kiedyś urywek rozmowy, który prawdopodobnie pana zaciekawi. Było to w noc przed zniknięciem Yorka. Obaj z Billem siedzieli w sąsiednim pokoju, ale choć drzwi były uchylone, nie mogłam pochwycić jednego słowa, bo rozmawiali bardzo cicho. Nagle Bill zawołał: „Ależ to jest niemożliwe! Zupełnie niemożliwe! Nikt nie wpadłby nigdy na taki szatański pomysł!"... Ręczę panu, że w tym momencie Bill był naprawdę przerażony.

John mocniej zacisnął dłoń na poręczy fotelu. Ściągnął brwi w zamyśleniu. Dotychczasowa rozmowa utwierdziła go jedynie w przykrym a niezbitym przekonaniu, że się podejmował zadania nie cierpiącego zwłoki i jednocześnie mającego znikome widoki powodzenia.

— Cała sprawa jest osnuta na samych przypuszczeniach i domysłach — odezwał się po krótkim milczeniu. — Gdybym wiedział przynajmniej, w jakiej dziedzinie pracuje zasadniczo ta banda. Z tego, co mylady mi opowiedziała, widzę, że o przemytnictwie i o handlu narkotykami rzeczywiście mowy być nie może. Zresztą stwierdzenie takiej okoliczności nie przestraszy rozsądnego mężczyzny, a tym bardziej agenta Scotland Yardu... Mniej więcej przed miesiącem otrzymałem list od Beazely'ego Yorka. Była w nim wzmianka, że już dwie czy trzy osoby znikły. Przypuszczam, że to zniknięcie miało ścisły związek ze sprawą, nad którą pracował. Chciałem... — utknął w obawie, iż rozmowa znów zejdzie na Billa Thornseta.

— Chciałem dziś przed południem naradzić się z pani bratankiem, mylady.

Spojrzała w głębokim zamyśleniu.

(Ciąg dalszy nastąpi).

czego chcemy. **Ciągle szukamy jakichś** zgniłych kompromisów z rozpuszczonymi jak furmański bicz Gdańszczanami i ponadto robimy tę „politykę“ tak jak ją sobie wyobrażają ciągle zmieniani różni pp. Pappée.

Mieliśmy trzy okazje zajęcia Gdańska siłą. Pierwszym razem mógł to był zrobić gen. Haller, gdy zajmował Gdynię. Drugim razem trzeba było zaatakować Gdańsk, gdy Litwini wypędzali francuski garnizon z Kłajpedy. **Trzecia i ostatnia okazja zdarzyła się w 1925 roku podczas awantury o skrzynki pocztowe.** Byliśmy posłuszni traktatom i nie chcieliśmy stosować siły. Co więc nam pozostaje! **Tylko to, co wrogom stosowania siły: ciągłe cofanie się i tracenie terenu!!**

* * *

Król Edward VIII jest już tylko księciem Windsoru, pobierającym wprawdzie 50 tysięcy funtów emerytury (ca 1 milion 300 tys. złotych) rocznie i szczęśliwym narzeczonym pani Simpson, ale osoba jego nie przestaje schodzić za łamów prasy światowej.

Bezlitośni w stosunku do niego są sami Anglicy. Panna Elen Wilkinson (cyt. za „l'Oeuvre“) w Sunday Referee zrobiła **z pani Simpson niemal agentkę... Hitlera.** Dziennikarka ta twierdzi, że otoczenie p. Simpson przyjaciół ambasadora Ribbentropa. A stąd już **wiodły nici aż do b. króla...**

Zapewne na te myśli naprowadziło ją dziwne milczenie prasy niemieckiej. I tak Hitler chcąc się Anglikom przysłużyć, rzucił cień na ich b. króla. Ot **niemiecka zręczność!**

Ale nie to jest ważne dla zamknięcia tej sprawy. W „Times“ ukazał się artytuł, złożonyz wypątków listów, który położył kropkę nad „i“. **„Jeżeli każdy z nas mężczyzn musiał w czasie wojny** — wywodził jakiś mądry Anglik — **zostawić w domu nie tylko kochankę, lecz żonę i dzieci, i jeszcze zaofiarować krajowi swe życie, to czy król dla tej że samej ojczyzny nie mógł się wyrzec swej ukochanej?“** i jak na to pytanie odpowiedzieć? Chyba tylko potępieniem dla ks. Windsoru.

* * *

Minister Eden wygłosił w Bratfordzie w dniu 15 bm. wielką mowę o polityce zagranicznej. Jeden z jej ustępów jest wart zapamiętania. Brzmi on następująco:

„Świat stał się dziś tak mały, iż jedna iskra w strefie najbardziej od nas oddalonej, może stać się powodem do powikłań, **obejmujących cały kontynent, a nawet kulę ziemską.** Nie możemy nie interesować się tą czy inną stroną świata w tej mglistej nadziei, że to, co się tam wydarzy, nie będzie nas dotyczyło. Nie możemy wprowadzić w błąd siebie samych, lub innych wiarą w skuteczność doktryny, iż moglibyśmy bezpiecznie żyć w zachodnio-europejskiej cieplarni. Z tych powodów wciąż powtarzam, iż polityka zagraniczna W. Brytanii swymi wieloma interesami o szerokim zasięgu, **musi działać na rzecz porozumienia w równie szerokim zasięgu“.**

Rozumieć to porównanie można tylko w ten sposób, że **Anglia porzuciła zupełnie przedwojenną ideę „wspaniałego odosobnienia“** (splendid isolattion). Sprawiło tą przemianę lotnictwo.

**St. Strąbski.**

# Z kraju.

**Zamiast dorocznych podarków gwiazdkowych dla dzieci,** Pan Prezydent R. P. przeznaczył tysiąc złotych na najbiedniejsze dzieci miasta Warszawy do dyspozycji pani marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej.

**Złodzieje napadli na pociąg węglowy.** Straż kolejowa w Kłobucku pod Częstochową, odpierając napad złodziejów na pociąg węglowy, zmuszona była użyć broni palnej. Jedną z kul ugodziła mieszkańca Kłobucka Józefa Bednarka, który zmarł na miejscu.

**Pół roku więzienia za udział w zaburzeniach.** Przed sądem lwowskim odpowiadali studenci politechniki w liczbie 14-tu, w tym dwie studentki, oskarżeni o wywołanie ekscesów antyżydowskich na wydziale rolniczo-leśnym w Dublanach. Dziesięciu oskarżonych skazano na kary po 6 miesięcy więzienia z zawieszeniem wykonania kary.

**Skonfiskowane ulotki.** W Krakowie kolportowano w ostatnim czasie tajną ulotkę, przedstawiającą tendencyjnie rolę „ruchu wszechpolskiego“ i legionów w czasie wielkiej wojny. Policja, śledząc za źródłem tych ulotek, przeprowadziła rewizję w lokalu młodzieży wszechpolskiej w Krakowie, gdzie znaleziono kilkadziesiąt sztuk tej ulotki, którą skonfiskowano.

*List z Poznania.*

# „Miasto bez żydów“.

## Komu zależało na odwołaniu wyborów. — Dziennikarz żydowski o antysemityźmie poznańskim. — Starzy i młodzi.

### (Korespondencja własna „Dziennika Bydgoskiego“)

**Poznań,** 18 grudnia.

Wobec urzędowego odwołania wyborów do Rady Miejskiej w Poznaniu, nastąpiło już rozwiązanie Głównej Komisji Wyborczej, a obecnie likwiduje się komisje okręgowe i obwodowe, porządkuje się akta komisyj itp. Po zakończeniu tych czynności prawniczych i technicznych, dawna Rada Miejska będzie mogła przystąpić do wznowienia swych prac. Jak słychać, ma to nastąpić **z początkiem stycznia 1937 r.** Niezależnie od tego klub radziecki endecji zgłosił do tymczasowego prezydenta miasta wniosek o natychmiastowe zwołanie Rady Miejskiej celem podania jej do wiadomości wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Klub ten wychodzi z założenia, że zwołaniu pierwszego posiedzenia rady nic już nie stoi na przeszkodzie. Poglądowi temu sanatorzy przeciwstawiają argument, że dla zwołania Rady potrzebne jeszcze będą akty prawne ze strony władz administracyjnych, tj. z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Wobec rozbieżności tych poglądów, najprawdopodobniej dopiero z początkiem przyszłego roku nastąpi zebranie Rady m. Poznania. Tymczasowy prezydent miasta, pułk. Więckowski, niezbyt się kwapi do zwołania tego zebrania, gdyż niewątpliwie będzie się tam mówiło **wiele nieprzyjemnych rzeczy o kwalifikacjach komisarza rządowego i o uposażeniu...**

Na marginesie sprawy odwołania wyborów w prasie tutejszej wywiązała się ciekawa polemika. Z jednej strony (endeckiej) dowodzi się, że układ stosunków, jaki się obecnie wytworzył w Poznaniu w zakresie samorządu miasta, uznać należy za niezwykły. **W tej atmosferze „niezwykłości“ Poznań żyje od lat dziesięciu. Czas jednak najwyższy z tym skończyć. Wielkopolska ma prawo żądać, by uszanowano wolę jej ludności, ludności rdzennie polskiej. Poznań i Wielkopolska, która ze względu na swą strukturę może być Przykładem dla całej Polski, winny mieć zagwarantowane poszanowanie swych najżywotniejszych interesów.**

Z drugiej strony organ sanacyjnej lewicy poznańskiej, stojący blisko pułkownika Więckowskiego, usiłuje dowodzić, że to nie sanacja dążyła do odwołania wyborów, lecz, że tego za wszelką cenę pragnęła endecja. Zanosiło się bowiem — zdaniem sanatorów — na rozłam w łonie Stronnictwa Narodowego. Młodzi narodowcy chcieli rzekomo w nowej Radzie Miejskiej iść oddzielnie...

Jakiekolwiek miałoby być ukształtowanie partyjne, stwierdzić trzeba, że **jest jedna platforma, która wszystkich spaja** (poza sanatorami) **w potężną, solidarną i zwartą całość. Tą platformą i siłą wiążącą jest zdecydowana postawa przeciw żydostwu i przeciw komunizmowi, szerzącemu się w Polsce coraz bardziej.**

Niedawno temu żydowski „Nasz Przegląd“ wysłał do Poznania swego specjalnego korespondenta, Jakuba Appenszlaka. Dziennikarza żydowskiego od razu uderzyła „postawa“ Poznania, który p. Appenszlak nazwał **„miastem bez żydów“. „Dwa i pół tysiąca żydów na ćwierć miliona aryjczyków, to prawie nic. Ale i tę szczyptę soli żydowskiej Poznańczycy strącają z noża. W sprawie odżydzania — żadnych ustępstw, ani źdźbła liberalizmu — oto hasło mieszkańców miasta, które wniknęło w twardy, nieubłagany, bezwzględny antysemityzm poznański“.**

„Już na dworcu ostrzegli mnie znajomi — pisał żydowski korespondent, — że nie do każdego hotelu w Poznaniu żydzi mogą zajechać bez narażenia się na odprawę. W olbrzymich cukierniach, urządzonych z prawdziwym zachodnio-europejskim komfortem, **wstępu wzbrania żydom szyldzik.** Czerwone litery na białym tle mówią ostrzegawczo i stanowczo: **„Lokal chrześcijański tylko dla chrześcijan“.** — „Antysemici poznańscy pozbawieni są cech wielkoduszności i rycerskości(!). Nieubłagani są nawet wobec tej drobnej garstki żydów, która się zdołała w Poznaniu utrzymać, nie chcą nawet jednego procentu“.

Takie oto wrażenia odniósł żydowski dziennikarz, któremu **Poznań ukazał się jako wzór stanowczości i wytrwałości w antysemityźmie,** niedościgły nawet dla miast Trzeciej Rzeszy: („Oto ein Muster, któremu pod wielu względami nie dorównują grody Nazilandu“...)

Mogą się starzy spierać z młodymi w pewnych kwestiach mniejszej wagi... **Lecz w tej zasadniczej sprawie — zdecydowanego antysemityzmu — różnicy zdań nie ma i nie będzie.** Cała zdrowo myśląca młodzież poznańska i wielkopolska jest w sprawie bojkotu żydów nieustępliwa. I nigdy ta młodzież nie odda swoich głosów ludziom, którzy łączą się z żydami, którzy chcą z żydami współpracować, jak równi z równymi. Ambicją młodzieży jest, aby Poznań świecił reszcie kraju przykładem, iż można żydów wyłączyć prawie całkowicie z życia gospodarczego i zmusić ich do trzymania się z daleka od środowisk, które z nimi nie chcą mieć nic wspólnego.

Poznań jest „miastem bez żydów“ i takim musi pozostać!

**J. B.**

proszki dla dorosłych ze zn. firm.
KOWALSKINA
stosuje się przy uporczywych
BÓLACH GŁOWY
AK
12795

# Chicagoski „wyczyn“ bandytów żydowskich w Łodzi.

Wydział śledczy w Łodzi zaalarmowany został wiadomością o uprowadzeniu syna przemysłowca łódzkiego Salo Budzynera, prezesa gminy wyznaniowej żydowskiej, byłego senatora i akcjonariusza kilku przedsiębiorstw przemysłowych, 25-letniego Beniamina. Bandyci około 1 w nocy zawiadomili matkę, gdyż ojciec bawi w sprawach handlowych zagranicą, o uprowadzeniu i **zażądali okupu w wysokości pół miliona złotych,** grożąc w wypadku, gdyby okup nie był złożony do godz. 13 w dniu następnym, **zamordowaniem uprowadzonego.**

Uprowadzony Budzyner pracował w firmie Jarociński i wracał zwykle z biura wprost do domu. Gdy około północy nie było go jeszcze w domu, zaniepokojona matka wszczęła poszukiwania. W czasie tych poszukiwań wręczono Budzynerowej anonim. Do kartki dołączony był list od uprowadzonego z prośbą o wykupienie. Budzynerowa porozumiała się z rodziną i zawiadomiła o wypadku policję, która niezwłocznie wszczęła poszukiwania. W godzinach rannych jakiś osobnik zatelefonował do Budzynerowej, ponownie żądając okupu. W czasie omawiania warunków układu, **zawiadomiono policję, która ujawniła prowadzącego rozmowę i aresztowała go wraz ze wspólnikiem.** Aresztowani wydali miejsce pobytu porwanego. O godz. 16 silny oddział policji wyjechał do Andrespola, gminy Gałkówek, pow. brzezińskiego, gdzie w willi Henryka Borucha znaleziono uwięzionego, którego pilnowali Henryk Boruch wraz z jeszcze jednym osobnikiem. Borucha i trzech jego towarzyszów przewieziono w kajdanach do wydziału śledczego, a następnie do więzienia.

Beniamin Budzyner po przesłuchaniu został odstawiony do domu. Zeznał on, iż po wyjściu z fabryki wsiadł do stojącej przed fabryką taksówki, prowadzonej jak się okazało przez jednego z członków bandy. Koło Wodnego Rynku taksówka zatrzymała się i weszło do niej dwóch mężczyzn. Pod groźbą rewolwerów Budzynera związano, następnie przewieziono go do Andrespola, gdzie wymuszono na nim napisanie listu z prośbą o wykup.

Na podkreślenie zasługuje sprawność łódzkiej policji śledczej, która wykryła i ujęła zbrodniarzy w ciągu 13 godzin.

# 30 fabryk i 2.000 robotników strajkuje w Białymstoku.

W Białymstoku wybuchł strajk w 30 zakładach fabrycznych i objął około 2.000 robotników. Przyczyną strajku są niesumienne wpływy i tarcia ze strony związków klasowych.

**Doskonałe interesy w cieniu pogróżek wojennych.**

**Warszawa.** (Tel. wł.) Prasa wschodnio-pruska informuje, że w r. 1936 nastąpiło wielkie ożywienie w handlu niemiecko-sowieckim. Wywóz Niemiec do Rosji jest od stycznia br. 14 razy większy, aniżeli w tym samym okresie 1935 r. Do jesieni br. zakupiły Niemcy w Sowietach surowców za przeszło 100 milionów marek. Równocześnie Rosja sowiecka poczyniła w Niemczech wielkie zakupy maszyn i wyrobów przemysłu chemicznego, wskutek czego Niemcy uzyskały w stosunkach z Sowietami aktywny bilans handlowy. Nadwyżka na korzyść Niemiec szacowana jest na 112 milionów marek.

Niemiecko-sowiecka wymiana handlowa odbywa się przeważnie drogą morską. Niektóre pilne transporty kierowane są tranzytem przez Polskę i kraje bałtyckie.

Z doniesień prasy wschodnio-pruskiej wynika, że pogróżki wojenne nie przeszkadzają robić hitlerowskim Niemcom doskonałych interesów z państwem sowieckim. ((r)

## Milionowe oszczędności w bilansie handlowym Polski.

**Warszawa,** 19. 12. (Tel. wł.) Ministerstwo przemysłu i handlu otrzymało sprawozdanie o uruchomieniu pierwszej w Polsce kopalni cennego metalu „pirytu“, pokłady którego niedawno odkryto na terenie woj. kieleckiego pod gminą Nowa Słupia w pow. włoszczowskim. Kopalnia pirytu pn. „Staszyc“, zaspokajać będzie w znacznej mierze zapotrzebowanie polskiego przemysłu metalurgicznego na ten surowiec, będący nieodzownym składnikiem przy produkcji wysokogatunkowej stali. Dotychczas musiano sprowadzać piryt z Ameryki i Rosji Sowieckiej, co pochłaniało w bilansie płatniczym Polski do 5 milionów zł rocznie. (r)

## Miasto Gniezno traci tysiące złotych!

**Targowica bydlęca dla użytku, a nie dla parady.**

**Gniezno,** 19. 12. (ap) Targowica trzody chlewnej na terenie rzeźni miejskiej istnieje w tym celu, by wszelkie transakcje handlowe zostały na jej terenie przeprowadzone. O tym wie każdy handlarz, o tym wie również niemiecka spółka „Viehverwehrtungsgenossenschaft“, mająca swoją siedzibę w Gnieźnie przy ulicy Mieczysława, której kierownikiem jest Niemiec, Heinze. Ale cóż z tego, kiedy p. Heinze do tego przepisu się nie stosuje. Zakupuje on trzodę chlewną na terenach dworców kolejowych w dni ładowania. Tam się kupuje, tam się waży. Na tym traci miasto Gniezno, które tym samym nie otrzymuje opłat ważenia i opłat targowych. Należności z tego tytułu z „Viehverwertungsgenossenschaft“ sięgałyby kilku tysięcy złotych rocznie.

## Życzliwe rady gwiazdkowe dla szarego człowieka.

**Bydgoszcz,** 20 grudnia.

Na piórze usiadła wszędobylska troska i tak mi je przyciska do papieru, że trudno jest się nie zezłościć. Zresztą w

tym wyjątkowym wypadku troska ma rację. Cobym nie napisał, będzie źle, jako że Łaskawym Czytelnikom akurat o co innego chodzi. Na nic polityka i wszystkie wielkie i ciemne sprawy, kiedy każdy ma swoje zmartwienia na jeden i ten sam temat, a mianowicie:

Jak urządzić święta?

Jakoś je przecież trzeba urządzić. Taki już zwyczaj, a zresztą trudno jest zawsze myśleć tylko o gwiazdkach na mundurach pułkowników, trzeba choć

raz na rok pomyśleć również i o innej gwiazdce. Gwiazdka już za pasem, a pieniędzy nie ma, więc też nic dziwnego, że wszyscy mają zmartwienie. Bo były już nieraz podróże na około świata bez pieniędzy, ale gwiazdki bez pieniędzy nikt sobie wyobrazić nie może.

Niby jest jedna prosta rada: pożyczyć. Ale skąd? Kto pożyczy? Francja? Na to trzeba być w czepku — czy raczej w Brzeżanach — urodzonym, aby na parę dni do Paryża pojechać i dwa miliardy franków dostać. Z takimi pieniędzmi

można już poważnie o gwiazdce myśleć. Ba, nie tylko o gwiazdce, ale i o ideologii.

Byłby jeszcze jeden sposób, aby dostać wsparcie z zagranicy. W tym wypadku trzeba wziąć uwagę przykład Hiszpanii:: nie je, nie pije, a żyje i bije. Za co? Za zagraniczne pożyczki, udzielane szczodrze czy to w gotówce czy w okolicznościowych zabawkach wojennych. Trzeba więc się bić, aby świat cały otworzył na oścież serca i kieszenie. To jest dobra rada, ale, niestety, na nic się nie zda dla szarego, „zglajchszaltowanego" przez kryzys człowieka. Gdy się bowiem szary człowiek przypadkiem z drugim równie szarym pobije, to najwyżej wyląduje w kryminale i obciąży

sobie hipotekę moralną. A o żadnym godnym zasiłku nie ma mowy.

Czyżby więc wszystko było na nic? Zrezygnować z gwiazdki? O, bynajmniej. Są przecież jeszcze cnoty staropolskie, które ułatwiają ludziom życie. To znaczy ułatwiają życie nie tym, co te cnoty posiadają, ale wręcz przeciwnie tym, co ich nie mają ani na lekarstwo.

I tak na przykład jest piękna cnota gościnności, która chyba tylko po to została wymyślona, aby ludzie nie upadli na duchu i zawsze mogli sobie znaleźć jakieś wyjście z najtrudniejszej sytuacji.

A więc na święta najlepiej, najwygodniej i najtaniej jest znaleźć wyjście — z własnego domu. Od czego jest zwyczaj wizyt świątecznych. Oczywiście wizyta wizycie nie równa. Wiadomo przecież, że wizyta ministra Antonescu w Warszawie, a np. wizyta ministra Becka w Berlinie — to zupełnie co innego, ale nie o to chodzi. Chodzi o wizyty świąteczne, gruntowne i dogłębne, a nie jakieś tam parugodzinne wypady, kończące się zaledwie wyschniętym piernikiem. Zły to obywatel, który składa wizyty we własnym mieście. Trzeba się najpierw dobrze zastanowić, czy się gdzie nie ma bliższych lub dalszych krewnych na drugim krańcu kraju. Gdy

nie ma krewnych, trzeba odszukać znajomych, dla których niespodzianka będzie tym większa. Kiedy się już wynajdzie ofiarę, bierze się żonę, dzieci, służącą, psa, kanarka, złote rybki z akwarium i teściową, a, zapakowawszy ten cały inwentarz do przepełnionego pociągu, jedzie się długo i skutecznie. Gdy się przypadkiem po drodze nie zdarzy katastrofa kolejowa (omijać dyrekcję krakowską!), dojeżdża się na miejsce i wtedy dopiero zaczyna się uciecha. Dla kogo uciecha? Ano, to zależy od okoliczności.

Najlepiej jest przyjeżdżać późnym wieczorem, albo bardzo wczesnym rankiem, kiedy jeszcze pan domu nie wyszedł do biura witać premiera Składkowskiego. W dzień przyjeżdżać nie warto, gdyż gospodarze mogliby zobaczyć przez okno zbliżającą się kolumnę i przetrzymaliby oblężenie, nie dając znaku życia.

Wybrawszy więc odpowiedni moment do zaskoczenia, trzeba działać energicznie i konsekwentnie. Nie należy się witać w drzwiach, ale najpierw wpakować cały orszak do mieszkania, a potem, nie zważając na blade twarze gospodarzy i ich nietajoną trwogę, wystąpić z dłuższym przemówieniem.

Przemówienie musi być rzeczowe, bo to przecież nie parlament, a wręcz przeciwnie — chodzi o sprawy poważne. Należy więc wyrazić radość z zobaczenia drogich krewnych czy przyjaciół. Radość mimo bólu, jaki sprawie opuszczenie własnego gniazda rodzinnego. Dopiero w tym miejscu wypada sobie przypomnieć, że przed domem czeka [illegible]ka i zwrócić się z serdecznym,

ale stanowczym apelem do pana domu o zapłacenie jej.

Gdy zamieszanie, wywołane poszukiwaniem paru groszy na taksówkę, ustanie, ciągnie się mowę w dalszym ciągu, starając się zręcznymi dowcipami i ewent. rękami przykuć uwagę gospodarzy. W tym czasie reszta rodziny przeprowadza systematyczną okupację łóżek i w ogóle mieszkania. Najważniejsze jest to, żeby gospodarzom nie pozwolić przyjść — jak to się mówi — do siebie, a tym bardziej do słowa. Aby osłodzić im lekkie niewygody, trzeba wspomnieć o miłym zwyczaju podarków gwiazdkowych.

— Małe prezenty — mówi się w takim wypadku — robią wielkich przyjaciół. My, drodzy nasi, jesteśmy waszymi wielkimi przyjaciółmi nawet bez tego, co od was dostaniemy na gwiazdkę. Ze swej strony jednak chcielibyśmy wam dać wszystko, co mieliśmy najlepszego...

— Co, co?...

— Mianowicie nas samych. I dlatego do was przyjechaliśmy, mimo, że było to dla nas ofiarą, której ogrom — nie wątpimy — potraficie docenić.

Gospodarze są zahartowani kryzysem, więc nie mdleją. Goście czują się świetnie, conajmniej jak Włosi w Abisynii. Nadchodzi gwiazdka, a z nią pokój ludziom dobrej woli. Goście są też ludźmi dobrej woli, więc nie nadużywa-

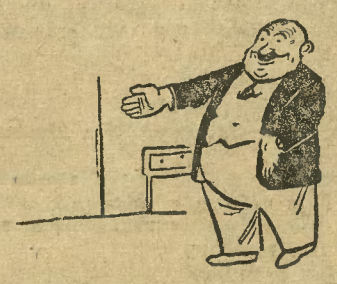

ją gościnności. Nie przedłużają nadmiernie swego pobytu. Ot tak, byle pokryć koszta podróży i trochę podreperować budżet. Już mniej więcej po miesiącu należy rozpocząć pakowanie się, trzeba bowiem znać savoir-vivre...

Oto jest rada skromna, ale praktyczna, jak sobie urządzić niefrasobliwe święta. Oczywiście, jak każda dobra rada i ta ma pewne niedociągnięcia. Nie wyłącza ona bynajmniej ryzyka. Może się łatwo zdarzyć, że z wybranymi przez nas ofiarami świątecznymi wyminiemy się po drodze. Bo inni też mogą tę dobrą radę wziąć do serca i chcieć nam zrobić taką samą niespodziankę...

I co wtedy zrobić?

Bo ja wiem: chyba siąść i płakać.

Czy to zawsze trzeba wiedzieć, co zrobić? Liga Narodów też nigdy nie wie co robić, a jednak żyje! **(hak)**


MÓZG AUTOMAT

Już się ukazał najbardziej sensacyjny odbiornik sezonu 1937.

KOSMOS SUPER RECORD

najbardziej nowoczesna i luksusowa superheterodyna o zdumiewającym zasięgu na cały świat.

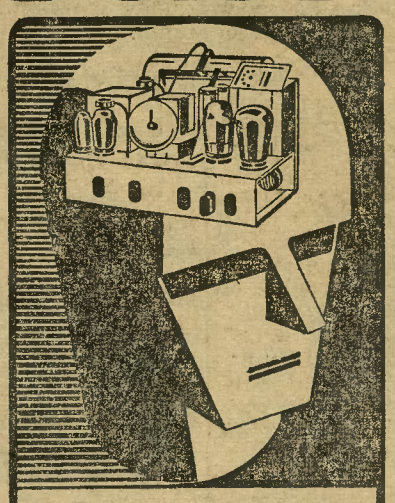

6 ultranowoczesnych lamp. 7 obwodów strojonych. Antifading. Kolorowa skala, obejmująca wielką ilość stacyj. Najbardziej luksusowe i artystyczne wykonanie.

Odbiornik „Super Record" zaopatrzony jest w „Magiczne Oko", umożliwiające ciche i niezwykle precyzyjne strojenie. „Mózg-Automat" — to genialna wprost konstrukcja tego odbiornika automatycznie kierująca jego pracą.

Dogodne raty miesięczne.

24046

KOSMOS RADJO

Demonstracje i sprzedaż w czołowych firmach radiowych


## Berlin—Bagdad.

**Praga,** 18. 12. Czechosłowackie „Lidove Noviny" zajmują się imperializmem niemieckim, podkreślając, że Trzecia Rzesza realizuje z całą konsekwencją dawny plan opanowania Bliskiego Wschodu przez Niemcy. Hasło: „Berlin — Bagdad" jest obecnie tak aktualne, jak nigdy. W perskich trustach naftowych są poważnie zaangażowane kapitały Kruppa, Otto Wolffa, „Ferrostahl" oraz „Deutsche Treuhand" A. G.". Żywą działalność rozwija „Niemiecko-perskie towarzystwo handlowe". Stocznie lotnicze oraz zarząd zakładów Junkersa uruchomiły kilka linij lotniczych. „Niemiecko-afgańskie towarzystwo handlowe" na podstawie raportów Banku Ottomańskiego pracuje bardzo ekspansywnie. W r. 1935 Niemcy były odbiorcą 40% tureckiego handlu eksportowego. Kopalnie miedzi w Turcji znajdują się w posiadaniu Banku Niemieckiego oraz „Diskonto Gesellschaft", kopalnie ołowiu w posiadaniu „Niemieckiego Towarzystwa Metalowego".

## Za 4 dni wigilia...

# Radość i kłopoty pań domu.

### Najpiękniejsze święto rodzinne od strony kuchni.

(jk.) Zapachniało w mieście lasem...

Na ulicach i placach zielenią rzędy świerków. Nad wystawami sklepowymi błyszczą gwiazdy. Uliczni sprzedawcy rozstawili pudła z ozdobnymi błyskotkami. Ruch na ulicach jakiś żywszy, miny jakieś pogodniejsze, w rozmowach przechodniów dźwięczy śmiech... Nastrój przedświąteczny w całej pełni. Za cztery dni wigilia...

*

Wigilia — to piękne święto rodzinne. Zbierzemy się wieczorem przy stole, nakrytym śnieżnym obrusem, u stóp rozjarzonej choinki. Ciepło i radośnie będzie w pokoju, gdy pan domu weźmie do ręki opłatek, by się podzielić z rodziną.

Posypią się życzenia.

U jednych wigilia będzie skromniejsza, u drugich wystawna — ale u wszystkich będzie opłatek i on połączy nas w jedną wielką rodzinę.

Piękne jest to święto wigilijne, niezapomniany urok wywiera wieczerza wigilijna, a wszystko to mamy do zawdzięczenia paniom domu, które nie mało muszą ponieść trudów, by stworzyć to wszystko, co składa się na przemiłą atmosferę wigilijną.

To też w okresie przedświątecznym należy poświęcić paniom domu specjalną uwagę. One przecież są autorkami naszych świątecznych przyjemności. Niewielkim często kosztem, z właściwą kobietom umiejętnością, przyrządzają dla swych rodzin tyle dobrych rzeczy, że potem z niecierpliwością czekamy do następnych świąt.

*

Wilia w czasach przedwojennych była obchodzona znacznie uroczyściej niż obecnie. A jak i ile jedzono! Można się o tym przekonać, sięgając do typowej książki kucharskiej przedwojennego świata. Księga ta nosi znamienny i długi tytuł: **„Makarego 730 obiadów — wielkich, średnich i małych — mięsnych i postnych — z opisem śniadań i wieczerzy — tudzież śpiżarni, sklepu i kuchni dla chorych — pieczenia ciast — robienia konfitur itd."**

Autor na wstępie zaznacza:

„Znane są moje obiady **w Wielkopolsce**, a jeżelim czem zgrzeszył, to tem zapewne, że obiady moje wabiąc, nie jeden tysiąc puściły z dymem. Dlatego naprawiając, com zgrzeszył, podaję tańsze, a jednak smaczne potrawy, polecając sumiennie przepisy, jak zaprowadzić oszczędność".

„Oszczędnościowa" wieczerza wigilijna w myśl przepisu Makarego wygląda w ten sposób:

1. **Zupa migdałowa**
2. **Pasztecik z grzybków**
3. **Sos żółty od szczupaków z kluseczkami**
4. **Szczupak z szafranowym sosem**
5. **Melszpajz ryżowy z jabłkami**
6. **Karp lub leszcz w czerwonym winie**
7. **Szczupak smażony**
8. **Budyń z sago**
9. **Krem waniliowy**
10. **Mak z bułką lub kluseczkami**
11. **Owoce suszone.**

Jak widzimy, bardzo **skromnie**...

*

Dzisiaj czasy są takie, że rzadko która pani domu mogłaby sobie pozwolić na wieczerzę wigilijną z 11 dań.

Dzisiaj trzeba się trzymać skromniejszych przepisów w ramach skromniejszych wydatków.

Może się komuś przysłużymy, gdy podamy „receptę" na taką kryzysową wilię.

Składałaby się ona z 4 dań:

1. **Barszcz czysty z uszkami**
2. **Szczupak faszerowany**
3. **Kluski z makiem**
4. **Kompot z suszonego owocu.**

**BARSZCZ WIGILIJNY.**

Na kilka dni przed wigilią ukisić barszcz. — Buraki wymyć, obrać, ułożyć w garnku kamiennym, dodać chleb, kminek, cebulkę, zalać przegotowaną wodą. W dzień wigilii ugotować smak z włoszczyzny i grzybów, przecedzić, dodać barszczu kiszonego, wina, cukru i soli do smaku, burak surowy pokrojony w paski dla nadania koloru, albo sok z buraków surowych. Podać z uszkami. — **Uszka:** 12 i pół dkg mąki, 1 jajko, woda. — Zarabiać ciasto nie za mocne, rozwałkować cienko, pokroić w kwadraciki, nałożyć farszem, zawijać uszka i ugotować w wodzie osolonej. — **Farsz:** Kapustę słodką lub kwaszoną ugotować, drobno posiekać, dodać cebulę przesmażoną, pieprz, sól, grzybki posiekane.

**SZCZUPAK FASZEROWANY.**

Szczupaka oczyścić, naciąć wkoło głowy i ostrożnie ściągnąć skórkę. Mięso rybie obrać, przemleć przez maszynkę, dodać bułkę namoczoną w mleku, wyciśniętą i zmieloną, masło, żółtka, cebulę przesmażoną, pieprz, sól, koperek, wymieszać z pianą, nałożyć skórę, zaszyć, ugotować w wodzie z octem i korzeniami. Podać polany masłem, sosem chrzanowym, śmietankowym. Na 1 do 1 i pół kg szczupaka 1 bułka, 3 do 4 jaj, 2 łyżki masła.

**KLUSKI Z MAKIEM.**

Zrobić kluski krajane i wymieszać z masą makową. — **Masa makowa:** Mak sparzyć, osączyć, utrzeć, dodać cukier, skórkę cytrynową, trochę mleka lub śmietanki.

**KOMPOT ZE SUSZONYCH OWOCÓW.**

Owoce wymyć i ugotować z cukrem i skórką cytrynową.

Dla uzupełnienia i wyboru podajemy jeszcze parę przepisów na typowe potrawy wigilijne:

**ŚLEDZIE ZAWIJANE.**

Śledzie oczyścić, przepołowić, nałożyć gorczycą, cebulą i ogórkiem, zwinąć, zatknąć patyczkiem i zalać octem, przegotowanym z cebulą, liściem bobkowym, pieprzem angielskim i odrobiną cukru. Ocet rozmieszać z wodą. Octu powinno być tyle, by śledzie były przykryte.

**ZUPA MIGDAŁOWA.**

Jeden litr mleka, 12 i pół dkg migdałów słodkich, 2 dkg migdałów gorzkich, 4 żółtka, 4 łyżki cukru. Mleko ugotować z migdałami gorzkimi i połową zmielonych migdałów słodkich. Żółtko od jajka utrzeć do białości z cukrem i zaparzyć mlekiem. W końcu dodać drugą połowę migdałów słodkich, pokrojonych w paski.

**KARP PO POLSKU.**

Karpia oczyścić i ugotować w wodzie z octem, włoszczyzną i korzeniami. Ułożyć na półmisku, oblać sosem polskim i obłożyć makaronem włoskim lub łazankami.

**SOS POLSKI.**

Zrobić zasmażkę z masła i mąki, rozprowadzić smakiem z ryby, dodać piernik, namoczony w winie lub piwie i przefasowany, migdały sparzone i pokrajane w paski, rodzynki wymyte, soli, cukru i soku z cytryny lub octu.

**KAPUSTA Z GRZYBAMI.**

Kapustę kwaszoną wymyć, nastawić w małej ilości wody, dodać grzyby wymyte, razem do miękkości dusić, gdy miękkie, pokroić grzyby w paseczki, dodać masła i soli i utarty ziemniak surowy.

**ŁAMANIEC Z MAKIEM.**

Mak utrzeć, ułożyć na półmisku i ubrać łamańcami. — **Łamaniec:** 25 dkg mąki, 12 i pół dkg masła, 2 żółtka, 12 i pół dkg cukru. — Razem wszystko zagnieść, cienko rozwałkować, pokłuć widelcem, wykrawać łamańce i upiec na jasno złoty kolor.

**SZARLOTKA Z JABŁEK.**

Formę wyłożyć ciastem kruchym, nakładać jabłkami i sułtankami, ściągnięte z cukrem na sucho, przekładając opłatkiem. Zapiec pół godz. w piecu.

**ANDRUTY Z MAKIEM.**

3 jajka, 6 łyżeczek cukru i 6 łyż. mąki. Jajka z cukrem ubić i wmieszać mąkę. Cienko na blasze upiec, zaraz na gorąco wycinać i zwijać w tutki. Na wydanie nadziewać zaprawionym makiem.

*

Samo przygotowanie wieczerzy wigilijnej nie wyczerpuje kłopotów naszych pań domu w związku ze świętami.

Trzeba przecież pomyśleć o ciastach i ciastkach, o różnych dostawkach i przystawkach, o obiadach i kolacjach na trzy dni świąt.

Nasze panie mają — że się tak aktualnie wyrazimy — ciężki orzech do zgryzienia, to też powinniśmy im okazać wdzięczność przez uznanie dla ich pracy i oczywiście przez odpowiedni podarunek gwiazdkowy.

## Paryż bez jarzyn.

Ogrodnicy paryscy i podparyscy ogłosili strajk, wskutek czego Paryż pozostał bez jarzyn. Nieliczne transporty z dalszych stron sprzedaje się pod ochroną policji.

## Niemcy stwarzają granicę między Kłajpedą i Kownem.

**Królewiec,** 18. 12. (PAT). Autonomiczne władze kłajpedzkie przygotowały rozporządzenie, **wprowadzające surową kontrolę ruchu towarowego między krajem kłajpedzkim a Litwą.**

Rozporządzenie to stwarza **faktycznie granicę pomiędzy obu częściami państwa** i umotywowane jest potrzebą obliczeń udziału kraju kłajpedzkiego w ruchu towarowym i w spożyciu całego państwa litewskiego.

## W Niemczech nie ma ani jednej szkoły średniej dla dziewcząt polskich.

**Warszawa.** (Tel. wł.). Organizacje polskie w Niemczech czynią starania o otwarcie choćby jednej szkoły polskiej średniej dla dziewcząt. Podkreślić należy, że w przeciwieństwie do Niemiec, gdzie nie istnieje ani jedno polskie gimnazjum żeńskie, w Polsce 12 niemieckich szkół średnich uzyskało bez trudności prawo kształcenia dziewcząt.

## Z wspomnień historycznych wnioski na dziś.

# 650-lecie wsi b. opactwa byszewsko-koronowskiego

### (powiatu bydgoskiego).

Władcy, a idąc w ich ślady możni, duchowni i świeccy, zakładali ongiś klasztory ku chwale Bożej, ale i pożytkowi ludzkości. Głównie zakon Cystersów cieszył się poparciem możnych. Zakon ten wziął początek od św. Roberta, opata w Citeaux we Francji połudn. wsch., po łacinie Cistercium; stąd jego nazwa. Znaczenie jego wzrosło niebywale, dzięki działalności św. Bernarda, opata Clairvaux. Reguła zakonna nakazywała żyć z dala od miast wśród dzikiej puszczy, bagien niedostępnych i w pustkowiach, gdzie pełniąc jako najważniejsze swe zadanie służbę Bożą, mieli zamieniać pierwotny stan przyrody, stwarzając żyzne pola, bujne łąki, ogrody itp. Nie dziw więc, że wkrótce, idąc przez Niemcy, dotarł do Polski, gdzie znalazł podatne pole dla swej działalności. Popierał go sławny arcybiskup gnieźnieński Henryk Ketlicz.

*

Polska średniowieczna — to w przeważnej części puszcza i bagno, a ludność w niej nieliczna. Tam zaś na zachodzie, skąd zakon przybywał, krajobraz pierwotny zmienił swoje oblicze ogromnie; zaistniało względne przeludnienie.

Już w roku śmierci wielkiego opata św. Bernarda, tj. 1153 r., powstaje z fundacji szlachetnego Zbyluta pierwszy klasztor cysterski w Łeknie (pod Wągrowcem). Zakonnicy z Altenbergen pod Kolonią obejmują w posiadanie darowane im przez fundatora targowicę Łekno i wsie Wgielsko, Straszewo i Panigrodz, a sam władca Wielkopolski Mieczysław III Stary bierze udział w uroczystości założenia, towarzyszą mu arcybiskup Jan i biskup poznański Stefan. A król Bolesław IV Kędzierzawy wyposaża hojnie tę fundację.

Stąd wyszedł biskup misyjny dla Prusaków Chrystian, a nie jak długi czas przypuszczano, z klasztoru oliwskiego. W tym czasie powstaje klasztor tej samej reguły w Ladzie pod Pyzdrami; w ciągu kilkudziesięciu lat cały szereg klasztorów cysterskich rozwinął swą działalność na ziemiach polskich, głównie jednak na zachodzie.

* * *

I tak w najbliższej okolicy starego grodu Bydgoszczy wśród puszczy, okalającej go w promieniu wielu mil, przeciętej tylko doliną Brdy, szeregiem jezior byszewskich i bagnami, osiadają Cystersi, a pod ich opieką puszcza ustępuje polom uprawnym, a bagno zamienia łopata w bujną łąkę. Był to rok 1253, kiedy „komes" Mikołaj, podskarbi księcia kujawskiego Kazimierza, oddał swe dziedziczne Byszewo, Salno i Więzowno zakonowi Cystersów, dla założenia klasztoru. Powstanie przypada na r. 1256. W r. 1288 siedzibę klasztoru przeniesiono do miejscowości Smeyste nad Brdą, nadając jej nazwę „Byszewo". **Jest to dzisiejsze Koronowo,** które według legendy wywodzi swą nazwę od koronowania się tu rzekomo Władysława Łokietka na króla. Nazwa Koronowo zjawia się rzeczywiście później, po przeniesieniu Byszewa na prawe miejsce, co nastąpiło w r. 1368.

Zmiana siedziby nastąpiła prawdopodobnie dla większego bezpieczeństwa klasztoru przed napadami Pomorzan, którzy w okresie Polski dzielnicowej, wyłamawszy się z pod władzy królów polskich (Świętopełk, współwinny w zamordowaniu Leszka Białego w Gąsawie), napadali i łupili sąsiednie Kujawy i Wielkopolskę. Lecz również korzystniejsze pod względem gospodarczym położenie nad spławną, a w tym miejscu nawet żeglowną Brdą, mogło wpłynąć na tę zmianę.

Lecz wkrótce nie wystarczyła nieliczna ludność miejscowa do przeprowadzenia zadań gospodarczych klasztoru. Wtedy za zgodą księcia, który uwolnił dobra klasztoru od ciężarów prawa książęcego, i od sądów książęcych, sprowadzają swych ziomków i osadzają ich w r. 1286 na prawie niemieckim w Byszewie, Solnie, Więzownie, Tryszczynie, Wierzchucinie, Popielewie i Lucimie. Z prawa tego korzysta także zasiedziała ludność polska. Niezależni osobiście, dzierżąc ziemię dziedzicznie za czynszem stałym, wolni od uciążliwej pańszczyzny, pod opieką spisanego prawa, ochoczo zabierają się do pionierskiej pracy w głuchej puszczy. Dobrobyt wzrasta tak w klasztorze, jak i u wieśniaków. Skromne zabudowania klasztorne i skromne świątynie ustępują obszernym murowanym budynkom, a dom Boży okazały wznosi się w stylu gotyckim, dziś jeszcze budząc podziw znawców architektury, ale i laików. Odmiennie od świątyń Pańskich, budowanych w miastach o strzelistych wieżach, przybytki Boże wznoszone przez Cystersów, jakby z nakazu reguły, kryją się, posiadając tylko wieżyczkę skromną, z której głos sygnaturki rozbrzmiewa.

Nawet wtenczas, gdy po śmierci „Króla

# „Mr. Jonstone" królem Anglii

Pewnego dnia jesienią 1911 roku szkoła kadetów morskich w Osborne, klasyczna uczelnia oficerów angielskiej marynarki wojennej, obchodziła wielkie święto. Król Jerzy V osobiście zjechał na inspekcję. Król w towarzystwie swej świty przeszedł przed wyprężonym w dwuszeregu oddziałem 15-letnich chłopców. Przenikliwy, wewnętrzny dobrocią i rozpromieniony wzrok króla ślizga się po postaciach chłopców, z których niejeden przejdzie w przyszłości do historii, jako admirał floty Jego Królewskiej Mości. W szeregu stoi razem z drugimi młodziutki Mr. Jonstone. Pręży się przed królem, który mija go, jak minął wszystkich innych chłopców, bez najmniejszego wyróżnienia.

Nikt z obecnych, poza może jednym dowódcą szkoły, nie wiedział, że pod nic nie mówiącym nazwiskiem ukrywa się drugi syn króla, książę Jorku, Albert Jerzy, obecny król Jerzy VI.

Książę przyjął dobrowolnie to nazwisko, aby uniknąć w szkole uprzywilejowania z tytułu swego stanowiska.

W dwa lata później w Dartmouth, gdzie kadetom stawiano już wyższe wymagania, żaden z kolegów Jonstone nie domyślił się, że przed sobą ma księcia Jorku. Jako kolega Jonstone zdobył sobie serca wszystkich. W szkole nazywano go „najlepszym kolegą".

W wojnie światowej książę Jorku, jako członek załogi krążownika „Colingwood", bierze w charakterze zwykłego oficera pokładowego, kierującego działem 12 cm., udział w bitwie pod Skagerrak, największej bitwie ostatnich czasów. Pod koniec wojny widzimy go na czele eskadry lotniczej, z którą na froncie zachodnim bierze udział w licznych walkach powietrznych i wyprawach lotniczych. Po wojnie książę Albert Jerzy studiuje na uniwersytecie w Cambridge.

Obecny król Jerzy VI, według świadectwa, wystawionego mu przez brata, b. króla Edwarda VIII, a obecnie księcia Windsoru, posiada gruntowne przygotowanie do trudnej roli władcy olbrzymiego imperium, władcy nominalnego, gdyż według tradycji angielskiej król panuje, ale nie rządzi. Jest więcej reprezentantem, symbolem jedności imperium, niż jego władcą. Podobnie, jak jego brat, książę Walii, później Edward VIII, król Jerzy interesował się zagadnieniami społecznymi. Był przez szereg lat prezesem instytucji dobroczynności publicznej, interesował się żywo zagadnieniami świata pracy, występując zawsze w obronie zasady porozumienia pomiędzy poszczególnymi klasami społecznymi. Kwestia bezpieczeństwa komunikacji, odgrywająca w Anglii ważniejszą rolę, niż w innych krajach, jest drugim zagadnieniem, w którym król, jako książę Jorku daje szereg cennych wskazówek dla usunięcia istniejącego zła. Jest on jednym z współzałożycieli towarzystwa dla zwiększenia bezpieczeństwa komunikacji.

Zagadnienie bezpieczeństwa w dziedzinie komunikacji skierowało uwagę księcia na zagadnienie bezpieczeństwa pracy. W tej dziedzinie książę jest autorem szeregu projektów ustaw, które miały na celu zapobieganie nieszczęśliwym wypadkom przy pracy, zwiedza liczne zakłady przemysłowe, kopalnie, dociera wszędzie, gdzie wskutek szczególnych warunków produkcji robotnikowi zagraża niebezpieczeństwo śmierci i propaguje idee ochrony przed nieszczęśliwymi wypadkami. Król Jerzy VI jeszcze jako książę Jorku dał się poznać również jako wielki przyjaciel młodzieży. W całej Anglii znane są zainicjowane przez księcia obozy letnie młodzieży szkolnej, zwane obozami księcia Jorku, gdzie dziatwa wszystkich stanów i klas spędza wesoło swe wywczasy letnie.

Książę nieraz spędzał swe wakacje w tych obozach, służąc swemu młodszemu otoczeniu przykładem beztroski i swobody.

## Urzędowe popiersie koronacyjne króla Jerzego VI.

Na uroczystości koronacyjne, które odbędą się w dniu 12 maja 1937 r., przygotowują rzeźbiarze angielscy już teraz popiersie króla w uniformie admirała.

23999

CORONAS ✧ FAVORITAS

# Psy i toreadorzy na pobojowiskach

## i frontach hiszpańskich.

Jak czytamy w pismach zagranicznych jednym z najobrzydliwszych tzw. „objawów towarzyszących" wojnie w Hiszpanii są psy, włóczące się na froncie. Początkowo towarzyszyły one swym panom, a gdy ci polegli, opuszczone, głód i samotność, zmieniły te wierne zwierzęta w dzikie bestie, które zbierają się w stada i żywią się zwłokami poległych. Jeden z korespondentów United Press, obserwujący za jakiemiś resztkami muru, wypad obrońców Madrytu, zauważył małego psa, który karmił się padliną konia, gdy inny „wilk" rozkopywał świeży grób, gdzie pośpiesznie i prowizorycznie złożono zwłoki kilkunastu milicjantów. Rzucanie kamieniami nie zdołało psa odstraszyć, odpędził go dopiero bliski wybuch granatu. Ilość opuszczonych psów i kotów, włóczących się po pobojowiskach, jest niespodziewanie duża. Dziwny jest również fakt, że zwierzęta te tak łatwo przyzwyczaiły się do wojny i mimo, że granaty i kule szerzą wśród nich spustoszenia, nie okazują strachu.

* * *

Śmierć słynnego toreadora Ricardo Torresa, znanego pod pseudonimem „Bombite" zwróciła uwagę na rolę toreadorów, w obecnej wojnie. „Bombite", który dawno wycofał się z areny, nie brał prawdopodobnie udziału w walkach, natomiast wiadomo, że szereg toreadorów walczy po obu stronach hiszpańskiego frontu. Zwłaszcza matadorzy, którzy osiągnęli już znaczną sławę, znajdują się w szeregach powstańców.

Wymieniają tu znane w Hiszpanii nazwiska Belmonte i Ortega. Niejaki Canero, który walczył na arenie konno, jest dowódcą oddziału jazdy, składającego się niemal wyłącznie z picadorów i hodowców byków andaluzyjskich. („Słowo" wil.)

raz cięższa, w dobrach duchownych, a często w królewskich, tam, gdzie starosta był sprawiedliwy, położenie chłopów było znośne. Kiedy rabuś pruski sięgnął po dobra Cystersów koronowskich, mógł tylko lasy zrabować, bo na roli siedzieli wolni chłopi z dziada pradziada.

I dziś prawdopodobnie niejeden mieszkaniec tych wiosek mógłby wywieźć swój ród od tych pierwszych pionierów w puszczy byszewskiej.

Na wymienionych wioskach osadnictwo na prawie niemieckim w dobrach klasztoru byszewsko-koronowskiego się nie skończyło. Już w r. 1288 otrzymują je Szczutki, a w rok po tym Trzęsacz, w r. 1298 Zławieś. Mąkowarsk posiada je od r. 1306. Rok 1318 obfituje w podobne nadania na rzecz Trzeciewca, Stronna, Samociążka, Wudzyna, Glinek, Gościeradza, Wtelna, Skarbiewa, Buszkowa i Lipia, w 10 lat później uzyskuje takie same prawo Samsieczno, Dzidno, Krąpiewo, Słupowo i w pow. wyrzyskim Runowo i Tuszkowo.

O ile w wieku XIII osadnikami w przeważnej części byli Niemcy, to w późniejszych czasach nadawanie prawa niemieckiego nie oznaczało osadzania niemieckich chłopów, lecz było to tylko zaprowadzeniem nowego ustroju prawnego. Osadnicy pochodzili przeważnie z ludności miejscowej, która wzrastała w liczbie. Również narodowościowo zacierały się, mimo, że opatami do r. 1480 byli Niemcy. **Pierwszym Polakiem był opat Wielisław.** Zabór pruski zastał już ludność polską. Przetrwała ona niewolę, mimo ucisku germanizacyjnego, a w chwili walki z wrogiem stanęła w szeregach powstańców wielkopolskich.

*

Jakże inaczej, fatalnie w nieprzewidzianych przez fundatorów skutkach, przedstawia się zakładanie klasztorów cysterskich i z nimi połączone osadnictwo niemieckie wzdłuż Obry na pograniczu ze zniemczoną gwałtem i podstępem Brandenburgią! Powstały tam klasztory w Paradyziu, Przemęcie, Obrze, Bleszewie. Żywioł niemiecki miał ciągłą styczność z Niemcami brandenburskimi. Klasztory posiadały i po tamtej strony dobra. To też wzmocniony później drugą falą imigracji niemieckiej za czasów wojny trzydziestoletniej i wskutek ucisku, doznawanego w Niemczech, żywioł niemiecki przetrwał w tolerancjej Polsce do chwili drugiego zaboru, kiedy to z entuzjazmem witał zaborcę jako „oswobodziciela". **Wspomniane fatalne następstwa ujawniły się w chwili zawarcia Pokoju wersalskiego.** Musieliśmy zrezygnować z kawałka ziemi polskiej: byliśmy bowiem zbyt gościnni.

— — — — — — — — — — — —

**Dziś, gdy butny Schacht krzywdą nazywa powrót większej części zrabowanych ziem do odrodzonej Polski, powinniśmy zabezpieczyć się przed podobnymi następstwami. Wzdłuż granic polskich winien osiąść Polak, świadom swego posłannictwa, materialnie niezależny, jako rolnik, rzemieślnik, kupiec nie w jakiejś „poniatówce", lecz „kaźmierzówce". Przy tym pamiętać należy, co kiedyś za czasów zaboru powiedział pewien włościanin: „My to jakby płot, panowie to koły, a my chłopi to chrust". Gdy kołów zabraknie, płot się rozwali". Dziś zresztą pan, to niezawsze szlachcic, lecz niejednokrotnie ziemianin, który się z chłopów polskich wywodzi, najlepszy materiał na takie koły. Ale i chrust nie może być zbyt drobny, gdy płot ma być silny. Dlatego należy stworzyć silny stan rolniczy, któryby mógł silnie wesprzeć przemysł i handel. Obok silnej armii są te najważniejsze ostoje Polski!**

**M. P.**

KORONOWO.

## Olbrzymi ruch w Enzesfeld,

### miejscu zamieszkania ks. Windsoru.

**Wiedeń,** 18. 12. (PAT). Miasteczko Enzesfeld cieszy się od chwili, gdy w nim przebywa książę Windsoru, niezwykłym powodzeniem. Wszystkie hotele są do ostatniego miejsca zajęte. Napływ ciekawych spowodował zwyżkę cen żywności. Linia telefoniczna, łącząca Enzesfeld z główną siecią telefonów, jest do tego stopnia przeciążona rozmowami, iż musiano założyć kilka dodatkowych linij.

Książę Windsoru nie opuścił dotychczas ani na chwilę pałacu barona Rotschilda.

## P. Simpson nie przybędzie do Austrii.

**Wiedeń,** 18. 12. Najbliższe otoczenie ks. Edwarda Windsoru stwierdza, że wszelkie pogłoski o bliskim jakoby przybyciu pani Simpson do Austrii są pozbawione wszelkiej podstawy. Pani Simpson nie ma absolutnie zamiaru przybycia w chwili obecnej do Austrii.

## Simpsonowa w Egipcie?

**Paryż,** 18. 12. (PAT). Havas donosi z Kairu, że **pani Simpson przybyć ma do Aleksandrii w sobotę rano, po czym niewłocznie uda się do Luksoru.**

# •Nauka•Literatura•Sztuka•

HENRYK KUMINEK.

## Prawdziwe światło z Zachodu.

### Jaka jest istota literatury francuskiej?

Zadziwiające jest, jak my mało wiemy o tym, co się na prawdę dzieje w literaturze Zachodu, jakie prądy umysłowe i kulturalne nurtują świat, jakie się dokonywują przewroty i przełomy, jaka jest istota współczesności. **Od prawdziwego Zachodu i jego istotnych, wewnętrznych wartości dzieli nas chiński mur snobizmu, blagi, dyletantyzmu i tendencyjnej roboty.** Żydowscy maklerzy, którzy wzięli sobie monopol na kształtowanie opinii literackiej, przyswajają, co chcą, a przemilczają dokładnie to, co jest im niewygodne. Przemycają rozkładową tandetę i podnoszą ją do godności wielkich objawień literackich, a całkowicie przechodzą do porządku nad wartościami niewspółmiernie większymi, bo świadczącymi o gruntownych przeobrażenich ideowych, o pogłębieniu się nurtu moralnego, o odrodzeniu w prawdach najważniejszych.

Ta postawa najjaskrawiej wypada wobec **współczesnej literatury francuskiej.** Co my na prawdę o niej wiemy? Nic, a właściwie wszystko w jak najfałszywszym świetle. Ciągle jeszcze literatura francuska jest po prostu synonimem zepsucia i frywolnej lekkości, wciąż szerzy się opinię, że teatr francuski ogranicza swoje możliwości do wprowadzenia łóżka na scenę i do różnych komplikacyj, związanych z trójkątem małżeńskim, wciąż odmawia się twórczości francuskiej wszelkich kwalifikacyj moralnych, przypisuje jej się przodownictwo w dziele przewrotu, taniego radykalizmu i zdawkowego pacyfizmu.

Wytwarzaniu się takich opinij sprzyja fakt, że bardzo mało inteligentów ma sposobność zapoznawać się z współczesnym piśmiennictwem francuskim w oryginale, a większość z natury rzeczy zdana jest na łaskę i niełaskę tłumaczeń. **Polityka tłumaczeniowa w ogóle, a polityka tłumaczeń z francuskiego w szczególności, przedstawia dżunglę, w której trudno jest się zorientować.** Tłumaczy się i reklamuje bezwartościową makulaturę, a nie zauważa się zjawisk literackich na prawdę ważnych. O wyborze decyduje przypadek, niska cena, albo też — często — ponadnarodowa wspólnota żydowsko-masońska. Swój idzie do swojego i po swoje, a w rezultacie **literatura francuska w całym swoim ogromnym bloku pozostaje dla nas nieznana.** Wybujałości erotyczne Margueritte'a i Decobry, zboczeniowa twórczość André Gide'a, przereklamowana a obrzydliwa „Podróż do kresu nocy" Celine'a — to prawie wszystko, co oprócz zdawkowej literatury bulwarowej dotarło do polskich czytelników.

A powinno było dotrzeć zupełnie co innego. Powinna była stać się popularną ta literatura, której — jak dotąd — jeden przedstawiciel François Mauriac wywalczył sobie — choć z dużym opóźnieniem — prawo obywatelstwa w naszych stosunkach literackich. Mauriac swoją potężną indywidualnością potrafił się przebić przez mury obojętności i uprzedzeń, przemówił do umysłów i serc, porwał, wywołał dyskusje i konfrontacje sprzecznych opinij. Nie łudźmy się jednak: **obywatelstwo zdobył sobie u nas Mauriac dla pasjonującej formy zewnętrznej swych powieści, a bynajmniej nie dla tego, że jest wyrazicielem tych ożywczych prądów, które zmieniły oblicze literatury francuskiej,** które wypowiedziały walkę wewnętrznej pustce realizmu i naturalizmu, które po wielkich zmaganiach znalazły wielką prawdę w Chrystusie i w powrocie do katolicyzmu.

Triumf katolicyzmu w nowej literaturze francuskiej nie jest legendą, ani mitem stworzonym na użytek chwili. Tam na prawdę nastąpił przełom, brzemienny w skutki i bardzo charakterystyczny dla przyszłości ludzkości. **Odnalezienie się wybitnych pisarzy francuskich w Chrystusie nie było przypadkiem, a przeciwnie — wyrazem dążeń epoki i kresu, u którego musi się skończyć obecny kryzys moralny.**

Te sprawy warto poznać i warto się nimi zainteresować. Nie jest prawdą, że wyrazem nowoczesności i aktualności jest radykalizm lewicowy, materializm czy komunizm. To już przeszło i minęło, ludzkość wyrosła z tej dziecinnej choroby marksizmu. Jedynie naszym pięknoduchom zdaje się, że to jest najmodniejsze, że to się „nosi" w literaturze. Do nas i w strojach kobiecych i w literaturze moda przychodzi z wieloletnim opóźnieniem.

To powinni **wziąć pod uwagę ci, którzy przez snobizm stosują się do mody paryskiej, a tym bardziej ci, którzy twórczość literacką traktują poważnie i odpowiedzialnie.**

We Francji silny, głęboki, a nie powierzchowny i formalny, nawrót do katolicyzmu rozpoczął się już w końcu XIX w. Reszty dokonał wstrząs wielkiej wojny i dziś literatura francuska ma potężny zastęp pisarzy, którzy skrystalizowali swój ideał prawdy w ogniu walki wewnętrznej i którzy są głosicielami tej prawdy. **Ilość nawróceń w literaturze francuskiej jest imponująca, nawróceń nie powierzchownych, ale istotnych, a więc twórczych.** Począwszy od Huysmansa, Bourgeta, Bordeaux, Jammes'a, Rimbaud'a, Psichariego, Claudela i Bazina, a skończywszy na Mauriacu, Bernanosie, Maritainie, Ropsie, Ghéonie, — powstaje długa lista pisarzy, którzy służą katolicyzmowi. Służą mu ciężką i uczciwą pracą, bo jak pisze Mauriac:

**„Pisarz katolicki nie jest triumfatorem, lecz wojownikiem otoczonym niebezpieczeństwami.** W każdym ze swych dzieł stawia on na kartę całego siebie, swe ciało i duszę. Idzie po skalnym grzebieniu i między dwiema przepaściami: nie może wywołać zgorszenia, lecz i nie kłamać, nie wzniecać pożądliwości ciała, lecz i strzec się fałszowania życia".

Trudna to droga, ale **czas najwyższy, aby na tę trudną drogę wkroczyła i literatura polska.**

## Ekspansja literatury polskiej

### w Słowiańszczyźnie.

Polska Akademia Literatury zorganizowała zebranie dyskusyjne, na którym **dr Józef Gołąbek, docent Uniwersytetu J. P. wygłosił odczyt pt. „Książka polska w Słowiańszczyźnie".**

Prelegent przedstawił dzieje ekspansji literatury polskiej wśród narodów słowiańskich i jej znaczenie dla narodów słowiańskich.

Rozpoczął od omówienia **przenikania literatury polskiej w wiekach XVI i XVII na Rusi kijowskiej i moskiewskiej;** przedstawił popularność dzieł Potockiego i Kochanowskiego, mówił o naśladownictwie przez kaznodziejów słowiańskich kazań ks. Skargi i o polemikach z nim: o znaczeniu kazań ks. Skargi na Słowaczyźnie, dalej o naśladowaniu utworów Kochanowskiego w krajach południowo-słowiańskich. Następnie przeszedł prelegent do okresu rozbiorów, podnosząc **wielki wpływ, jaki wywierała wówczas książka polska;** mówił o naśladowaniu hymnu „Jeszcze Polska nie zginęła", podkreślił znaczenie Mickiewicza, jako największego poety Słowiańszczyzny, omówił przekłady i naśladowanie jego dzieł przez wszystkie narody słowiańskie, wspomniał o popularności innych poetów z okresu romantyzmu, omówił **masowe przekłady powieści polskich z okresu pozytywistycznego, głównie na języki rosyjski i czeski.** Prelegent przedstawił następnie dane statystyczne dotyczące przekładów z literatury polskiej, z których wynika, że **najwięcej przekładów ukazało się w Rosji, Jugosławii i Bułgarii.** Z autorów polskich ostatniej doby największą popularnością na Słowiańszczyźnie cieszą się: **Sienkiewicz, Przybyszewski i Tetmajer.**

Prelegent zakończył swój interesujący odczyt wnioskiem, proponującym **powołanie do życia biura przekładów słowiańskich.** Biuro to miałoby na celu: Dawanie inicjatywy tłumaczom, stałe informowanie Słowian, drogą specjalnego biuletynu, o rynku literackim polskim, utrzymywanie ścisłego kontaktu z tłumaczami słowiańskimi. Działalność ta byłaby prowadzona pod hasłem **ideowego oddziaływania piśmiennictwa polskiego na literaturę słowiańską.**

## Żal.

Za wiele jest rozpaczy na świecie
na jedno młode pióro,
na jedno młode serce:
dlaczego zmarł jedynak pod Świeciem? —
dlaczego w noc ponurą
naszli na dom mordercy? —

Pozwól pojąć Niepojęty Boże:
czyż koniecznie stróż
musiał się wczoraj utopić? —

Czyż koniecznie musiał kiedyś w borze
kłusownik wydobyć — — nóż,
by świerczyny krwią skropić? — —
czemuż właśnie wtedy nadejść musiał
pan leśniczy z — dwururką,
dlaczego właśnie wtedy? — — —
Smutno, smutno jest dzieciom bez tatusia
(— — Czas — chudy pan w tużurku,
smutków najlepszy medyk — —).

Przebacz-że mi — o, Najsprawiedliwszy,
że pytam: czy tak trzeba,
czy to konieczne, czy mus? —
lecz wszystko z bólu kłębi się, wichrzy,
i — choć łzy kolor nieba
mają — zły żal w serce wrósł! — —

Codzień zapłakanych nadziei kwiecie
wywozim — fura za furą —
(Tak się rodzą bluźnierce?! — — —)

Za wiele jest rozpaczy na świecie
na jedno młode pióro,
na jedno młode serce — — —

**Tadeusz Nowakowski.**

## Piękno Pomorza

### w grafice Brzęczkowskiego.

**Stanisław Brzęczkowski:** Kościół w Pucku.

Na wystawie plastyki bydgoskiej, właśnie otwartej w bydgoskim Muzeum Miejskim, zwraca na siebie uwagę znany **grafik Stanisław Brzęczkowski,** którego prace odznaczają się — jak zawsze — zupełną dojrzałością artysty i konsekwencją w realizacji postulatów plastycznych. Wśród tych prac szczególna uwaga należy się **pięknym autolitografiom, przedstawiającym miasta pomorskie.**

Piękno miast pomorskich przedstawił artysta wyraziście i przekonywująco. Sam Pomorzanin, zna Pomorze, kocha je i umie podpatrywać jego najistotniejsze wartości. A przecież właśnie **na Pomorzu ręka ludzka w zgodzie z naturą stworzyła pomniki prawdziwego piękna.** Architektoniczne zabytki Torunia, Chełmna, Grudziądza, Świecia, Kościerzyny, Chojnic, Tczewa, Kartuz, Wejherowa, Pucka aż po nowoczesne linie Gdyni — to wszystko jest nie przebraną kopalnią tematów dla artysty, który potrafi je ocenić i przedstawić w interesującej formie plastycznej.

**Stanisław Brzęczkowski umie patrzeć i umie rysować.** A jeszcze większa jest jego zasługa, że **zdecydował się to piękno udostępnić wszystkim.** Bo najważniejsze jest to, że grafikę Brzęczkowskiego może nabyć każdy.

Autolitografie, wystawione obecnie w Muzeum Miejskim, pochodzą z wydanej przez Bibliotekę Polską **„Teki miast pomorskich".** Teka ta, zawierająca dziesięć plansz, poprzedzonych wstępem Henryka Kuminka, kosztuje **tylko 7,50 zł.** W ten sposób piękno Pomorza, doskonale uchwycone graficznie, może się dostać do każdego domu.

## Kronika literacka.

**Po zakazie krytyki artystycznej w Niemczech.** Konserwatywny „New York Herald Tribune" w artykule redakcyjnym w gwałtowny sposób występuje przeciwko ostatnim dekretom w Niemczech, normującym działalność krytyków zawodowych i ustalającym granicę wieku dla krytyków. Pismo amerykańskie nazywa dekret ten „napaścią narodowego socjalizmu na inteligencję ludzką" i twierdzi, że „formułka nar. socj. musi podciąć korzenie wszelkiej krytyki".

**„Madame Bovary" na scenach warszawskich.** Warszawskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Teatralnej zakupiło prawo wystawienia słynnej powieści Flauberta „Madame Bovary" w przeróbce Gastona Batty, którego pomysłowa realizacja arcydzieła flaubertowskiego zdobyła sobie ogromny sukces w bieżącym sezonie paryskim. Sztuka ta ukazać się ma w styczniu na jednej ze scen T. K. K. T. Równocześnie jednak jeden z wybitnych autorów polskich dokonał przeróbki „Madame Bovary", którą ma zagrać Maria Malicka w swoim teatrze na Karowej.

**Powieściopisarz angielski W. J. Locke** dostarcza literatury rozrywkowej najlepszej jakości. Szlachetną tendencją i interesującym tokiem akcji odznacza się przetłumaczona ostatnio powieść pt. „Dziecko szczęścia" (Wyd. „Rój", w Bydgoszczy u Gieryna). Jest to jakby współczesna bajka o człowieku, który własnymi siłami, zaopatrzony tylko w entuzjazm i w wiarę w siebie, przebija się przez życie. Optymistyczna, a więc już przez to samo dobra, książka.

**Beletrystykę polską** wzbogaciła powieść Janiny Surynowej-Wyczółkowskiej pt. „Kobieta i basta" (Wyd. „Rój", w Bydgoszczy u Gieryna). Wyczółkowska obserwuje i zręcznie opisuje zwykłe życie zwykłych ludzi. Dużą trafnością odznacza się jej charakterystyka kobiety dzisiejszej, a w ogóle powieść jest bardzo ciekawym wycinkiem z życia sfer mieszczańskich.

**Książki dla dzieci** są tym działem literatury, którego absolutnie nie wolno lekceważyć. I dla tego z uznaniem podkreślić trzeba wartościowy dobór książek wydanych na gwiazdkę przez Gebethnera i Wolffa. Wystąpili ulubieni autorzy, a więc przede wszystkim — Kornel Makuszyński. Dla najmłodszych przeznaczona jest podobno już ostatnia część fantastycznie barwnych przygód Koziołka-Matołka, małpki Fiki-Miki i murzynka Goga-Goga, tym razem pt. „Na nic płacze, na nic krzyki, koniec przygód Fiki-Miki". Wiersze Makuszyńskiego świetnie zilustrował Walentynowicz. Poza tym Makuszyński napisał aż dwie piękne, szlachetne w tendencji i strasznie zabawne powieści dla młodzieży: „Awantura o Basię" i „Złamany miecz". Drugim autorem, którego kocha młodzież, jest Zygmunt Nowakowski. Jego zbiór kapitalnych opowiadań pt. „Wytatuowane serce" na pewno zdobędzie przebojem młodych czytelników.

*

**Sabatini „Odyssea skazańca" i „Kapitan Blood".** Powszechna Spółka Wyd. „Płomień" — w Bydgoszczy u Gieryna.

Od ukazania się filmu „Blood", który został z takim entuzjazmem przyjęty na obu półkulach, historia kapitana Krwi (Blood po ang. znaczy Krew) historia pierwszych kroków Anglii na drodze do bogactwa zaciekawia wszystkich. Książka jest pisana interesująco i pokazuje nam ciekawy fragment życia w XVII wieku.

es.

—::—

## Duch Anglii.

(hk). Ostatnie przesilenie ustrojowe w Anglii **wzmogło zainteresowanie sprawami Anglii i jej dynastii królewskiej,** która teraz została narażona na tak silny wstrząs. I dla tego w samą porę ukazały się w polskim tłumaczeniu dwie powieści biograficzne Lyttona Stracheya: „Królowa Wiktoria" i „Królowa Elżbieta i hrabia Essex" (Wyd. „Rój", w Bydgoszczy u Gieryna), w których **oświetlenie dwa najciekawsze okresy z dziejów Anglii.** Nic tak nie pomoże do zrozumienia ducha Anglii, jak zapoznanie się z wielkimi władczynaimi imperium brytyjskiego, których mądra polityka stała się podwaliną potęgi angielskiej.

Popularny dziś rodzaj literacki — romans biograficzny — ma w Strachey'u swego prekursora. Świetny pisarz umiał połączyć swój talent literacki z wiernością dla źródeł i osiągnął znakomite rezultaty.

Powieść o królowej Wiktorii jest jakby zwierciadłem wieku XIX. Oczywiście, że nie wyczerpuje tematu, ale jest **pasjonującym obrazem nurtujących prądów i ścierających się charakterów ludzkich.**

W drugiej książce Strachey'a poznajemy prywatne życie wielkiej królowej Elżbiety, którą przywykliśmy znać z najgorszej strony na marginesie romantycznej historii Marii Stuart. Strachey **ukazuje nam Elżbietę jako człowieka, kochającego i cierpiącego.** I tu znowu obok głównych bohaterów — królowej i jej tragicznego, młodego kochanka — poznajemy cały orszak osób współdziałających, poznajemy epokę i interesujący wycinek historii, poznajemy wreszcie to, co jest istotą dziejów Anglii.

# Z Wielkopolski i Pomorza

NASI SPRAWOZDAWCY O ŻYCIU PROWINCJI

## Inowrocław.

**Nocny dyżur pełni Apteka pod Orłem.**

**Pogotowie ratunkowe:** Dniem tel. 507

**Pogotowie pożarnicze** tel. 618.

**Biblioteka miejska** czynna jest codziennie od godz 17 do 18, w soboty od 17 do 19.

**Biblioteka Tow Czytelni Ludowych** mieszcząca się w Domu Katolickim przy ul. Plebanka, otwarta jest codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 17—19.

**Biblioteka Kolej. Przysp. Wojsk.** w świetlicy „Ogniska przy ul. Magazynowej otwarta we wtorki i piątki od godz. 17 do 19.

**Repertuar kin:**

**Słońce:** „Jej ekscelencja babka".
**Stylowe:** „Tajemnica dr. Chandlera".
**Świt:** „Wieczna rzeka".
**Kino Mątwy:** „Jaśnie pan szofer".

**Kawiarnia „Ziemiańska" dla bezrobotnych.** Właściciel kawiarni „Ziemiańska" w Inowrocławiu p. Marszal w porozumieniu z Miejskim Komitetem dla walki z bezrobociem powziął pochwały godną inicjatywę urządzenia specjalnych koncertów w swoim lokalu, z których czysty dochód przeznaczony będzie na rzecz bezrobotnych, a ściślej mówiąc na gwiazdkę dla najbiedniejszej dziatwy naszego miasta. Dwa nadzwyczajne koncerty na ten cel odbędą się w „Ziemiańskiej" w piątek dnia 18 bm. i w sobotę dnia 19 bm. od godz. 5—8. Koncertować będzie orkiestra smyczkowa 59 p. p.

**Policja na bezrobotnych.** Funkcjonariusze PP. i panie z Rodziny Policyjnej zebrały znaczną ilość różnych cennych fantów, które rozdane będą w najbliższą niedzielę w salach hotelu Basta na wielkim kiermaszu gwiazdkowym. Kiermasz ten rozpocznie się o godz. 14 w południe, wstęp na salę kosztuje tylko 30 gr, przy czym bilety będą premiowane i większość losów otrzyma bardzo cenne fanty, stanowiące bogate podarunki gwiazdkowe.

**Dziecko dla dziecka.** Celem złagodzenia nędzy wśród najbiedniejszych dzieci miasta Inowrocławia, Miejski Komitet Obywatelski do walki z bezrobociem, urządza w niedzielę dnia 20 bm. do dnia 24 bm. włącznie wielką zbiórkę doraźnej pomocy dla najbiedniejszych dzieci naszego miasta. W niedzielę dnia 20 bm. od godz. 12 w południe ustawiona zostanie choinka z gwiazdorami, przy której każde dziecko będzie mogło w miarę możności wręczyć jakikolwiek podarek gwiazdkowy. Zebrane dary Wydział Wykonawczy rozda najbiedniejszym dzieciom naszego miasta i to w szkołach, ochronkach i przedszkolach. W tym celu prosimy wszystkich rodziców o gorące poparcie wzniosłego celu.

—::—

**KRUSZWICA. Z życia towarzystw.** Na odbytym zebraniu Nadgopl. Tow. Śpiewu, uchwalono wznowić lekcje po krótkich wakacjach. Po odczytaniu komunikatów zarządu omówiono sprawę urządzenia występu zimowego „Wieczoru Pieśni" połączonego z przedstawieniem.

— **Zebranie wędkarzy** w lokalu p. Kolusniewskiego w ostatnią niedzielę zagaił prezes p. Szeliga. Z kolei m. in. było omówienie sprawy wykupienia kart wędkarskich na rok 1937, oraz ustalenie walnego zebrania na dzień 3 stycznia 37 r. Poza tym rozpatrzono jeszcze inne sprawy, oraz przyjęcie około 20-tu członków z Inowrocławia i Mątew.

— **Św. Mikołaj w szkołach.** Staraniem Opieki Rodzicielskiej pp. kierowników szkół oraz opiekunów poszczególnych klas rozpoczęto z dniem 16 bm. uroczystości gwiazdkowe w szkołach.

**STRZELNO. Ślub.** Pobłogosławiony został związek małżeński pomiędzy p. Marią Wietrzykowską, a p. Janem Nowakiem z Inowrocławia.

— **Walne zebranie** Cechu piekarskiego odbyło się ostatnio pod przewodnictwem p. J. Stanka. Uchwalono budżet na rok 1937. Protokół z ostatniego zebrania odczytał sekretarz, po czym odczytane zostały komunikaty zarządu. Po dyskusji uchwalono na bezrobotnych kwotę w wysokości 20 zł.

— **Katol. Stow. Młodzieży Żeńskiej** obchodziło ostatnio 15-lecie istnienia. Odbyło się uroczyste zebranie w salce parafialnej połączone ze zebraniem rodzicielskim, podczas którego ks. asystent Czerniak złożył obszerne sprawozdanie z działalności za rok obecny. Sprawozdanie z 15-letniej zbożnej działalności złożyła sekretarka p. Różnowiczówna. Z kolei treściwy referat wygłosiła delegatka centrali w Poznaniu p. Śmierzewska, po czym przemówił do licznie zebranych ks. asystent okręgowy proboszcz Sołtysiński z Rzadkwina. Na dalszy program złożyły się: deklamacje, śpiewy oraz ćwiczenia druhen młodszych i starszych. Wykonane w barwnych strojach ludowych piękne tańce nagrodzono hucznymi brawami. Całość wypadła wspaniale.

— **Ostatni jarmark kramny** w Strzelnie odbył się znowu bez żydów. Na rynku rozstawiono liczne stragany z towarami przez Polaków. Ruch był średni — przebieg spokojny.

**KROTOSZYN. Skazanie zabójcy.** (lj) Ostrowski sąd okręgowy na sesji wyjazdowej w Krotoszynie rozpatrywał ostatnio sprawę przeciwko Stanisławowi Lewandowiczowi z Koźmina oskarżonemu o to, że w czasie sprzeczki z Piotrem Stenclikiem na temat wyższości wojska polskiego nad niemieckim, pchnął Stenclika nożem w brzuch, powodując jego śmierć. Sąd skazał za ten czyn L. na 1½ roku więzienia, uwzględniając równocześnie powództwo cywilne.

**OSTRÓW WLKP. Ujęcie mordercy ś. p. Nowackiego.** (lj) Energiczne dochodzenia policji i wydziału śledczego w Ostrowie uwieńczone zostały pomyślnym rezultatem, gdyż w ub. sobotę wykryto i ujęto sprawcę morderstwa, dokonanego na ś. p. Stanisławie Nowackim pod Czekanowem. Bandyta przyznał się w zupełności do popełnionej zbrodni. Ze względu na dobro śledztwa nie możemy na razie ujawnić szczegółów, ani też nazwiska zbrodniarza.

— **Karambol.** W ub. poniedziałek na zbiegu ul. Wrocławskiej i Rynku zderzył się samochód osobowy z Mojejwoli, prowadzony przez szofera Dottschinga, z motocyklem, kierowanym przez p. Lipińskiego z Ostrowa. Skutkiem zderzenia Lipiński odniósł ciężkie obrażenia twarzy i rąk, motocykl został uszkodzony, a przy samochodzie urwany błotnik. Winę wypadku ponosi motocyklista, który jechał nieprzepisową stroną jezdni.

**WĄGROWIEC. Godne naśladowania.** Młodzież miejscowego gimnazjum w poczuciu głębokiego zrozumienia obowiązków obywatelskich nie proszona przez nikogo, z nakazu własnych serc podjęła się prowadzenia własnym wysiłkiem akcji dożywiania najbiedniejszej dziatwy szkoły powszechnej i codziennie w czasie jednej z przerw dostarcza 40 porcji bułek lub chleba z tłuszczem.

## Koronowo.

— **Wielki koncert symfoniczny** orkiestry wojskowej pod dyrekcją por. kapelm. St. Grabowskiego odbędzie się w niedzielę, dn. 20 bm. o godz. 18,30 w sali w Grabinie. Całkowity dochód z koncertu przeznaczony na bezrobotnych miasta Koronowa.

— **Osobiste.** Z dniem 1 bm. objął kierownictwo tut. Sądu Grodzkiego sędzia p. Piekarski Mieczysław.

NA ŚWIĘTA:
Smaczne, zdrowe, piękne, zabawne
WEDLA
cacka na choinkę z czekolady, marcypanu piernika i cukru. (23997

Roślinny PUDER ABARID upiększa cerę

**STAROGARD.** (jw) **Fałszerze udawali pogorzelców.** Policja w Kartuzach zatrzymała Ruszkowskiego Franciszka, Belinga Leonarda i Osowskiego Pawła, wszyscy trzej zamieszkali w Borzechowie (pow. Starogard), którzy sfałszowali zaświadczenie Zarządu Gminnego Piece i Chojnice i na podstawie tych zaświadczeń zbierali datki jako pogorzelcy.

— **2 miesiące aresztu za obrazę policji starogardzkiej** wymierzył sąd Łucjanowi i Helenie Bigusom ze Starogardu.

— **Zebranie Akcji Katolickiej w Kasparusie** (pow. Starogard) odbyło się w niedzielę, dnia 6 bm., pod przewodnictwem ks. prob. Felchnerowskiego. W zebraniu brało udział 135 osób. Aktualny referat wygłosił prezes A. K. p. Wardziński ze Skórcza.

**CHEŁMNO.** (lm) **Zebranie informacyjno-spółdzielcze Banku Ludowego.** Do jednych z najstarszych i najwięcej zasłużonych instytucyj w zachodniej Polsce należą Banki Ludowe. Chcąc zdać rachunek sumienia z swej pracy na niwie spółdzielczej zwołał zarząd nadzwyczajne zebranie informacyjne w dniu 16 bm. w kasynie podoficerskim, które w obecności przeszło 80 członków zagaił prezes Rady Nadzorczej p. Pawłowski. Protokół z ostatniego zebrania odczytał p. Leonard Garczyński. Rolę i zadania Banku Ludowego w życiu gospodarczym naszego państwa przedstawił nam obszernie i szczegółowo p. prezes Pawłowski. Cyfrowe dane, które wykazują wspaniały dorobek, przedstawił nam p. dyr. Kałdowski. Po dyskusji prowadzonej w atmosferze harmonii i głębokiego zaufania do zarządu Spółdzielni, zamknął prezes p. Pawłowski zebranie.

Ważny od dnia 15 października 1936.

Rozkład jazdy autobusów na liniach:

1) Bydgoszcz — Żnin — Gniezno

| 1 | 3 | 5 | 7 | 9 | 11 | 13 | Km | Miejscowość | Km | 2 | 4 | 6 | 8 | 10 | 12 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| — | 8.15 | 11.00 | 13.15 | 16.00 | p. 17.40 | 20.15 | 0 | Bydgoszcz | 88 | 7.50 | 10.45 | 11.30 | 14.15 | 16.20 | 19.35 |
| — | 8.35 | 11.20 | 13.35 | 16.20 | 18.00 | 20.35 | 14 | Rynarzewo | 74 | 7.30 | 10.25 | 11.10 | 13.50 | 16.00 | 19.15 |
| — | 8.55 | 11.40 | 13.55 | 16.40 | 18.20 | 20.55 | 24 | Szubin | 64 | 7.10 | 10.05 | 10.50 | 13.30 | 15.40 | 18.55 |
| — | 9.35 | 12.20 | 14.35 | 17.15 | 19.00 | 21.35 | 44 | Żnin | 44 | 6.30 | 9.25 | 10.10 | 12.50 | 15.00 | 18.15 |
| 6.25 | 10.45 | 13.20 | — | 17.20 | — | — | 44 | Żnin | 44 | — | 9.20 | p. — | 12.45 | 14.50 | 18.05 |
| 6.45 | 11.05 | 13.40 | — | 17.35 | — | — | 54 | Gąsawa | 34 | — | 8.55 | — | 12.15 | 14.30 | 17.45 |
| 7.00 | 11.25 | 14.05 | — | 17.50 | — | — | 64 | Rogowo | 24 | — | 8.40 | — | 12.00 | 14.15 | 17.30 |
| 7.45 | 12.15 | 15.00 | — | 18.40 | — | — | 88 | Gniezno | 0 | — | 7.50 | — | 11.30 | 13.30 | 16.45 |
| | | | Przyjazd | | | | | | | | | Odjazd | | | |

p. Kursuje tylko w dni powszednie. (23971

2) Kcynia—Szubin—Bydgoszcz.

| | | | km | Miejscowość | km | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 6.45 | 10.20 | 16.00 | 0 | Kcynia | 40 | 9.20 | 14.25 | 19.00 |
| 7.15 | 10.50 | 16.30 | 16 | Szubin | 24 | 8.55 | 13.55 | 18.30 |
| 7.35 | 11.10 | 16.50 | 26 | Rynarzewo | 14 | 8.35 | 13.35 | 18.00 |
| 8.00 | 11.30 | 17.15 | 40 | Bydgoszcz | 0 | 8.15 | 13.15 | 17.40 |
| | Przyjazd | | | | | Odjazd | | |

3) Żnin—Łabiszyn.

| | km | Miejscowość | km. | |
|---|---|---|---|---|
| 9.30 | 0 | Żnin | 15 | 10.40 |
| 10.00 | 15 | Łabiszyn | 0 | 10.10 |
| Przyjazd | | | Odjazd | |

WINCENTY MIKOŁAJCZAK, Koncesjonowane Przedsiębiorstwo Autobusowe, Gniezno, ul. Wrzesińska 18.
Telefon 150.

**LINIEWO, pow kościerski. Postrzelony na własnym podwórzu.** Rolnik Herman Nais, lat 71, zamieszkały w Liniewie, w chwili przechodzenia przez podwórze własnej zagrody, został postrzelony w głowę przez nieznanego osobnika. Zbrodniarz ów rzucił po oddaniu strzału fuzję i zbiegł w kierunku Garczyna. W stanie ciężkim przewieziono rannego do szpitala powiatowego w Kościerzynie. N. prawdopodobnie padł ofiarą zemsty osobistej.

**CHOJNICE. Z walnego zebrania Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych.** Dnia 10 bm. odbyło się walne zebranie Koła Chojnice. Na marszałka zebrania wybrano p. W. Michałowskiego. Sprawozdania roczne wykazały ożywioną działalność Koła. W bież. roku obchodziło Koło 15-lecie swego istnienia. Uroczystości wypadły wspaniale. Społeczeństwo jak i nauczycielstwo dopisało tak w części oficjalnej jak i wieczorem w towarzyskiej. W dniu zebrania zgłosiło się 5 nowych członków. Szczególnie z radością przyjęto zgłoszenie na członka ks. radcy Marchlewskiego. Długoletni prezes Koła p. Władysław Dąbc złożył godność prezesa z powodu przeciążenia pracą jako radny miejski. Wybrano nowy zarząd na rok 1937: prezes - p. Łukasz Szulc, wiceprezes - p. Izydor Kurdyn, sekretarz - p. Klara Gierszówna, skarbnik - p. Augustyn Pański. Po omówieniu różnych spraw organizacyjnych postanowiono urządzić opłatek wigilijny.

## Grudziądz.

**Przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Grudziądzu, Toruńska 22, tel. 1294, przyjmuje przedpłatę za „Dziennik Bydgoski" na grudzień oraz zamówienia na ogłoszenia i druki po cenach najniższych. Biuro czynne od godz. 8—18.**

**Dyżur nocny** pełni Apteka pod Lwem, Pańska, tel. 20-40.

**Repertuar kin:**

**Apollo:** „Rose Marie", największy sukces operetkowy sezonu.
**Gryf:** „Doktór X".
**Orzeł:** „Piekło".

— **Z kroniki teatralnej.** Wielką ucztą artystyczną dla kulturalnego Grudziądza było przedstawienie nieśmiertelnego arcydzieła Zygmunta Krasińskiego „Nieboska komedia" w kapitalnej inscenizacji reżysera Teatru Ziemi Pomorskiej, Antoniego Piekarskiego. Porywająca wizja geniusza, dzięki zbiorowemu wysiłkowi dyrektora T. Z. P. Władysława Brackiego, inscenizatora Piekarskiego i całego zespołu artystycznego na czele z Bolesławem Mierzejewskim, dostarczyła miejscowym, niestety niezbyt licznym melomanom, niezapomnianych wzruszeń. Honor kulturalnego Grudziądza uratowała młodzież, która specjalnym przedstawieniem „Nieboskiej" dla szkół wypełniła teatr po brzegi. W najbliższym czasie przyjeżdża Teatr Ziemi Pomorskiej z barwną, stylizowaną inscenizacją „Skalmierzanek" i karnawałową komedio-rewią „Pan minister na inspekcji".

— **Poświęcenie fermentowni Monopolu Tytoniowego.** Przy udziale przedstawicieli władz, organizacyj rolniczych i plantatorów tytoniu, odbyło się uroczyste poświęcenie wybudowanej kosztem miliona złotych nowej fermentowni Monopolu Tytoniowego w Tuszewie pod Grudziądzem. Aktu poświęcenia dokonał ks. prob. Gasiński z parafii Najśw. Marii Panny, a przemówienie okolicznościowe wygłosił inż. Zygmunt Mierzejewski, kierownik biura uprawy tytoniu w dyrekcji warszawskiej. W związku z będącą w toku akcją pomocy bezrobotnym nie odbyło się przyjęcie uczestników uroczystości, natomiast Zakład z tytułu tego złożył ofiarę w kwocie 400 zł na ręce miejscowego Komitetu Pomocy Bezrobotnym.

## Ważne dla czytelników Grudziądza i okolicy.

W okresie przedgwiazdkowym zwracamy szczególną uwagę licznych naszych czytelników i sympatyków z Grudziądza i okolicy na firmy, które ogłaszają się w „Dzienniku Bydgoskim": Władysław Kulerski, książki, przybory szkolne, gry itd. Rynek 13, Hotel Królewski Dwór, pierwszorzędny hotel, restauracja, kawiarnia, Rynek 3—4, Kawiarnia „Europa" oraz Bar pod „Dzikiem" Plac 23 Stycznia 15, J. Maciejewski, zakł. elektrotechniczne, dom radiowy — Mickiewicza 12, A. Ruchniewicz, fabryka wódek i likierów — Pańska 17, Bronisław Jasiński, obrączki ślubne, zegary, biżuteria — Mickiewicza 20, Browar Kuntersztyn, Sp. Akc., Budkiewicza 39, „Witamina", specjalny skład cukrów, owoców — Pl. Stycznia 2, „Kristal" cukiernia i kawiarnia — Toruńska 6, W. Kucharski, radioaparaty, żyrandole itp. — Rynek 21, Wiktor Kruszewski, zegary, obrączki ślubne, biżuteria, Wybickiego 3, F-a inż. M. Kołodziej, radio, żyrandole — Pl. Stycznia 11—13, Józef Nalaskowski, zakład zegarm.-złotniczy — Wybickiego 21, Administracja Przedsiębiorstw Miejskich, żelazka elektryczne, kuchenki, piekarniki itd. — Mickiewicza 36, „Bałtyk" fabryka kawy słodowej i cykorii, Drogeria „Sanitas", perfumy, mydła itd. — Rynek 9, Eleonora Rutkowska, skład nut i instrumentów muzycznych — Sienkiewicza 7.

## Już dymia kominy fabryczne w Grudziądzu.

**Pepege na nowych szlakach rozwojowych.**

**Grudziądz.** Prasa warszawska przyniosła przed niedawnym czasem fałszywe pogłoski jakoby fabryka Pepege miała być zamkniętą, a zatrudnieni w niej robotnicy znaleźć się mieli na bruku. Okazało się, że pogłoski te były nieuzasadnione, a miały na celu zaniepokojenie świata robotniczego i wywarcie pożądanych dla konkurencji wpływów na rynek handlowy. Należy stwierdzić obiektywnie, że obszerny zakres pracy niedawno martwej placówki przemysłu gumowego „Pepege" po przejęciu przez firmę „Ardal" przyniósł jak najlepsze rezultaty. Fabryka w szybkim tempie uruchomiła oprócz działu obuwia gumowego również i inne działy, jak opon i dętek rowerowych, artykułów technicznych, chirurgicznych, węży, organizując jednocześnie dalsze nowe działy. Uruchomienie tych działów związane było z wielkim wysiłkiem, gdyż były one oddawna nieczynne, a poza tym w kraju nie można było znaleźć odpowiednich fachowców. Obecnie wyroby Pepege znalazły się znowu na rynku krajowym i z powodzeniem konkurują z innymi.

Dwie inwestycje wymagają dłuższej amortyzacji i dlatego odnośne czynnniki miarodajne jak Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Sąd i Rada Wierzycieli w zrozumieniu potrzeby poparcia zamiarów Dyrekcji pójdą jej niewątpliwie na rękę, gdyż tylko długoletnia amortyzacja może zachęcić dzierżawcę do większych inwestycyj, które zapewnią pracę jeszcze większej jak dotąd rzeszy robotniczej.

**ŚWIECIE.** (t) **Rozpoczęły się polowania na szaraki.** W ostatnich dniach rozpoczęły się tradycyjne doroczne polowania z nagonkami na szaraki. Poluje się w lasach, polują na polach majętności i gromad. Wyniki tegorocznych polowań są, jak dotąd na ogół zadowalniające, niekiedy bardzo dobre, lecz w innych okolicach tylko średnie.

— **Koło LOPP na Świecie-wieś.** W lokalu Zarządu Gminnego Świecie-wieś odbyło się zebranie organizacyjne koła L. O. P. P. Rezultatem zgromadzenia było założenie koła i wybór zarządu. Prezesem został p. Stanisław Partyka z Marianek, wiceprezesem p. dyr. Mordawski z Przechowa, sekr. p. A. Jabłoński, skarbniczką p. Dutkowska, ławnikiem p. wójt Pudełko. Do komisji rewizyjnej powołano pp. Tasiemskiego z Przechowa, Stusika z Marianek i Wróblewskiego z Sartowic Dolnych.

— **Upominki p. Prezydenta dla jubilatów.** Z okazji złotego wesela nadesłał p. Prezydent Rzeczypospolitej upominki, we formie książeczek oszczędnościowych z wkładem 50 zł, następującym jubilatom: Janostwu Urtnowskim w Świeciu, J. Kotowskim w Przechowie i Franc. Fandrejewskim w Komórsku.

**OSIE.** (t) **Przed regulacją rzeczki Sobiny.** Okolica Osia, przez które płynie rzeczka Sobina jest niezmiernie zainteresowana projektem regulacji tej rzeczki, której wody starczą na pędzenie młynów wodnych jakie nad tą rzeką wybudowano. Regulacja Sobiny zostanie dlatego przeprowadzona, by osuszyć około 2.400 mórg łąki, dotąd mało wartościowej, z powodu nadmiaru wilgoci.

**GRUCZNO.** (t) **Dziecko zmarło z wycieńczenia.** W Grucznie zmarło nagle dwu miesięczne dziecko nieślubne niej. Bronisławy Michny. Dziecko zmarło wskutek wycieńczenia, jak ustaliła przeprowadzona sekcja zwłok.

— **Kradzież bielizny.** Z mieszkania Leona Kujawskiego w Łaszewie skradziono bielizny i innych przedmiotów wartości około 160 zł.

— **Nieomal wielkie nieszczęście.** W Dworzyskach wybuchł pożar na strychu domu mieszkalnego u rolnika Teodora Koszałki. Domownicy rychło spostrzegli rozrastający się ogień i dzięki natychmiastowym wysiłkom pożar ugaszono. Powstałe szkody obliczają na około 120 zł.

— **Skradli sieć i ryby.** Rybakowi Sylwestrowi Aranowskiemu w Niewieścinie skradziono nocą sieć i około 70 funtów ryb, przedmioty łącznej wartości 150 zł. O kradzieży doniesiono do policji, która wykryła sprawcę w osobie pewnego mieszkańca wsi Topólno, u którego sieć odnaleziono i rozpoznano.

— **Reorganizacja Kat. Stow. Ludowego.** Na zwołane do sali p. Korthalsa wielkie zebranie parafialne przybyli ze Świecia, celem wygłoszenia referatów prezes i wiceprezes Dekanalnej Akcji Katolickiej pp. prof. Zieliński i em. burm. Kostka. Rezultatem zebrania była reorganizacja miejscowego Kat. Stow. Lud. Na prezesa wybrano p. Gołębiewskiego, zapisało się ponad sto członków.

**BRODNICA.** (jr) **Świadomość niebezpieczeństwa żydowskiego wzrasta.** Niebezpieczeństwo grożące nam ze strony żydostwa pojęło całe polskie społeczeństwo. W dniu 17 bm. kupiectwo brodnickie wspólnie z młodzieżą narodową rozpoczęło akcję uświadamiania społeczeństwa przed zgubnymi dla Polski wpływami żydo-komuny. O godz. 9-tej pojawił się na ulicach miasta wóz z transparentami oraz choinką, zaprzężony w parę osłów. Na wozie dobosz bił w bęben, w celu zwrócenia uwagi na posuwający się wóz. Transparenty nosiły napisy jak „Swój do swego", „Robotniku, żydokomuna to Twój grób", „Komuniści w Polsce to w 90% żydzi" i inne. Transparenty wywarły nadzwyczajny efekt, w dodatku młodzież kolportowała odpowiednie ulotki. Jak zauważyliśmy akcja wymieniona przyprawiała żydów i ich pachołków o „białą gorączkę". Uświadomione bowiem społeczeństwo omijało ich sklepy. Żydzi kryli się w swych domach patrząc z za firan na posuwający się pochód i złorzecząc w duchu na gojów.

**WĄBRZEŹNO. Kino „Słońce"** wyświetla w sobotę o godz. 8,15 i w niedzielę o godz. 3, 5, 7 i 9 film p. t. „Komediant".

— **Z sali sądowej.** Przed S. O. w Toruniu, na sesji wyjazdowej w Wąbrzeźnie w dniu 17 bm. stanęli: Kędziorski Jan za podrobienie podpisu na piśmie skierowanym do Min. Sprawiedliwości, skazany został na 4 mies. aresztu z zawieszeniem; Piotrowska Otylia, za obrazę państwa polskiego, przez użycie obelżywych słów na 5 mies. aresztu z zawieszeniem na 3 lata; Bruzdowska Genowefa z Golubia, za przeszkadzanie posterunkowemu w czasie konwojowania aresztanta i awantury na 4 mies. aresztu z zawieszeniem na 3 lata; Olszewski Jan, Olszewski Kon. Gorlewicz i Kozdra, za niebezpieczne pobicie: 1-szy na 8 mies. więzienia, 2-gi na 6 mies. więzienia, 3-ci na 10 mies. więzienia i 4-ty na 1½ roku więzienia; Chadała Wł. i Jan oraz Kozłowski za pobicie każdy po 6 mies. więzienia; Lipińska M. za nieumyślne spowodowanie pożaru, w czasie którego spaliła się pościel, bielizna i garderoba wartości około 1.500 zł na 4 mies. aresztu z zawieszeniem na 2 lata; Maćkiewicz M. i Sankowski Władysław za napad na policjanta i lżenie. Maćkiewicz 3 mies. aresztu (z zaliczeniem aresztu prewencyjnego), Sankowskiego Wł. na 6 mies. więzienia, z zawieszeniem na 2 lata.

**TCZEW.** (as) **Likwidacja szajki młodocianych włamywaczy.** Po dłuższych dochodzeniach wywiadowcy tut. Wydziału Śledczego zlikwidowali szajkę młodocianych rzezimieszków w wieku od 17 do 18 lat, rekrutujących się z uczniów szkoły rzemieślniczo-przemysłowej w Tczewie. Szajka ta w ub. miesiącu dokonała niezwykle zuchwałego włamania do mieszkania mistrza rzeźnickiego Sajdowskiego, skąd skradziono biżuterię i gotówkę ogólnej wartości 3.500 zł. Część zrabowanego łupu odebrano młodocianym włamywaczom, których osadzono w więzieniu tut. Sądu Grodzkiego.

— **Pożar.** Nocy ub. z bliżej nieustalonych na razie przyczyn wybuchł pożar w zagrodzie gospodarczej osadnika rolnego Franciszka Knopika w Turzy pow. Tczew. Pastwą płomieni padła stodoła wraz z nagromadzonymi zapasami zboża i paszy, oraz maszynami i narzędziami rolniczemi. Szkody wynoszą około 6.000 zł.

— **Aresztowanie żydowskiego przemytnika.** Na tut. dworcu kolejowym w czasie przeprowadzania ścisłej rewizji osobistych u pasażerów, udających się z Polski na teren W. M. Gdańska, rewidenci brygady dewizowej przytrzymali i odstawili do więzienia tut Sądu Grodzkiego żyda, 33-letniego szewca Izraela Eisenmassera z Warszawy, który usiłował przemycić książeczkę P. K. O. na 2.700 zł oraz 75 zł w gotówce.

# Manifestacja rodziców katolickich w Świeciu.

**Świecie n. W.** (t) Jak już donosiliśmy, niedziela 13 bm. stała pod znakiem wielkiej manifestacji katolickiej, zorganizowanej przez zarząd parafialnej Akcji Katolickiej. Obszerna sala pani Popławskiej wypełniła się po same brzegi; przy stole prezydialnym zasiedli członkowie zarządu parafialnej Akcji Katolickiej, duchowieństwo miejscowe i zaproszeni referenci.

Po zagajeniu i słowie wstępnym **em. burmistrza Kostki,** zabrał głos **red. Kunz senior z Grudziądza.** Jako drugi przemawiał **red. Kunz junior.** Jako pierwszy w dyskusji zabrał głos **ks. radca Konitzer.** Przemówienia wszystkich trafiły do przekonań zebranych i gęsto przerywano je oklaskami. Nie będziemy tu podawali szczegółów z przemówień referatów, gdyż treść ich jest odźwierciedlona w obszernych rezolucjach, jakie zostały jednogłośnie uchwalone przez zebranych.

Należy dodać, iż w sali obrad znalazła się też **grupa miejscowych socjalistów,** którzy w czasie przemówień starali się przeszkadzać swego rodzaju okrzykami, czy to **za Moskwą,** czy też **Hiszpanią.**

Dalszym okrzykom położyła kres policja, która usunęła ze sali tak przywódcę, jak całą grupę i odtąd obrady toczyły się bez przeszkód.

Potężny, bo z licznych setek ust płynący hymn „My chcemy Boga" i „Boże coś Polskę" był zakończeniem wielkiego zgromadzenia, na którym Świecianie jasno i niedwuznacznie stwierdzili, że domagają się dla swych dzieci nie tylko szkoły polskiej, ale **katolickiej i nauczycieli o przekonaniach katolickich.**

Ca zawiera uchwalona rezolucja?

**Z oburzeniem potępiamy...**

Z oburzeniem potępiamy akcję **bezbożników grudziądzkich,** wyrażamy wdzięczność i uznanie katolikom grudziądzkim z duchowieństwem katolickim na czele, za odważne wystąpienie w obronie zasad religijnych i wychowania młodzieży szkolnej. Wraz z całym katolickim Grudziądzem **nie przestaniemy piętnować wywrotowej działalności tych „ogniskowców",** którzy szkodzą sprawie Bożej, społecznej i narodowej.

Znane są ogólnie zajścia **w Grudziądzu, Świecianach, w Grodnie i Myślenicach,** które ze względu na ich tło religijno-moralne w najwyższym stopniu zaniepokoiły katolickich rodziców.

Znany jest także **wynik procesu w Warszawie, który wykazał jasno i dobitnie, że „Płomyk",** pisemko przeznaczone dla dzieci, jest gazetą dla dzieci **niebezpieczną.** Stanowi on typowy przykład podstępnej propagandy bolszewickiej.

Poza tym proces ten wykazał, że **współpracowniczka tego pisma jest komunistką,** i że pisemko to wydaje **Związek Nauczycielstwa Polskiego,** ogólnie zwany „Ogniskiem".

Ubolewamy bardzo, że do tego związku należy na terenie Świecia większa część nauczycieli i nauczycielek. Jest wśród nich pewna jednostka, której działalność budzi poważne zastrzeżenia.

Wobec tego zebrani zwracają się do wszystkich nauczycieli, którzy są katolikami, z gorącą prośbą, ażeby **natychmiast z „Ogniska"** wystąpili. Wobec zajść, jakie wywołał swoim nietaktownym zachowaniem nauczyciel **Henryk Rumianowski,** zebrani

24001

proszą władze szkolne o usunięcie go z terenu, gdzie stracił zaufanie potrzebne nauczycielowi katolikowi.

Poza tym żąda się zniesienia koedukacji w szkołach powszechnych, co ze względu na dogodne warunki lokalne nie powinno nastręczać żadnych trudności.

Tudzież: ustanowienia dla tutejszych szkół powszechnych **specjalnego księdza katechety** wyłącznie dla nauki religii, i **zwiększenia liczby lekcyj religii,** tym bardziej, że np. w Pszczynie przewidziano osobny etat dla pastora ewangelickiego uczącego tylko 8 ewangelickich dzieci. Liczba wszystkich dzieci katolickich w obu szkołach powszechnych w Świeciu wynosi około 1.300.

**Ponieważ prasa tzw. „Frontu Ludowego"** z socjalistycznym **„Tygodniem Robotnika"** na czele bezustannie napastuje Kościół katolicki i duchowieństwo w bezczelny i kłamliwy sposób, apelowano do wszystkich parafian, ażeby nie abonowali względnie nie kupowali pism socjalistycznych.

**WYSIN. Tragiczna śmierć młodzieńca.** Nieszczęśliwemu wypadkowi uległ 28-letni Ignacy Lubawski z Wysina. Wioząc na dworzec do Liniewa sprzedane tuczniki, spadł tak nieszczęśliwie z woza, że złamał kręgosłup i mimo szybkiej pomocy lekarskiej zmarł w szpitalu w Kościerzynie.

**JABŁONOWO.** (jr) **Jarmark bez żydów.** Ostatni tegoroczny jarmark odbył się dzięki patriotycznemu stanowisku kupców miejscowych bez udziału żydów. Żydzi, którzy przybyli na jarmark, musieli wracać tam, skąd przybyli. Stoiska zostały wykupione przez Towarzystwo Kupców Samodzielnych. Przybyli na jarmark, legitymować się musieli świadectwami przemysłowymi oraz dowodami osobistymi. Takie ustalenie przynależności rasowej wpłynęło na czystość aury jarmarcznej.

**KOŚCIERZYNA. Złodzieje przy pracy.** Z okazji wtorkowego jarmarku, jak było do przewidzenia, zawitało do Kościerzyny szereg „niebieskich ptaszków", którzy, nie próżnując, przystąpili do pracy. Między innymi wkradli się do mieszkania pomocnika fryzj., zatrudnionego u p. Fr. Kosznika i skradli jedno ubranie. Przypadek chciał, że przy pakowaniu do tek zdobyczy, naszła złodziei córka p. Kosznika, która zapytała podejrzanych osobników, co robią w obcym domu. Podejrzani oświadczyli, że sprzedają papier listowy, po czym opuścili dom. Po powrocie p. K. wyszło na jaw, że została popełniona kradzież. Nie namyślając się, udała się pani K. na miasto, celem odszukania złodziei i zastała ich na ul. Gdańskiej. Na wszczęty alarm przychwycono amatorów cudzej własności na Rynku i oddano ich do dyspozycji P. P.

## We Wałdowie zakładają Niemcy szkołę.

Przed dwoma tygodniami pomorski urząd wojewódzki wydał zezwolenie na budowę **szkoły niemieckiej we Wałdowie** w pow. świeckim. Gdy powstanie niemiecka szkoła, trzeba będzie chyba zamknąć polską szkołę. We Wałdowie do polskiej szkoły uczęszcza ogółem 40 dzieci, z tego 23 niemieckich i 17 polskich.

## Z zagadnień rolniczych.

### eszcze jedna niespodzianka dla wsi.

**Kłopotliwe i kosztowne oglądanie zwłok przez lekarzy.**

(w) Od czasu do czasu spadają na wieś przeróżne, przeważnie kosztowne, niespodzianki. Ostatnio „uszczęśliwiono" wieś żądaniem dostarczania poświadczenia lekarskiego w wypadkach śmierci. Wprawdzie żądanie to opiera się na rozporządzeniu o zgonach i prawie oględzinach zwłok, które to prawo istnieje już dość dawno i było stosowane w miastach, gdzie wszystkie urzędy, jak urząd stanu cywilnego, biuro parafialne i lekarz urzędowy są na miejscu. Inaczej jednak sprawa ta wygląda na wsi, gdzie obecnie, po wprowadzeniu gmin zbiorowych, do urzędu stanu cywilnego nieraz kilkanaście kilometrów drogi, a do lekarza kilkadziesiąt kilometrów.

Załatwienie na czas tych wszystkich formalności nie jest zatem na wsi rzeczą łatwą i pociąga za sobą ogromny koszt. Do honorarium lekarza dochodzą bowiem koszta furmanki lub samochodu, które są dość wysokie. To też z tych prawdopodobnie względów rozporządzenie o zgonach nie miało dotychczas zastosowania na wsi. Obecnie, gdy zubożała wieś ugina się pod ciężarem najrozmaitszych opłat i świadczeń, urzędy stanu cywilnego poczynają naraz żądać zaświadczeń lekarskich z oględzin zwłok i to celem uniknięcia chowania osób znajdujących się w letargu. Wiadomo zaś, że oględziny zwłok nie dawają stuprocentowej pewności, czy dana osoba zmarła, czy też znajduje się w letargu. Mimo oględzin zwłok przez lekarza zdarzają się wypadki letargu. Czy nie należałoby zatem tego kłopotliwego i kosztownego, a dotychczas na wsi nie stosowanego, zarządzenia o lekarskich oględzinach zwłok, cofnąć względnie złagodzić?

### Ciągle jeszcze uważa się wieś za dojną krowę.

**Ministrowi rolnictwa pod uwagę.**

Nieraz zajmowaliśmy się na tym miejscu mówkami różnych dygnitarzy i opiekunów wsi, którzy przy każdej sposobności starają się wmówić w naród, że kryzys minął, że na wsi jest lepiej i t. d. i t. d. Niektórzy (dobrze sytuowani) opiekunowie podawają różne rady i wskazówki, jak naprzykład „wieśniacy powinni zaciskać pasa" i t. d. Inni znowu uważają wieś za dojną krówkę, którą zawsze można doić.

Niedawno temu przez przemawiał przez radio minister rolnictwa Poniatowski, który m. in. powiedział, że „wieś musi wyżywić bezrobotnych". Wygląda to tak, jak gdyby wieś dotąd nie utrzymywała całej falangi ludzi, którzy pracy nie mają, oraz takich, którym się pracować nie chce. Ileż to ludzi z miasta wędruje od wsi do wsi i od zubożałych wieśniaków wprost wymusza jałmużnę.

Wieś zawsze dawała i daje, ale czuje, że zaczyna się coraz bardziej uginać pod brzemieniem ciężarów, w postaci najrozmaitszych opłat i świadczeń przymusowych i dobrowolnych, jakie się stale na nią nakłada. Przecież wiele ciężarów, jak budowa szkół powszechnych, świadczenia w naturze na szkoły, pomoc dla bezrobotnych, składki na fundusz obrony państwa, na dozbrojenie na morzu, na lotnictwo i na inne potrzeby, które dawniej spoczywały na barkach rządu, czyli pokrywane były z podatków, obecnie spadły na barki społeczeństwa, głównie zaś na barki wsi.

Na dobitkę mówi się jeszcze, że wieś musi wyżywić bezrobotnych. Wieś rozumie ciężkie położenie kraju i chętnie bierze udział w pomocy dla bezrobotnych, o czym świadczą sprawozdania komitetów niesienia pomocy bezrobotnym, ale stoi na stanowisku, że każda gromada, czy gmina, powinna wyżywić swoich bezrobotnych. Nic innego tylko to, zupełnie słuszne, stanowisko sprawia, że lokalne komitety niechętnie godzą się na oddanie przez nich zebranych ofiar w ręce komitetów okręgowych czy centralnych, aby potem za złożone ofiary, za które możnaby otrzyć łzy kilkudziesięciu ludziom, drukowano olbrzymich rozmiarów afisze propagandowe i naklejano je na słupach i parkanach.

Kolorowe afisze propagandowe nie wzruszą nikogo, ani też nie zachęcą do ofiar. **Zachęcą natomiast sprawozdania, wykazujące społeczeństwu ilu ze złożonych ofiar nakarmiono głodnych, ilu nagich i obdartych przyodziano.** Społeczeństwo chętniej składać będzie ofiary na rzecz nieszczęśliwych bliźnich, **jeżeli dowie się, iż każdy złożony grosz naprawdę osusza łzy.** (w)

## Oto los jadącego „na gapę".

**Świecie, n/W.** (t) W ub. piątek późnym wieczorem, kiedy pociąg towarowy, jadący z Gdyni do Bydgoszczy, przejechał stację kolejową Serock, znaleziono na torze przy wymienionej stacji wijącego się w bólach młodego mężczyznę z urwaną prawą stopą.

W nieszczęśliwym, którego niezwłocznie przetransportowano do szpitala, rozpoznano niej. **Alfonsa Pióra,** kawalera, z zawodu rzeźnika, **z Bydgoszczy.**

Przypuszcza się, iż jechał on z Gdyni do Bydgoszczy pociągiem towarowym, oczywiście na „gapę" i usiłował w Serocku skoczyć z pociągu, znajdującego się w biegu.

# Z GDYNI i WYBRZEŻA.

**Repertuar kin:**

**BAJKA.** Pełna humoru i intryg komedia p. t. **„Kaprys pięknej pani".** W roli gł. Nino Martini, Anita Louise.

**BODEGA.** Polski film **„Jego Ekscelencja Subiekt".** W rolach głównych Ćwiklińska i Bodo. Nadprogram tygodniki.

**CZARODZIEJKA. „Shanghai".** W roli gł. Loretta Young i Charles Boyer. Poza tym tygodni.

**LIDO:** Tryskająca niebywałym humorem arcykomedia p. t. **„Allotria".** W rolach gł. Benata Müller, Jerzy Jugo i Adolf Wohlbrück. Bogaty nadprogram.

**MORSKIE OKO:** Najweselsza operetka wiedeńska reżyserii Sternberga w filmie **„Cissy".** W roli gł. Grace Moore i Franchot Tone. Nadprogram najnowsze tygodniki.

**POGOTOWIA:**

**Lekarz dyżurny — tel. 12-40.**

**Miejskie Zakł. Elektryczne — tel. 29-67.**

**Telefon nr. 14-60 posiada przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Gdyni, ul. Skwer Kościuszki 24.**

**Miejska Zaw. Straż Pożarna tel. 17-08.**

**Gabinet komendanta i kancelaria telefon 20-22.**

**Biuro Związku Lokatorów** (ul. Śląska 11 udziela porad w godz. 9—11 i 15—18.

Dyżury nocne od godz. 20 do 8 rano pełnią: dla okręgu obejmującego Chylonję, Demptowo, Cisowo, Dębogórze, Rewa, Mosty. Mechlinki, Dwór — dr. Dobrowolski; dla okręgu Kol. Obłuże, Kol. Oksywie, Stewart. Nowe Obłuże — dr. N. N.; dla Oksywia — dr. Tomaszunas; dla Rumji, Zagórza, Redy, Ciechocina, Łęczycy, Kosakowa, Stefanowa, Piwoszyna, Suchy i Kazimierza dr. Bogucki.

**HOTEL A. SŁUPSKI**
nowoczesny komfort, najbliżej dworca
**Restauracja A. Słupski,** naprzeciw dworca
wyśmienita kuchnia, dania barowe (21781
**Tyskie piwa**
U Słupskiego dobrze się mieszka, je i pije

**Przy zakupach gwiazdkowych prosimy uwzględniać firmy, których ogłoszenia zamieszczamy na stronie 19.**

**Biuro Związku Lokatorów** (ul. Świętojańska 75 m. 16) udziela porad w godz. 9—11 i 15—18.

**Cech Piekarzy w Gdyni** wyasygnował 300 zł na pomoc zimową dla biednych. Bezrobotnym czeladnikom piekarskim zgotuje się gwiazdkę. Na FON zebrali członkowie cechu przeszło 500 zł gotówką.

Bombonierkowe przytulne i komfort. urządzenie wnętrza, arcydoskonała orkiestra, wysoka klasa programu i cudowna atmosfera to walory najefektowniejszego lokalu w Gdyni.
**Palais de danse „Alhambra"**
przy ul. 10 Lutego. (22820

**Tajemnicza łódź na Bałtyku.** Rybak Prena z Wielkiej Wsi, wyłowił błąkającą się w zatoce Puckiej łódź rybacką bez załogi i przyholował ją do brzegu. Ponieważ łódź nie posiada żadnych znaków rejestracyjnych, ani napisów, trudno ustalić, skąd pochodzi ani też stwierdzić, czy stał się jakiś wypadek na morzu.

**Komfortowe nowoczesne**
4 pokojowe (23103
**mieszkania**
w **centrum** Gdyni
**ul. Mściwoja 9,** informacje **tel. 11-25**

**Wrócili z Holandii.** Po kilkumiesięcznej nieobecności powrócili rybacy polscy z wyprawy dalekomorskiej na śledzie, która się odbywała na morzu Północnym. Rybacy stacjonowani byli w Scheveningen w Holandii i łowili na statkach polsko-holenderskich. Większość rybaków wyruszy na połowy śledzi dopiero w marcu przyszłego roku.

## Ruch statków.

**„Batory"** w dniu 13 bm. odjechał z Nowego Jorku w drogę powrotną do Europy.

**„Polonia"** znajduje się w doku w Pireusie na dorocznym remoncie.

**„Kościuszko"** powrócił z pierwszej podróży do Ameryki Południowej. Dzisiaj, dnia 19 bm. statek wyruszy w następną podróż na linii południowo-amerykańskiej.

**„Pułaski"** udał się 17 bm. z Buenos-Aires w drogę powrotną do Gdyni.

## Dwadzieścia jeden tysięcy złotych na zimową pomoc dla bezrobotnych

**ofiaruje gdyńska olejarnia „Union".**

W roku bieżącym, w związku z bardzo poważnym bezrobociem, komitet pomocy zimowej wyznaczył dość wysoki udział poszczególnych przedsiębiorstw w akcji ofiarnościowej. Olejarnia gdyńska „Union" miała według zalecenia Rady Interesantów Portu zapłacić na rzecz pomocy zimowej dla bezrobotnych 8 tysięcy złotych. Tymczasem władze nadzorcze olejarni podwyższyły tę kwotę do 15 tysięcy i wyraziły gotowość dalszej ofiary w wysokości 6 tysięcy złotych, o ile ofiary tego rodzaju nie będą podlegały opodatkowaniu. Pracownicy umysłowi olejarni opodatkowali się kwotą 2.140,75 złotych, która to kwota została już łącznie z 15 tys. wpłacona do K. K. O. Tak więc **gdyński przemysł olejarski, pracujący w bardzo trudnych warunkach gospodarczych, zdobył się na wielki, imponujący gest, co zasługuje na podkreślenie i uznanie.**

—::—

**Komunikat Cechu Piekarskiego w Gdyni.** **Z powodu obniżenia cen za pieczywo, ze względów zrozumiałych, członkowie Cechu Piekarskiego podają Szanownej Klienteli do wiadomości, że w tym roku żadnych podarków na gwiazdkę dawać nie będą.** (24094

**Cech Piekarski w Gdyni.**

**Polecamy** wszystkim naszym czytelnikom firmę czysto chrześcijańską **Kokot i Sp. z o. o.** w Gdyni, ul. Mściwoja 10, w której zaopatrzyć się można korzystnie w wszelkie towary kolonialne i owoce południowe z własnych kontyngentów. (24091

**Ochotnicza Straż Pożarna w Gdyni-Chylonii** na wniosek przedłożony walnemu zebraniu przez naczelnika Józefa Kitowskiego, postanowiła z dobrowolnych składek zakupić jeden karabin wojskowy i złożyć go marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi na dozbrojenie armii.

## Groźny pożar w Gdyni.

W piątek 18 bm. o godz. 0,15 posterunek obserwacyjny straży pożarnej usłyszał rozpaczliwe wołanie o pomoc, wydobywające się z kłębów dymu i płomieni z domu p. Kąkola przy ul. Starowiejskiej 30. Po przybyciu straży na miejsce pożaru, przystąpiono przede wszystkim do ratowania dzieci i kobiet. Przerażeni mieszkańcy w popłochu wyrzucili własny dobytek przez okna, a nawet **3 kobiety wyskoczyły z I-go piętra,** przy czym jedna z nich doznała ciężkiego obrażenia nogi. Po półtoragodzinnej akcji straży pożarnej, pożar zlikwidowano i budynek uratowano. Ogień zniszczył jedynie komórkę drewnianą pod schodami i część klatki schodowej. Mieszkańców domu ogarnęła tak wielka panika, że przy ratowaniu dzieci pół przytomne matki rzucały się na strażaków, utrudniając akcję ratowniczą. Popłoch został opanowany i wszystkich uratowano.

## Zjazd Pelpliniaków.

**Organizacja rozszerza się na Pomorze i kraj cały.**

W wielkiej sali Domu Polskiego w Gdańsku, pięknie przybranej w emblematy narodowe, polskie sztandary i zieleń, odbył się ub. niedzieli zjazd Pelpliniaków, b. wychowanków „Collegium Marianum".

Obrady zagaił prezes Koła Pelpliniaków w Gdańsku, **ks. prob. Komorowski z Wrzeszcza,** witając licznie zebranych i po części z daleka przybyłych kolegów. Następnie wygłosili sekretarz Koła p. radny miasta Gdańska **Kurzyński** referat na temat położenia polityczno-gospodarczego ludności polskiej w Gdańsku, a prezes Koła ks. prob. Komorowski na temat sytuacji Polaków gdańskich w dziedzinie społecznej i kościelnej.

Po referatach i przerwie poinformował prezes ks. prob. Komorowski uczestników o planie rozszerzenia organizacji na kraj i o statucie przyjętym przez Koło Pelpliniaków za podstawę pracy.

W konsekwencji obrad i dłuższej dyskusji, w której zabierali m. in. głos pp. **red. Ziółkowski, prof. Pastwa, red. Cieszyński, starosta dr Mellin, burmistrz Nakła p. Trybul, ks. proboszcz Jan Czaplewski, dr Szuca, dr Burdak** i wielu innych, uchwalono rozszerzyć organizację, zakładając delegatury lokalne i powiatowe w kraju, zwołać zjazd delegatów lokalnych kół do Wielkiejnocy 1937 r. celem przyjęcia statutu ramowego i zjazd plenarny latem 1937 r. Prowadzenie centralnych prac organizacji powierzono zarządowi Koła Pelpliniaków w Gdańsku, które dało inicjatywę.

Liczne życzenia dla zjazdu, nadeszłe od kolegów z kraju, z różnych miast i zagranicy, odczytał sekretarz zjazdu, po czym uchwalono wysłać telegram do Ks. Biskupa dra Okoniewskiego, z okazji 10-lecia rządów diecezjalnych.

KREMOL

ODMŁADZA
Mydło toaletowe, które daje radość życia
Mydło Kremol przygotowane na specjalnych odpowiednio spreparowanych wyciągach z mleka
23998

**Walne zebranie kobiecego PW.** Odbyło się walne zebranie członkiń organizacji kobiet przysposobienia do obrony kraju w Gdyni. Zebranie zagaiła dr. Kączkowska, prosząc na przewodniczącą zebrania przybyłą z Torunia komendantkę okręgu p. Starzykową. Pani dr. Kączkowska dała obraz działalności i imieniem zarządu pożegnała dotychczasową komendantkę, p. Jadwigę Łojewską. Do zarządu wybrano: na przewodniczącą admir. Unrużynę, na I wiceprezeskę Łojewską, na II wiceprzewodniczącą mjr. Królikowską, na sekretarkę Mądrzykównę Klarę, na skarbniczkę Potrymuszową. Biuro i świetlica PW kobiet mieszczą się przy ul. 3 Maja 22/10.

## Granatowe mundury — przyjaciółmi bezrobotnych.

W państwach o wysokiej kulturze mundur policjanta cieszy się sympatią całego społeczeństwa. Czy to policjant angielski, przeprowadzający przez jezdnię dziecko lub staruszkę, czy też policjant na ulicach Paryża, pobłażliwym okiem spoglądający na rozbawioną, może za głośną, młodzież z całego niemal świata, opuszczającą lokale rozrywkowe, czy nawet policjant kanadyjski, tropiący po niezmierzonych stepach zbrodniarzy, wszyscy oni cieszą się respektem i sympatią swych ziomków.

W Polsce tkwi często jeszcze w pamięci rosyjski stójkowy lub niemiecki żandarm, co też bywa przyczyną, że policjant i jego trudne funkcje nie posiadają należytego zrozumienia.

A czy wiadomo jest wszystkim, że policjant polski poza swymi czysto służbowymi czynnościami stara się w miarę możności przyjść z pomocą najbardziej potrzebującym sferom społeczeństwa?

W Gdyni z własnej inicjatywy policjanci opodatkowali się dobrowolnie i przy tak bardzo skromnym wynagrodzeniu zbierają **co miesiąc 700 złotych, za które dożywiają 60 dzieci w wieku szkolnym, pochodzących z najbiedniejszych rodzin.**

Ten cichy, a jakże wzniosły czyn świadczy najlepiej, że policjant jest groźny, bo mu tak obowiązek każe, jedynie wobec bandyty, a w gruncie rzeczy, pod granatowym mundurem bije dobre, zahartowane serce, mające litość i wyrozumienie dla najbiedniejszych. **W nadchodzącą niedzielę policjanci poświęcą swój wolny od służby czas na zbiórkę na mieście i po domach na bezrobotnych, na zimową pomoc ubogim. Niech żadne drzwi nie zostaną zamknięte, niech każdy przyczyni się bodaj groszem dla tak szlachetnego celu i ułatwi „granatowym mundurom" niewdzięczną i pełną poświęcenia pracę zbiórkową.**

**Nowo otwarty**
**DOM TOWAROWY**
**Bracia Rymarscy**
Gdynia, Świętojańska 36
Sprzedaż zastosowaliśmy do warunków gospodarczych
Ceny kalkulowane sumiennie obliczone
na wielki obrót są naprawdę niskie

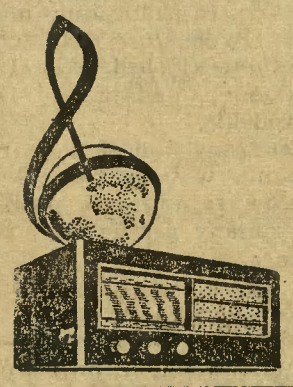
**RADIO**
**„Telefunken"-„Kosmos"-„Echo"**
Rowery „SATURN" fabrykatu „TORNEDO"
Maszyny do szycia
sprzedaje na dogodnych warunkach
**H. TORNOW**
**Gdyńska Hurtownia Rowerów**
Gdynia, Starowiejska 22, telefon 33-19.
Przyjmujemy obligacje Pożyczek Państwowych. (21024

„Luba"
Proszek i olejek do pieczywa, budynie, galaretki, cukier waniliowy i przyprawa korzenna do pierników to pierwszorzędne tylekroć wypróbowane wyroby polskie. (22137

## Z GDAŃSKA.

**Gdańska policja polityczna aresztowała działaczy centrowych:** sędziego Kielingera oraz radcę gdańskiej dyrekcji ceł Bachana w czasie służby, przeprowadzając następnie rewizję w mieszkaniu obu aresztowanych.

**Siepacze gdańscy skatowali niewinnie kupca.** Przed sądem gdańskim odpowiadało 4 gdańskich policjantów w służbie czynnej za nadużycie władzy. Wtargnęli oni w nocy (z zemsty osobistej) do mieszkania pewnego kupca gdańskiego, **bijąc go pałkami gumowymi do nieprzytomności,** po czym zawlekli nieprzytomnego do aresztu policyjnego. Napadnięty doznał przy tym poważnego okaleczenia oka. Sąd skazał jednego policjanta na 3 miesiące więzienia, drugiego na 4, a pozostałych z powodu braku dowodów uniewinnił.

**Gdański senator propagandy Batzer złożył swój urząd.** Urząd ten nie ma być na nowo obsadzony, lecz przydzielony do innego wydziału senackiego. Spodziewane są jeszcze dalsze zmiany na wyższych stanowiskach senatu gdańskiego.

**Dziennik gdański „Danziger Neueste Nachrichten"** opublikował dłuższy artykuł pod tytułem „Ministerpräsident Składkowski", w którym omówiona została działalność wojskowo-polityczna obecnego premiera. Swego czasu w podobny sposób na łamach tego samego dziennika omówione zostały sylwetki Pana Prezydenta Rzplitej prof. I. Mościckiego, gen. Śmigłego-Rydza, ministra Becka oraz min. Kościałkowskiego. Powszechnie zwraca uwagę fakt, że podobne publikacje ukazują się zwykle w czasie prowadzenia między Polską a Gdańskiem jakichś ważniejszych rozmów.

# Ankieta: „Dlaczego Bydgoszcz winna być stolicą Pomorza"?

## Pokłosie z prasy na aktualny temat przyszłej siedziby województwa.

# Od Chojnic po Gdynię i Wejherowo

## opinia zdecydowanie opowiada się za Bydgoszczą.

Jedno z pism pomorskich, zajmując stanowisko w sprawie przyszłej siedziby województwa, zatytułowało swój artykuł niezwykle trafnie, a mianowicie: „Zaciekłe walki o... Bydgoszcz". Istotnie, obserwując bogatą już literaturę prasową w tej sprawie, możemy dodać tylko, że ta zaciekła walka o Bydgoszcz odbywa się nieomal już bez udziału samej Bydgoszczy. Powszechny głos opinii woła o sprawiedliwość. Stąd też, nie zabierając prawie głosu w tej sprawie, „Dziennik Bydgoski" w niniejszym pokłosie podsumuje wyniki plebiscytu, bynajmniej tym samym sprawy całej nie zamykając. Jest ona otwarta i wciąż będzie otwartą, dopóki wymogom życia nie stanie się zadość.

Przypatrzmy się więc co pisze prasa wszystkich odcieni. Zaczniemy od pomorskiej:

**„Dziennik Pomorski"** z Chojnic kilka razy głos zabierał, a w jednym z ostatnich artykułów pisze:

**„Jest w tym zagadnieniu (zmiana granic i przeniesienie województwa. — Przyp. nasz) coś tajemniczego, a równocześnie niezwykle atrakcyjnego. Życie i teraźniejszość przechyla niewątpliwie szalę na rzecz Bydgoszczy i to decydująco. Żyjemy przecież przyszłością i teraźniejszością, a zresztą również i tradycja jest niewątpliwie raczej po stronie Bydgoszczy, aniżeli po stronie Torunia".**

W **„Głosie Świeckim"** ukazało się nie tylko kilka artykułów, ale ponadto i sami czytelnicy zabierali głos: W artykule pt.: „Toruń czy... Pomorze" czytamy:

„Toruń, broniąc siedziby wojewódzkiej, czyni to, jak otwarcie przyznaje, ze względu na interes własny, stawiając go ponad interes Gdyni, Pomorza i całej Rzeczypospolitej. Gdynia i Bydgoszcz oraz sfery gospodarcze Pomorza słusznie stawiają dlatego sprawę jasno, domagając się primo przyłączenia całego okręgu nadnoteckiego do Pomorza, secundo decyzji co do przeniesienia siedziby wojewódzkiej do Bydgoszczy przed formalnym dokonaniem nowego podziału administracyjnego. W przeciwnym wypadku należy przyłączenie Bydgoszczy do Pomorza odłożyć do chwili przeprowadzenia nowego podziału administracyjnego całego państwa, który przyznaje Bydgoszczy jej należne stanowisko i znaczenie w życiu najcenniejszej części Ziemi Polskiej".

W sprawie aktualnie nas interesującej **„Gazeta Kaszubska"** (Wejherowo) zastanawia się, czy „Bydgoszcz potrzebna jest Pomorzu" i do takich dochodzi konkluzji:

„I teraz samo przez się nasuwa się wniosek, czy celową jest rzeczą budowanie gmachów w Toruniu, a więc wyrzucanie nieproduktywnie tyle milionów, gdy mogłyby być zużyte na roboty o charakterze opłacalnym, na różnego rodzaju konieczne inwestycje? W biednej Polsce nie wolno ani grosza wydawać niepotrzebnie, bez planu. Nie wolno wydawać pieniędzy na wznoszenie niepotrzebnych gmachów choćby dla Pomorskiej Dyrekcji Kolejowej, skoro w Bydgoszczy znajduje się potężny gmach dla tych celów specjalnie wybudowany. W Polsce mamy pilniejsze potrzeby, aniżeli budowanie zbędnych gmachów administracyjnych, jak budowa kolei, dróg kołowych, uspławnienie rzek, meliorację itd., które to inwestycje dałyby zajęcie setkom tysięcy par rąk bezrobotnych i ożywiłyby znacznie gospodarkę kraju.

W okresie, gdy tyle się mówi o potrzebie oszczędzania, należałoby właśnie zwrócić uwagę na wyzyskanie gotowych gmachów i dopiero w razie koniecznej potrzeby przystąpić do ich wznoszenia".

**„Echo Borów Tucholskich"** z Czerska formułuje nastroje, panujące wśród sfer przemysłowych, (a wiadomo Czersk jest stolicą przemysłu drzewnego na Pomorzu):

„Pomorskie sfery przemysłowe wyrażają zdecydowanie opinię, że z chwilą przyłączenia okręgu nadnoteckiego do Pomorza — stolicą województwa powinna stać się Bydgoszcz.

To stanowisko podzielają również sfery handlowe i rzemieślnicze. Jak silnie Bydgoszcz jest związana węzłami handlowymi z Gdynią, świadczy choćby to, że wiele poważnych firm gdyńskich eksportowych, importowych, jak i zajmujących się tylko produkcją artykułów, dostosowanych do potrzeb portowych otwiera swoje oddziały w Bydgoszczy.

Widzimy więc, że pomorskie sfery gospodarcze już od dawna uznały Bydgoszcz za stolicę gospodarczą Pomorza. Dziś chcą one widzieć w niej również i centrum administracyjne".

**„Gazeta Gdyńska":**

„I dziś zatem, jeśli wypłynęła na forum zainteresowań publicznych kwestia przyłączenia Bydgoszczy do Pomorza, to nie wypłynęła ona z potrzeb lokalnych Bydgoszczy, gdyż bogate i wielkie to miasto (132.000 mieszkańców) doskonale sobie daje radę w ramach istniejącego stanu rzeczy. To raczej i nade wszystko Bydgoszcz jest potrzebna Pomorzu.

Jeśli tak jest w rzeczywistości, a w tym wypadku nie ma żadnych wątpliwości, to z tego wynika logiczna przesłanka, że Bydgoszcz jest z góry predystynowana do zajęcia czołowej pozycji w nowym administracyjnym układzie rzeczy, jaki się projektuje. Inaczej mówiąc, Bydgoszcz powinna być stolicą województwa pomorskiego, jak obecnie jest tego województwa stolicą gospodarczą".

**„Gazeta Kościerska"** w artykule pt.: „W sprawie siedziby województwa pomorskiego" zwalcza szkodliwą zasadę centralizacji i opowiada się za Bydgoszczą tymi słowy:

„Bydgoszcz uznaje szkodliwość centralizacji i dlatego nie czyha na inne miasta, ażeby im to lub owo odebrać, jak to czyni Toruń. Bydgoszcz, jeżeli ma być przyłączona do Pomorza, musi siłą faktu i siłą swego przeznaczenia stać się stolicą urzędów II instancji. Pozycja i rola Bydgoszczy zatem jest jasna i wyraźna. Pragnąc dla siebe województwa, nie czyni tego w imię lokalnych interesów, lecz w imię dobrze pojętego obowiązku. Bydgoszcz musi walczyć o prymat na Pomorzu, choć by nie chciała, ponieważ całe Kaszuby tego się domagają oraz interesy całego pobrzeża morskiego".

**„Gazeta Sępoleńska"** (Sępólno) w słowach zdecydowanych rozważa:

„Wszyscy jesteśmy zgodni co do tego, że wąski pas ziemi pomorskiej należy rozszerzyć przez przyłączenie Bydgoszczy. Ale z tą sprawą łączy się także inna, nie mniej ważna, a mianowicie ta, że z chwilą zmiany granic województwa pomorskiego musi nastąpić zmiana jego ośrodka, to jest stolicy województwa, którą dotychczas jest Toruń. Do tej roli najlepiej nadaje się Bydgoszcz. My mieszkańcy powiatu sępoleńskiego najlepiej sobie zdajemy sprawę z niedogodności przejeżdżania przez Bydgoszcz, ażeby się dostać do Torunia. Zresztą nie tylko my, ale większość miast pomorskich jak Chojnice, Kartuzy, Kościerzyna, Wejherowo itd.".

**„Dziennik Gdyński"** w artykule wstępnym z dnia 20 września domaga się wymownie „Gdynia musi mieć zdrowe zaplecze", a takim zapleczem jest tylko Bydgoszcz.

„Mówi się u nas o tym wiele — pisze „Dzien. Gdyński" — Jeśli to nie są tylko słowa, to dajmy tej perle piękną i wartościową oprawę, dajmy tej Gdyni zdrowe gospodarczo zaplecze. Głos Gdyni, w sporze o prymat w województwie pomorskim musi i powinien być decydujący".

**„Głos Grudziądzki"**, pod datą 18. X. woła: Skończyć z poszerzaniem Torunia kosztem Pomorza" i reasumuje, że w sporze Toruń— Bydgoszcz sympatia Grudziądza jest po stronie Bydgoszczy, a co ważniejsze wzgląd na interes ogólno-gospodarczy.

**„Głos Tucholski"** w artykule wstępnym p. t. „Nasze miasto, a przyszła stolica województwa pomorskiego", gazeta konkluduje:

„Słuszniejszą jest rzeczą, ażeby przeważająca część obywateli pomorskich miała dogodne połączenie ze stolicą w Bydgoszczy, aniżeli jeździć do stolicy położonej w kącie województwa. Do większości opinii pomorskiej w tym względnie i nasz powiat tucholski swój głos dorzuca, tym bardziej, że to się wiąże z interesem gospodarczym ogólno-państwowym".

**„Gazeta Kartuska"**, publikując „Głos Kaszub w sprawie przyszłej siedziby woj. pomorskiego" pisze:

Otóż dla Kaszub nie ma dwóch zdań, że najodpowiedniejszym i najdogodniejszym miastem województwa byłaby 140 tysięczna Bydgoszcz. Z Kartuz i Kościerzyny, jeśli chcemy przedostać się do Torunia, musimy przejeżdżać przez Bydgoszcz, co wiąże się z wielkimi niedogodnościami i niepotrzebną stratą czasu. Zresztą całe północne Pomorze odczuwa tę niedogodność. Prawie trzy czwarte Pomorza oddziela Bydgoszcz od stolicy województwa, to jest od Torunia.

**„Goniec Pomorski"** (Tczew), zamieścił artykuł dyskusyjny, w którym takie znajdujemy uwagi:

Nie jestem specjalnym sympatykiem ani Bydgoszczy, ani Torunia, skoro chodzi o opinię, gdzie powinno być województwo. Kieruję się jak najdalej idącą bezstronnością, która nie zna, co to osobisty interes, interes jednego miasta, czy interes jednostki.

Ażeby jednak dać podstawę do dyskusji, utrzymuję, że żadne inne miasto, jak tylko Bydgoszcz, zwłaszcza, gdy okręg nadnotecki będzie do Pomorza przyłączony, nadaje się na miasto wojewódzkie.

**„Torpeda"** poczytny i doskonale redagowany tygodnik w Gdyni w całym szeregu artykułów zajmuje się problemem przyszłej zmiany granic woj. pomorskiego, pisząc:

„Ożywienie działalności Bydgoszczy w zakresie gospodarczym wymaga na miejscu urzędu wojewódzkiego w celu uzgadniania wszelkich projektów i pociągnięć gospodarczych, oraz szybkiego zatwierdzenia inicjatyw prywatnych. Nie mniej ważną **kwestią jest inicjatywa Województwa, a wiadomo, że inicjatywa wypływa ze stałej obserwacji stanu rzeczy na miejscu.** Nie ulega więc żadnej wątpliwości, że przyłączenie Bydgoszczy do Pomorza musi się wiązać z przeniesieniem siedziby wojewódzkiej. Inaczej powody przyłączenia byłyby niezrozumiałe i wątpliwe dla interesów tego znacznego fragmentu polskiej polityki gospodarczej".

Ze względów technicznych nie podobno nam jest zamieścić wszystkich odgłosów prasy, to też odkładając ciąg dalszy na później, zakończymy to pokłosie uwagą, że prasa pomorska zajmuje się problemem z całym przejęciem się wagą zagadnienia, czego dowód w tym, że poświęca tej sprawie artykuły wstępne i nawraca do tematu kilkakrotnie. Jak z tych odgłosów widać, Bydgoszcz ma za sobą całą nieomal opinię pomorską.

PRZEMYSŁAWKA woda kolońska o znanej — doborowej jakości — Henryk Zak Poznań Stosowny podarek gwiazdkowy

## Nowy etap pracy społeczeństwa wyrzyskiego.

**Poświęcenie bibliotek ruchomych. — Dzień poświęcony sprawom rolniczym. — Kurs Przysposobienia Rolniczego w Wyrzysku.**

**Wyrzysk.** Powiatowy Dom Dziecka przedstawia dziwny widok. W dwóch salach gwarno i rojno, a w górze brzmią kielnie murarzy i miarowe „hop", „hola" przy windowaniu cegły. Dom Dziecka jeszcze nie oddany do użytku, a już służy celom społecznym. Odbywa się tutaj obecnie kurs dla przodowników Przysposobienia Rolniczego.

Otwarcie kursu, które odbyło się 12 bm., poprzedziła msza św. w kościele parafialnym w Wyrzysku, poświęcenie i oddanie do użytku 26 bibliotek ruchomych, obrady Powiatowego Komitetu dla spraw młodzieży wiejskiej i rozdanie dyplomów i nagród z Wystawy Rolniczej.

Biblioteczki ruchome składają się z 26 kompletów po 50 tomów książek. Część książek ofiarowało społeczeństwo tut. powiatu, resztę zakupiono z subwencji Ministerstwa i Samorządu. Posiedzenie Powiatowego Komitetu dla spraw młodzieży wiejskiej poświęcone było Przysposobieniu Rolniczemu. Przyjęto sprawozdania, uchwalono budżet i plan pracy na rok przyszły. Dalej nastąpiło odczytanie sprawozdania z działalności Powiatowego Komitetu Wystawy Rolniczej, po którym starosta powiatowy p. Muzyczka wręczył dyplomy i nagrody wyróżnionym i nagrodzonym wystawcom, zespołom i członkom P. R. Na zakończenie starosta powiatowy apelował do zebranych, by w związku ze zbliżającą się gwiazdką pamiętali o 800-rzeszy bezrobotnych tut. powiatu.

W dniu powyższym, który nie był dniem uroczystości, a dniem zwykłej, codziennej pracy, brali udział nacz. Wyrzykowski, insp. Kurowski, insp. Rzadkowski z Poznania, księża prob. Skrzypiński i Glatzel, nacz. Jankowski, dr Skopowski, prezes pow. WKR. rtm. Dzwonkowski, nacz. sekr. W. P. Nowak, kpt. Lück, wójtowie, sołtysi, przedstawiciele rolnictwa i młodzież z P. R.

Kilka zdań należy poświęcić jeszcze kursowi dla przodowników P. R. Protektorem kursu jest starosta powiatowy p. Muzyczka. opiekunami państwo sekr. Nowakowie, duszą całego kursu zaś jest instr. Olędzki. Dzień zajęć rozpoczyna się już o godz. 6,30 rano. Następuje potem modlitwa, gimnastyka i śniadanie i cały dzień wykłady, przerywane jedynie obiadem, śpiewem i dla odpoczynku zabawą.

W niedzielę 13 bm. urządził kurs wycieczkę do Komorowa, gdzie znajdują się największe sady w woj. poznańskim. Przed zwiedzeniem urządzeń i kultury utrzymania sadu, p. adm. Piotrowski podejmował wycieczkowiczów w dworku smacznymi jabłkami.

W czasie kursu przeprowadzona będzie ankieta na temat czytelnictwa gazet; dla odpowiedzi wyróżnionych „Dziennik Bydgoski" ofiarował trzy miesięczne prenumeraty.

KAMIENIE ŻÓŁCIOWE POWSTAJĄ WSKUTEK ZŁEGO FUNKCJONOWANIA WĄTROBY STOSUJCIE ZIOŁA CHOLEKINAZA H. Niemojewskiego BROSZURY BEZPŁATNIE, LABOR. „CHOLEKINAZA" WARSZAWA NOWY ŚWIAT 5, ORAZ APT. i SKŁ. APT

# Kronika

Bydgoszcz, dnia 19 grudnia 1936 roku.

**KALENDARZYK.**

Dziś: Urbana V pap.
Jutro: Bogumiła i Juliusza.
Wschód słońca o godzinie 8.07.
Zachód słońca o godzinie 15.46.

## Stan pogody.

**Dość ciepło i rozpogodzenie się.**

Wczoraj w godzinach popołudniowych trwała w Polsce pogoda o zachmurzeniu dużym z mgłą lub drobnym opadem. Temperatura o godz. 14 wynosiła: 0 st. w Wilnie, 1 we Lwowie, 3 w Warszawie i Krakowie, 5 w Łodzi, 6 w Gdyni i Bydgoszczy, 9 w Poznaniu. Poza granicami Polski notowano: 18 w Biarritz, 15 w Paryżu, 13 w Monachium, 12 w Dreźnie, 11 w Londynie i Berlinie, 9 w Kopenhadze, 7 w Sztokholmie, 3 w Tallinie, 2 w Rydze i 0 w Moskwie. Dziś rano w Bydgoszczy wypogodziło się. Dość ciepło. Przewidywany przebieg pogody: na ogół chmurno i mglisto z drobnym gdzieniegdzie deszczem. Na wschodzie nocą lekkie przymrozki, poza tym temperatura w ciągu dnia od 6 do 10 st. powyżej zera. Słabe lub umiarkowane wiatry południowo-zachodnie.

**Termometr wskazywał dziś rano**

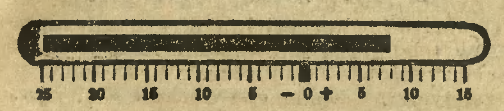


**NOCNE DYŻURY APTEK**
**od 14 — 20 bm.:**

1) Apteka pod Aniołem, Gdańska 65, telefon 3385.
2) Apteka przy Pl. Teatralnym, Marsz. Focha 10, telefon 1962.
3) Apteka Tarasiewicza, Orla 8, telefon 3146.

**Telefon Pogotowia Ratunkowego 2615.**

**MUZEUM MIEJSKIE** otwarte codziennie od godz. 9—16, w niedzielę i święta od godz. 11—14. Obecnie w Muzeum wystawa doroczna „Plastyków Bydgoskich“

**„LEKTURA“ wypożyczalnia książek** przy ul. Gdańskiej 54 **posiada największy wybór beletrystyki ostatniej doby.** Wypożyczą książki również na prowincję.

**Z TEATRU MIEJSKIEGO.**

Dziś, w sobotę Teatr Miejski wprowadza na deski swojej sceny doskonałą komedię Michała Bałuckiego pt. **„DOM OTWARTY“.** Reżyserię tego utworu prowadzi Jerzy Szyndler, a poszczególne role kreują w nim pp.: Hermanowa, Michalska, Podgórska, Szabelakówna, Dytrych, Gajdecki, Jaglarz, Koczanowicz, Korecki, Leśniowski, Lochman, Nowakowski, Połoński, Serwiński i Ziemski. Kostiumernia przygotowała prawie całkowicie nowe kostiumy z epoki Bałuckiego, a pracownia dekoracyjna wykończyła opracowaną przez art. mal. Hawryłkiewicza oprawę sceniczną. Przez cały tydzień bieżący odbywają się codziennie pełne próby, które zdają się zapowiadać bardzo dobrze zgrane i na szczerze wesołą nutę nastrojone widowisko.

**„KRÓLEWNA LILIJKA“,** przepiękna baśń sceniczna dla dzieci i rodziców daną będzie po raz ostatni w niedzielę, dnia 20 bm. o godz. 16-ej po cenach od **10 gr do 1,15 zł.**

W niedzielę wieczorem po raz drugi komedia M. Bałuckiego **„DOM OTWARTY“,** skąpana w blaskach humoru rdzennie polskiego.

**Ostatnie dwa przedstawienia w okresie przedświątecznym.**

W poniedziałek, dnia 21 bm. oraz we wtorek, dnia 22 bm. o godz. 20-ej daną będą ostatnie dwa przedstawienia w okresie przedświątecznym. Poniedziałek wypełni **„TRAFIKA PANI GENERAŁOWEJ“,** świetna komedia Bus-Fekete koncertowo grana przez nasz zespół, wtorek zaś **„CZWARTY do BRYDŻA“,** komedia A. Grzymały Siedleckiego w pierwszorzędnej realizacji reżyserskiej i aktorskiej.

Ceny biletów na obydwa przedstawienia obowiązują **od 10 gr do 1,15 zł.**

— **Osobiste.** Pan Alfons Stosik, rewident związku komunalnego powiatów w Bydgoszczy, wybrany został zawodowym wiceburmistrzem miasta Ostrowa. Pan Stosik jest Pomorzaninem.

## Na marginesie.

Niemcy przygotowują się do wojny. Tego ani się sami już nie wypierają, ani też nikt inny nie ma złudzeń co do pokojowych tendencyj Trzeciej Rzeszy.

Wsparci o mocną ideologię polityczną, przygotowują się do wojny przede wszystkim gospodarczo. Chcą się przysposobić do całkowitej samowystarczalności w razie zamknięcia granic. Tę samowystarczalność mają im zagwarantować namiastki przemysłowe, które zastąpią brakujące surowce przemysłowe.

W Niemczech zatem jest tak: autentyczna ideologia i namiastki surowców przemysłowych.

A u nas?

U nas jest akurat odwrotnie: namiastki ideologii i autentyczne surowce.

Czy nie byłby już czas najwyższy, żeby cały naród zespolił się dokoła autentycznych ideałów, wskazujących drogę do jedności społeczeństwa, do wielkości narodu i państwa?

*

Jak doniosły telegramy, Rada Ministrów przygotowuje podobno ustawę, nadającą charakter publiczno-prawny Polskiej Akademii Literatury.

Mamy wrażenie, że dzień, w którym ta ustawa zostanie ewentualnie uchwalona będzie czarnym dniem dla humorystów. Bo — jak się zdaje — ustawa ma właśnie na celu ochronienie naszych „nieśmiertelnych“ przed notorycznymi już drwinami płaszczem urzędowej powagi.

Czy ustawa jest właściwą drogą do pozyskania przez P. A. L. szacunku w społeczeństwie — mamy jednak poważne wątpliwości.

Czy rączej sami członkowie P. A. L. nie powinni dbać o to, aby nieprzemyślanymi wystąpieniami i groteskowym rozdawnictwem wawrzynów gruntownie się nie ośmieszać?

I zresztą cóż pomoże ustawowa powaga, jeżeli „akademicy“ w rodzaju p. Rzymowskiego będą pracowali na nieśmiertelność przez ściąganie z zagranicznych pisarzy...

# Witamy!

**W dniu dzisiejszym odbywa się w Bydgoszczy doroczny walny zjazd Syndykatu Dziennikarzy Pomorskich. W związku z tym do grodu naszego przybyli dziennikarze z wszystkich miast Pomorza i okręgu nadnoteckiego, jak również przedstawiciele zarządu głównego Związku Dziennikarzy R. P., aby radzić nad swoimi sprawami zawodowymi.**

**Dla dziennikarzy polskich nadchodzi okres zasadniczych rozstrzygnięć, mających ustalić prawa i obowiązki zawodu dziennikarskiego w sposób, godny zaszczytnej roli, jaką dziennikarstwo w życiu Polski odegrać powinno.**

**Witając obradujących w Bydgoszczy dziennikarzy z Pomorza i okręgu nadnoteckiego serdecznie, życzymy zjazdowi pomyślnych owoców obrad.**

## 6 stycznia 1937 r.

# wielka uroczystość Bydgoszczy i Kujaw.

### Ekshumacja zwłok zamordowanego powstańca wielkopolskiego.

(jk.) W 1919 r. podczas pełnienia patrolu zginął na posterunku **śp. Jakub Olejnik,** powstaniec wielkopolski, rodem z Kujaw. W ub. roku dopiero wyszło na jaw, że zwłoki poległego powstańca pochowane zostały w lasach pod Solcem Kujawskim, na terenie wsi Dąbrówka Wielka.

Staraniem organizacji **Powstańców i Wojaków** odbędzie się w dniu **6 stycznia 1937 r.** (święto Trzech Króli) **uroczysta ekshumacja zwłok śp. Olejnika.** Zwłoki przewiezione zostaną **do Inowrocławia,** gdzie spoczną na cmentarzu N. M. P. wśród grobów powstańczych.

Uroczystość ekshumacji zwłok powstańca stanie się niewątpliwie **wielką manifestacją uczuć patriotycznych społeczeństwa polskiego Bydgoszczy i Kujaw.**

Celem postawienia organizacji tej uroczystości na odpowiednim poziomie odbyło się z inicjatywy zarządu oddz. pow. Powst. i Wojaków O. K. VIII dnia 17 bm. zebranie informacyjne w salce starostwa powiatowego.

Konferencji przewodniczył **p. wicestarosta Robakowski.** Projektowany program uroczystości referował prezes zarządu Powstańców i Wojaków na O. K. VIII **p. Eckert.**

Po wielkich staraniach udało się organizatorom uzyskać od Ministerstwa Komunikacji **pociąg popularny,** który wyruszy z Bydgoszczy w dniu 6 stycznia o godz. 13,10 — **do Nowej Wsi Wielkiej,** gdzie odbędą się egzekwie nad trumną, przemówienie p. starosty i przedstawiciela zarządu głównego Zw. Powst. i Wojaków, po czym trumna zostanie przeniesiona na specjalną platformę do pociągu. Następnie pociąg wyruszy do Inowrocławia. Po drodze na stacjach kolejowych zbiorą się przedstawiciele miejscowego społeczeństwa celem oddania hołdu zwłokom powstańca.

Około godz. 16,30 pociąg przybędzie do Inowrocławia, gdzie starosta pow. inowrocławskiego przejmie zwłoki i przekaże je p. prezydentowi m. Inowrocławia. Z dworca wyruszy pochód przy blaskach pochodni i reflektorów do kościoła Ruiny na cmentarz N. Marii Panny. Na cmentarzu odbędzie się podniosła uroczystość złożenia zwłok do grobu przy dźwiękach orkiestry i śpiewie chóru. Cmentarz będzie bogato iluminowany. Przemówienie nad grobem wygłosi **ks. kanonik Kubski.** O godz. 20 wyruszy pociąg popularny z powrotem do Bydgoszczy.

Ponieważ w dniu 6 stycznia Inowrocław obchodzi **rocznicę odzyskania niepodległości,** przeto w związku z tym uroczystości będą miały przebieg specjalnie imponujący.

**Organizatorzy apelują do całego społeczeństwa bydgoskiego, by wzięło jak najliczniejszy udział w uroczystości ekshumacji zwłok powstańca.** Cena biletu przejazdu pociągiem popularnym w obie strony wyniesie **1,80 zł.** Organizacje społeczne winny zgłaszać gremialny udział w uroczystości, ze sztandarami i w mundurach. Zgłoszenia należy kierować do Federacji Zw. O. O., ul. Jagiellońska 10, **do dnia 22 bm.** Niestowarzyszeni mogą nabywać bilety przejazdu w „Orbisie“ i w kasach kolejowych na dworcu.

**Wszyscy Polacy winni zamanifestować swą cześć i hołd dla powstańców wielkopolskich.**

Gdy w dniu Wigilii w rodzinnym kole,
Zbiorą się serca najbardziej bliskie,
Dla pokrzepienia na waszym stole,
Niechaj się znajdzie dziś PIWO TYSKIE.

24003) (—) Henryk Zbierzchowski.

## Z cyklu „Skrawki“

### Przeziębione miasto.

Obecny okres w życiu Bydgoszczy można by nazwać okresem dobrej koniunktury na chusteczki do nosa. Bez przesady — co drugi człowiek jest przeziębiony. Kichanie i odgłosy wycierania nosa składają się na specyficzną symfonię nadbrdziańskiego grodu.

Czy nizinne i niezdrowe położenie naszego miasta, czy też błotnisto-mglisto-dżdżysta pogoda — wpływają na ten pożałowania godny stan mieszkańców — nie wiadomo. W każdym razie faktem jest, że grypa szaleje w Bydgoszczy.

W kawiarniach panie siedzą z zaczerwionymi noskami, które bezskutecznie usiłują pobielić — wpływa to oczywiście na wzrost produkcji pudru. Co chwila ktoś kicha, a ktoś inny krzyczy:

— 100 lat!

— Dziękuję...

— 100 lat Koronowa — dodaje złośliwie życzący. Ale za chwilę sam kicha i następuje okazja do rewanżu. Brzydsza połowa rodzaju nie przejmuje się katarem, a raczej uważa go za dobre zrządzenie losu. Ponieważ na grypę najlepszym lekarstwem jest wódka, więc panowie świata korzystają z okazji, by przesiadywać w zacisznych i zadymionych lokalikach. Restauracje zamieniły się w apteki, w których lekarstwo wydziela się kieliszkami pod zakąskę. Dobre lekarstwo nie jest złe. Leczenie przeciąga się czasami do późnej nocy. A że pod wpływem rozgrzewających leków panowie wychodzą z „aptek“ w rozpiętych płaszczach, więc o nowe przeziębienie nie trudno. A nowe przeziębienie — to nowa okazja. I tak w kółko.

W związku z tym mówią w mieście, że podobno restauratorzy namówili p. Prengla, by się postarał o taką pogodę...

**Koleo.**

22801

**Aktualia wierszowane**
**Pieprzem, solą przyprawiane.**

## Szkice piórem.

**NACZELNIK URZĘDU SKARBOWEGO.**

Choć częściej bywa nazbyt gorliwy
jest — gdy przemawia nierzadko „tkliwy“.
Oto rzekł jeden w słów pędząc galopie
(to działo się — ręczę — już **po potopie**):
Przecież widzicie to jak na dłoni,
że naprzód idziemy niby w sto koni —
więc niechaj **naszym** to będzie **celem**
aby Urzędu... **być wierzycielem.**

**PUŁKOWNIK.**

**Nie zawsze** ministrem bywa:
**Czasem** się w mundur wszywa.

**PREZES.**

Że prezes pracuje tylko pół godziny
o to się ludzi wykrzywiają miny.
Ha! pół godziny! bo **nie chce więcej!**
bo mu **wystarczy dziesięć tysięcy!**

**BIUROKRATA.**

Nie próżno nazwę ma biurokraty
gdy go od życia dzielą właśnie... **kraty.**

**E. Klessa.**

— **Służba pocztowa w niedzielę, dnia 20 grudnia rb.** Celem umożliwienia publiczności korzystania w jak najszerszej mierze z usług poczty w dniu 20 grudnia rb., tj. w nadchodzącą niedzielę, wszystkie placówki pocztowe w Bydgoszczy będą otwarte dla publiczności od godz. 9—11 i 16—18.

— **Nowo utworzone pośrednictwo pocztowe.** Z dniem 1 bm. zostało uruchomione pośrednictwo pocztowe nr. 5 przy ul. Gdańskiej nr. 18 w Bydgoszczy, które poza sprzedażą znaczków i druków pocztowych przyjmuje krajowe listy polecone w dni powszednie od godz. 8—21 bez przerwy.

**Obstrukcja,** złe funkcje trawienia, rozkład i fermentacja w jelitach, nadkwaśność soku żołądkowego, nieczysta cera na twarzy, piersiach i plecach, czyraki, katary błony śluzowej, ust, przemijają prędko przy użyciu naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa.** Zalecana przez lekarzy.

— **Wenta żywnościowa.** Dnia 20 bm. o godz. 15 odbędzie się w sali pod Lwem przy ul. Marsz. Focha 7, doroczna wenta żywnościowa na rzecz sierot-wychowanków b. Internatu z Bielawek, pozostałych pod opieką koła przyjaciół wychowanków w bursie państw. seminarium Nauczycielskiego męskiego w Bydgoszczy. Wenta urządzona jest staraniem ziemianek pow. bydgoskiego i wyrzyskiego oraz Koła Przyjaciół wychowanków. Wygrać można wspaniałe fanty, jako to: indyki, kury, kaczki, zające, torty, pierniki i różne produkty. Cena losu 50 gr. Wstęp wolny (23839

— **Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych** komunikuje: Doroczne rozdanie obrazów odbędzie się w piątek 18 grudnia o godz. 20 w salonie sprzedaży (kawiarnia Berendta, ul. Dworcowa 6). Udział w losowaniu biorą tylko członkowie, którzy zapłacili pełną roczną składkę. Zaległe składki uregulować można przed rozdaniem od godz. 19 do 20 w salonie sprzedaży. (23821

— **W Zakopanem zamieszkać** można najlepiej w pensjonacie **„Maleńka“** drowej Horakowej przy ul. Zamojskiego. Pensjonat tylko dla chrześcijan. (19271

# Trzeba tylko bardzo chcieć...

Wielu z naszych czytelników przypomina sobie niewątpliwie fotografię młodego, przystojnego mężczyzny, umieszczoną w jednym ze styczniowych numerów naszego pisma. Pod fotografią była uwaga, że właśnie ten młody człowiek zainkasował okrągłą sumę 200.000 zł, którą wygrał na ćwiartkę losu loteryjnego.

Mało jednak kto zna historię tej szczęśliwej ćwiartki.

Było to przed samym Bożym Narodzeniem. Narzeczona pana Jana miała wielki kłopot, jaki prezent kupić swemu przyszłemu mężowi. Krawat, chusteczki, papierośnica itd. — wszystko to zdawało się jej zbyt banalne. Chciała mu kupić coś, coby świadczyło, jak mu dobrze, jak mu najlepiej na świecie życzy. Przypadek sprowadził ją przed kolekturę i kupiła los.

Pan Jan był trochę nawet — jak przyznaje — dotknięty, tym dziwnym podarkiem w formie „świstka" papieru, ale wynagrodziły mu słowa narzeczonej:

— Tak chcę, by tobie było dobrze, tak chcę, by nam było dobrze, tak mocno, mocno chcę, że napewno wygrasz. Musisz wygrać.

Minęło parę tygodni. Nadszedł ostatni dzień ciągnienia czwartej klasy. Panna Irena wierzyła święcie, że milion padnie właśnie na numer losu jej narzeczonego. I nie zawiodła się. Jako rzecz samo przez się zrozumiałą wysłuchała przez radio potwierdzenia oczekiwanej wiadomości. Ubrała się szybko i pobiegła do biura, by osobiście zawiadomić o szczęściu. Radości było wiele, lecz nagle pan Jan złapał się za głowę:

— Na miłość boską, gdzie ja mam ten los?!

Okazało się, że niepoprawny sceptyk, nie zwrócił nawet uwagi na to, co nazywał „świstkiem" i gdzieś los zapodział.

Skończyło się jednak szczęśliwie. Los się znalazł. Przy końcu lutego odbyło się huczne wesele. Małżeństwo żyje bardzo szczęśliwie, a pani Irena pytana często przez znajomych, jaki numer losu należy kupić, odpowiada:

— Numer tu nie odgrywa żadnej roli. Trzeba tylko bardzo chcieć.

W styczniu zbliża się znowu ciągnienie czwartej klasy. Znowu z koła padnie milion. Pani Irena jest w wielkim kłopocie. Wszystkim swoim znajomym musi kupować na gwiazdkę losy, gdyż innego podarku nie chcą od niej przyjąć. Martwi się jednak, że nie wszyscy będą mogli wygrać milion, choć każdemu tego życzy. Nie zapomina jednak, że poza milionem są jeszcze dziesiątki i setki tysięcy i wszystko to czeka na przyszłych właścicieli.

—::—

# Troski przedświąteczne naszych pań gospodyń.

Niema się czemu dziwić, iż nasze Panie mają miny ogromnie zafrasowane. Święta za pasem, gotówki niema, a potrzeby natomiast są wielkie. Najważniejsze, że mieszkanie jest ogromnie zaniedbane i przyjęcie gości stoi pod znakiem zapytania.

Ażeby uspokoić nasze Panie, że doprowadzenie mieszkania do idealnej czystości nie jest połączone z wielkimi kosztami, wystarczy tylko kupić w najbliższym sklepie, najlepszą w chwili obecnej, zaprawę do podłóg „Dobrolin", która nada mieszkaniu natychmiast odświętny charakter.

# Nowi dyplomowani zegarmistrze w okręgu bydgoskim.

Przed urzędową komisją egzaminacyjną wyłonioną z Cechu Zegarmistrzów, Jubilerów i Złotników w Bydgoszczy w składzie następującym: przewodniczący p. Zaparucha, członkowie: pp. Majewski i Siwiak, złożyli egzamin mistrzowski pp. **Świerczyński z Koronowa, Mencel z Kcyni, Brzoskowski z Bydgoszczy i Czajkowski z Koronowa.**

Nowych mistrzów widzimy na fotografii na planie drugim. W pierwszym rzędzie zasiadują członkowie komisji egzaminacyjnej razem z ściślejszym zarządem Cechu z starszym mistrzem p. Henrykiem Kaszubowskim i p. Szczepańskim na czele, tudzież referenci organizacji zawodowej rzemiosła chrześcijańskiego.

23017


# Zagadnienie najaktualniejsze.

Najaktualniejszym zagadnieniem okresu gwiazdkowego jest pytanie, co komu kupić na gwiazdkę. Budżety nasze są skromne, trzeba więc rozstrzygnąć to pytanie w sposób najpraktyczniejszy. Przede wszystkim więc nie można sobie pozwolić na obdarzanie każdego członka rodziny indywidualnie. Racjonalna „gwiazdka" powinna więc dogadzać wszystkim jednocześnie i nie wywoływać wzajemnych zazdrości lub niezadowoleń. Obiektem najbardziej dzisiaj pożądanym przez wszystkich jednakowo jest bez wątpienia radio. Dobry radioodbiornik uszczęśliwia wszystkich odrazu. Takie na przykład superheterodyny Lord, Arystokrata lub Magnat albo nawet doskonały Premier krajowej fabryki Telefunken — to przecież prawdziwe szczyty radiotechniki, to odbiorniki, dające wszystkie możliwości dalekosiężnego odbioru melodyj i głosu ludzkiego z całego świata. A przy tym aparaty te wyróżniają się wśród wielu innych wspaniałych, naturalnym tonem, dają możność regulacji nasilenia i barwy głosu, są bardzo łatwe w manipulacji, są wyposażone we wszystkie techniczne udogodnienia, stanowią zewnętrznie śliczne cacko, piękny zdobiący mieszkanie „mebel". Cóż to za radość niesłychana, kiedy przez cały dzień bez przerwy można słuchać dalekich i bliskich audycyj radiowych. A przy tym sam proces nabycia Telefunkena — to obecnie sprawa bardzo łatwa, dostępna dla każdego; po wyborze aparatu w każdym poważniejszym sklepie radiowym można przy stosunkowo niewielkiej wpłacie kupić Telefunken na dogodnych spłatach.

—::—

— **Pianino jako prezent gwiazdkowy** sprawia zawsze największą radość. Dlatego fabryka pianin O. Majewski w Bydgoszczy, ul. Kraszewskiego 10, udostępnia każdemu nabycie pięknego instrumentu, gdyż ceny są ze względu na sprzedaż wprost z fabryki, bardzo niskie i warunki dogodne. Zatem polecamy każdemu przed kupnem pianina przekonać się, że można dobrze i tanio kupić tylko w firmie Majewski.

23983


# Dbajcie o czystość aparatów telefonicznych!

Lekarze chorób skórnych stwierdzają często infekcje naskórka usznego i policzkowego przez aparaty telefoniczne, do których dostęp mają ludzie najrozmaitsi, zdrowi i chorzy. A niestety przez mikrofony telefoniczne przenosi się często choroby najstraszniejsze.

Ten fakt niewątpliwie skłonił państwowe władze sanitarne, opierające się na doświadczeniach nauki medycznej, do wydania specjalnego rozporządzenia, które nakazuje czyszczenie aparatów telefonicznych zbiorowych i publicznych i dezynfekowanie ich ustalonymi urzędowo środkami odkażającymi. Odkażanie winno się według tego rozporządzenia odbywać co najmniej co 7 dni i to w sposób także urzędowo ustalony. (Odnośne przepisy zawarte są w „Orędowniku Miasta Bydgoszczy z dnia 1. VII. 1931 r. pozycja 138.)

Skomplikowany sposób odkażania słuchawek telefonicznych doprowadził jednak do tego, że odkażanie jest — jak to stwierdziły władze sanitarne — z wielką szkodą dla zdrowia publicznego zaniedbywane.

Wytworzone tym stosunki — zdaje się — skłoniły władze do nadania Powiatowemu Kołu Związku Inwalidów Wojennych w Bydgoszczy, ul. Marszałka Focha nr. 39 (telefon 16-13) koncesji na utrzymanie aparatów telefonicznych w stanie zabezpieczającym zdrowie publiczne. W wykonaniu przejętych na siebie obowiązków Zw. Inw. Wojennych Bydgoszcz zgłosi się w najbliższym czasie do abonentów telefonów z odpowiednią ofertą, której przyjęcie zdejmie z każdego abonenta troskę o czystość aparatów telefonicznych, a równocześnie przyczyni się do ulżenia doli b. Obrońców Ojczyzny.

Zainteresowani zechcą sobie uprzytomnić, że odkażanie i czyszczenie aparatów telefonicznych jest rozporządzeniem P. Wojewody nakazane, a zaniedbanie wynikających z tego nakazu obowiązków może być karane grzywną. Lepiej tedy zabezpieczyć się przez powierzenie odkażania upoważnionej do tego instytucji.

—::—

— **Kto może podać obecny adres p. prof. Foady'ego.** Wiadomości prosimy kierować do redakcji „Dziennika Bydgoskiego".

— **Koło Absolwentów Szkół Handlowych** w Bydgoszczy przygotowuje swój tradycyjny bal sylwestrowy w salach Strzelnicy przy ul. Toruńskiej. (24052

Według przypowieści Salomona **omylna jest wdzięczność ludzka.**

Sprawił sobie reprezentacyjny frak i lśniący szapoklak biedny starosta Krawczyk (wiadomo, że do Świecia... nie każdego wysyłają) i już mu to w sądzie wypominali. Był sobie raz w znanym każdemu ze starszych czytelników Bzdylowie nad Bzdurą poczciwy radca magistratu, który na koszt gminy też sobie frak na swoją wątłą figurę obstalował. I któżby się ośmielił zapytać go o to, czy to frak i cylinder nie jego?! A tymczasem w głośnym procesie świeckim zeznawać musieli

**w sprawie fraka „eksperci".**

Nasz skruszony sprawozdawca zapomniał uwiecznić najciekawszy fragment procesu.

**Oskarżony:** Podczas przyjęcia Prezydenta Rzeczypospolitej obowiązuje dla starosty przepisowy strój: **frak i cylinder.** Czy wydatki takie są prywatne, czy reprezentacyjne?

**Przewodniczący sądu:** Pan nie stanął przed sądem jako starosta, tylko jako oskarżony... Upominam pana!

**Prokurator:** Przypuśćmy, że na przykład nabyto cylinder na koszt funduszu reprezentacyjnego. Czyj to cylinder?

**Świadek Ćwinarowicz: To starostwa, a nie własność prywatna!**

— Wolne żarty, panowie! Cylinder zostanie, tylko trzebaby do kazionnego cylindra później znaleźć odpowiednią głowę. Bzdylowski radcunio zabrał frak do grobu i — skończona parada.

— O, najsłodsze mleko z kluskami! — możnaby zawołać razem z Wilkońskim, nieśmiertelnym ramociarzem, przyglądając się różnym głowom nadającym się dziś do pozłoty.

Trzech ławników w trochę bliższym powiedzmy Nadbrdowie, wniosło do zarządu miejskiego podanie o przyznanie im

**PO 300 ZŁOTYCH MIESIĘCZNIE**

wynagrodzenia za ich ofiarną służbę samorządową. Żaden z tych panów uszczerbku materialnego nie poniósł przez objęcie honorowego urzędu

Wszyscy trzej uchodzili za dobrych sanatorów i zawsze głosili zasady **„wszystko dla samorządu"**, ale teraz nie pogardziliby 300 złotymi. Na pochwałę dwóch pozostałych ławników (chadeka i endeka), **możemy z ręką na sercu powiedzieć, że** nie poszli oni w ślady swoich kolegów, chociaż może bardziej są... **Potrzeboscy.**

W kołach obywatelskich, zwłaszcza wśród starszych Bydgoszczan, na pewno znajdą się chętni do przyjęcia godności radcoskiej i do pracy, o co głównie chodzi, **bezinteresownej.** Nasi Zawitaje obywatelskich cnót rośli może dziko, jak jabłoń w polu, ale rośli własnym kształtem, żywili się sokami własnej ziemi, nie skarleli i nie zniknęli w strzyżonym szpalerze tego nudnego ogrodu, jaki przedstawia dzisiejsze tak zwane społecznictwo.

Pozatym żyją jeszcze na świecie ludzie, umiejący uczcić choćby najskromniejsze zasługi, nie mając do rozdania orderów. Wzruszający nekrolog zamieścił ostatnio w nakielskiej gazetce ziemianin Kujat z Dobrzyniewa dla swojego

**STAREGO STANGRETA**

śp. Stanisława Michałka, który zmarł w 73 roku życia. „Przeszło pół wieku był ten wyjątkowo kryształowego charakteru człowiek moim **wiernym sługą i dzielił ze mną dobry i zły los"** — pisze o polskim stangrecie jego pan-Niemiec — **„Straciłem najlepszego przyjaciela,** którego brak ja i moja rodzina często będziemy odczuwać".

W okolicy są majątki ziemskie, gdzie służba folwarczna od żniw nie otrzymała ani grosza.

Czy trzeba coś jeszcze dodać dla uwypuklenia kontrastów?

Na głównych ulicach miasta Bydgoszczy **klęczą nędzarze,** wyciągający drżącą rękę po jałmużnę. W zaroślach koło mostu na Jagiellońskiej napół niewidomy staruszek z gołą głową gra na flecie i czeka, aż mu kto wrzuci grosik do leżącej w błocie wyrudziałej czapki. Gdzież, na Boga, są cwi opiekunowie, którzy wymalować kazali kolorowe plakaty z jeszcze ponętniejszą sentencją:

**„GORĄCE SERCA ZWALCZĄ MRÓZ".**

— A czemu nie węgiel? — pytają mający serce czułe, ale i umysł lotny.

— Dlaczego nędzarzy nie odsyła się z ulicy wprost do przytułków? Za Niemca tego rodzaju widowisk ulicznych nie znaliśmy. Jeśli symulują, jak ów mieszkaniec Solca, u którego w łachmanach znaleziono spory mieszek srebra, pakować ich do Berezy... Bydgoszcz nie jest przecie śmietnikiem dla wszystkich odpadków!

Opinię ma nasze miasto wszędzie dobrą, tutejsza Opieka Społeczna zdała już nieraz egzamin, dlatego wszystkie dziady do nas się walą. Nie same tylko dziady, niejedno **„karne przesiedlenie"** do Bydgoszczy uważać można za awans.

Dość z tej beczki. Omówmy rzeczy weselsze. Po 150 latach zlikwidowała się nareszcie w Bydgoszczy niemiecka

**LOŻA MASOŃSKA.**

Budynek bez okien, naprzeciwko sądu, kupił pewien reemigrant amerykański za tanie pieniądze. Sokoli pertraktują o odstąpienie im loży na ćwicznię i salę do zgromadzeń. Niezbadane są wyroki Boskie: stara kuźnia hakaty, gdzie kuli oręż przeciwko nam, zniknęła na zawsze.

Do Bydgoszczy, jak słyszeliśmy, zamierza się przenieść siedzibę **Kuratorium Szkolnego** z Poznania, gdyż Bydgoszcz leży w środku obu województw i niemasz dogodniejszego punktu dla władz.

Pod koniec „coś" z teki antysemity.

Wystawy sklepowe pełne prezentów gwiazdkowych są ładne. Bydgoszcz może się poszczycić swoimi dekoracjami. Nasi kupcy słusznie się oburzają na żydów, którzy wystawili również reklamy gwiazdkowe. Na Długiej jakiś Abram ogłosił „rewolucyjne" ceny na Gwiazdkę. Wara wam semici do naszej Gwiazdki. Macie swoją chanukę!

**Abram, bo ci zagram...**

# Kronika toruńska

**Toruń,** dnia 19 grudnia 1936 roku.

**KALENDARZYK**

Dziś: Urbana V pap.
Jutro: Bogumiła i Juliusza.
Wschód słońca o godzinie 8.07.
Zachód słońca o godzinie 15.46.

## Stan pogody.

**Dość ciepło i rozpogodzenie się.**

Wczoraj w godzinach popołudniowych trwała w Polsce pogoda o zachmurzeniu dużym z mgłą lub drobnym opadem. Temperatura o godz. 14 wynosiła: 0 st. w Wilnie, 1 we Lwowie, 3 w Warszawie i Krakowie, 5 w Łodzi, 6 w Gdyni i Bydgoszczy, 9 w Poznaniu. Poza granicami Polski notowano: 18 w Biarritz, 15 w Paryżu, 13 w Monachium, 12 w Dreźnie, 11 w Londynie i Berlinie, 9 w Kopenhadze, 7 w Sztokholmie, 3 w Tallinie, 2 w Rycbe i 0 w Moskwie. Dziś rano w Bydgoszczy wypogodziło się. Dość ciepło. Przewidywany przebieg pogody: na ogół chmurno i mglisto z drobnym gdzieniegdzie deszczem. Na wschodzie nocą lekkie przymrozki, poza tym temperatura w ciągu dnia od 6 do 10 st. powyżej zera. Słabe lub umiarkowane wiatry południowo-zachodnie.

**Termometr wskazywał dziś rano**

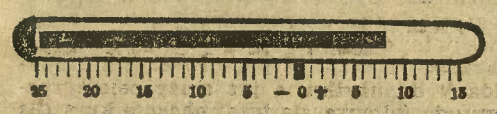


**Nocny dyżur pełnią apteki:** „Radziecka" (śródmieście), „Św. Anny" (Bydgoskie Przedmieście), „Pod Łabędziem" (na Mokrem).

**Pogotowie straży pożarnej tel. 12-44.**

**Telefon nr. 15-46 posiada przedstawicielstwo „Dziennika Bydgoskiego" w Toruniu.**

**Pogotowie ratunkowe tel. 19-91.**

**Bibljoteka T. C. L.** (ul. Wysoka 16) otwarta codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 11 do 11,30 i od 16 do 19

**REPERTUAR KIN:**

**As:** „Miłość szpiega".
**Świt:** „Nocny patrol" i „Złota dziewczyna".
**Corso:** „Potępienie".

**Z TEATRU ZIEMI POMORSKIEJ.**

**Dziś „Skalmierzanki".**

W dniu dzisiejszym kulturalny Toruń będzie świadkiem doniosłego wydarzenia artystycznego. O godz. 20-tej w Teatrze Ziemi Pomorskiej odbędzie się premiera narodowego widowiska muzycznego Jana Nep. Kamińskiego p. t. „Skalmierzanki". Przypominamy, że jest to dalszy etap w realizowaniu przez dyrekcję naszego teatru hasła: „Sztuka narodowa przede wszystkim". Utwory Kamińskiego zaliczają się do t. zw. repertuaru popularnego, lecz jest w nich tyle piękna rodzimego, że muszą zadowolić nawet najwybredniejszych widzów teatralnych. Dowodem tego niech będzie wystawienie „Krakowiaków i górali" w sezonie ubiegłym. Teatr Ziemi Pomorskiej, chcąc oddać należną część współtwórcy teatru polskiego, przygotował widowisko z nadzwyczajną staranością. Nie wątpimy, że dzisiejsza premiera ściągnie do teatru tłumy publiczności.

**Pożegnalne przedstawienie p. St. Mazarekówny.**

Przyjęta z entuzjazmem w roli Małgorzaty Gautier, znana dobrze Toruniowi, ceniona artystka scen warszawskich p. Stanisława Mazarekówna opuszcza niebawem Toruń. Artystka pożegna miasto nasze ostatnim gościnnym występem w „Damie Kameliowej" na niedzielnej popołudniówce o godz. 16-tej. Niedzielna popołudniówka będzie więc ostatnią okazją podziwiania wzruszającej gry znakomitej artystki. Z okazji tej niewątpliwie wszyscy skorzystają. Ceny miejsc od 25 gr do 2,10 zł.

Przedsprzedaż biletów na powyższe przedstawienia odbywa się w Towarzystwie Krajoznawczym — ratusz.

# Stowarzyszenie Świetlic Charytatywnych dziękuje.

Za mniejsze lub większe kwoty pieniężne przysłane na pracę w świetlicach charytatywnych dla bezrobotnych: P. T. Dyrekcji Polskiego Radia w Toruniu, Związkowi Zawodowych Pracowników Ubezpieczalni Społecznych, Klubowi Polsko-Angielskiemu w Toruniu, Państwowemu Seminarium i Gimnazjum Żeńskiemu, Kołu Ziemianek Wąbrzesko-Toruńskiemu, — Bóg zapłać!

Za dary w naturze: za wypożyczenie trzech maszyn do szycia Wojewódzkiej Komendzie P. P., firmie Kałamańskich za przysłaną odzież i materiały, p. emerytowi X. za ofiarowaną piękną trumnę dla ubogich, mleczarni pp. Górskich za mleko codziennie dostarczane bezinteresownie dla dzieci, piekarniom pp. Siódmiaków. Gierczów, Psutych za chleb, Gimnazjum i Seminarium Męskiemu i Żeńskiemu za drugie śniadanie składane dla dzieci na Kozackach Górach, państwu Jaugschom za radio ofirowane na Kozackie Góry, — Bóg zapłać!

Świetlice dla bezrobotnych na Kozackich Górach i Dębowej Górze obecnie dzięki subwencjom Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy, pomocy Magistratu miasta Torunia i innych instytucyj, Stowarzyszenie Świetlic Charytatywnych rozbudowało, by umilić życie mieszkańcom tych osiedli niedoli i nieść im pomoc na miejscu przez opiekę i dożywianie dzieci, pomoce kulturalne dla młodzieży i starszych, szwalnię dla przerabiania starej odzieży, szycia nowej z materiałów, jakie Stowarzyszenie uzyskać na ten cel potrafi.

Wszelkie datki w gotówce (konto PKO. nr. 208150) lub naturze Stowarzyszenie przyjmuje z prawdziwą wdzięcznością. Pożądane są wiktuały, stare i nowe materiały odzieżowe, gry towarzyskie, instrumenty muzyczne, a nade wszystko gorliwi współpracownicy z pośród inteligencji.

# Czy p. Smoleński ma zasady?

Niewątpliwie wielka krzywda spotkała cenionego obywatela toruńskiego p. Smoleńskiego, który — jak wszystkim wiadomo — posiada cukiernię przy ul. Szerokiej. Jeżeli określamy p. Smoleńskiego cenionym obywatelem, to tylko wyrażamy opinię ogółu — będąc zresztą sami tego samego zdania.

Zdawałoby się, że nikt taki nie znajdzie się, ktoby miał p. S. cośkolwiek do zarzucenia. A jednak... W ostatnim numerze tygodnika „Pod Pręgierz" znajdujemy dwułamowy artykuł, z którego dowiadujemy się, że w Toruniu bawił **„minister propagandy"** wspomnianego pisma, niejaki **Andrzej Gołąb,** który zajmuje się kolportowaniem tygodn. „Pod Pręgierz". Otóż p. Gołąb spotkał na swej drodze... cukiernię p. Smoleńskiego, z której **został wyproszony.** Czytając ten artykuł, zdawałoby się, że p. Smoleński jest przyjacielem żydów. Na szczęście znamy dobrze p. S. i poznaliśmy również przyczynę, która spowodowała wyproszenie z lokalu niedoszłego „ministra propagandy". Wydawcy „Pręgierza", gdyby znali sedno sprawy, nigdyby nie dopuścili do umieszczenia paszkwilu, zohydzającego poważnego obywatela, jakim jest p. Smoleński.

Przez napaści brukowe nie odżydzi się życia gospodarczego.

# O czym mówią na mieście

**Bagno moralne. — Niebieskie ptaki żerują. — Akcja antykomunistyczna i antyżydowska.**

Przed kilku dniami całe miasto obiegła sensacyjna wiadomość, że w jednym z gimnazjów deprawuje się młodzież. Wiadomość tę podało jedno z pism poznańskich, którą dosłownie przytaczamy:

**Skandaliczna afera.**

w ub. tygodniu ujawniono skandaliczną aferę, w którą są zamieszane osoby z towarzystwa oraz młodzież miejscowych szkół średnich. Ujawniono już kilkunastu chłopców w wieku od 14 do 16 lat, **którzy ze zboczenia starszych ciągnęli zyski.**

Uczniowie gimnazjalni trwonili zdobyte w ten sposób pieniądze na wycieczki do Zakopanego itp.

Notatkę powyższą przedrukowało jedno z pism miejscowych i na tym się kończy.

Sam wypadek wykrycia tej afery wywołał żywy oddźwięk w całym Toruniu, a specjalnie wśród mieszkańców, którzy swe dzieci posyłają do powyższego gimnazjum.

W związku z tym po mieście krąży szereg najróżnorodniejszych plotek i co gorsza podrywa się opinię szeregu bardzo szanowanych obywateli. Kulisy całej afery otoczone są mgłą tajemnicy, to też nic dziwnego, że plotka rośnie i potężnieje do niebywałych rozmiarów.

Z jednej strony czynniki szkolne powinny były dbać o moralność swoich wychowanków i winnych usunąć ze środowiska zdrowego. My chcemy młodzieży zdrowej nie tylko fizycznie, ale i moralnie — a ci zdeprawowani przestali być zdrowymi moralnie.

Druga strona tej skandalicznej afery należy do prokuratora i nie wątpimy, że siewcy moralnej zgnilizny wśród młodzieży szkolnej zostaną surowo ukarani.

* * *

Od kilku dni grasuje na terenie Torunia dwóch osobników, którzy zbierają fundusze rzekomo na akcję „antykomunistyczną" i „antyżydowską". Do celów tych potrzeba było przyjechać aż... z Warszawy.

Panowie ci mają za dużo tupetu i właśnie dlatego wszelkie kombinacje, nawet w 100 procentach „murowane", dostają w „łeb".

Osobnicy ci popełniają zawsze jeden i ten sam błąd, powołując się na poparcie wybitnych osobistości. Ofiarodawcy tknięci złym przeczuciem, zbierają się na odwagę i telefonują pod wskazany adres, a wówczas okazuje się, że nikt i nic o niczym nie wie.

Tak też było i ostatnio. W konsekwencji zainteresowani powiadomili policję, a propagatorzy tak szczytnych funduszów musieli zwiewać, gdzie pieprz rośnie.

Dziwi nas tylko, że po tylu występach różnych niebieskich ptaków jeszcze znajdują się naiwni.

Może ostatnia nauczka wystarczy hojnym ofiarodawcom bodaj na kilka miesięcy.

1629

Gdy w dniu Wigilii w rodzinnym kole,
Zbiorą się serca najbardziej bliskie,
Dla pokrzepienia na waszym stole,
Niechaj się znajdzie dziś PIWO TYSKIE.

24003) (—) Henryk Zbierzchowski.

**Teatr Ziemi Pomorskiej dla najbiedniejszych.**

Jak się dowiadujemy, Teatr Ziemi Pomorskiej ofiarował dwa przedstawienia dla najbiedniejszych naszego miasta. Na przedstawieniach tych dana zostanie bajka p. t. „Jaś i Staś" („Noc św. Mikołaja"), które odbędą się: w poniedziałek 21 bm. — dochód przeznaczony na dożywianie biednych dzieci. Wtorkowe zaś przedstawienie bajki „Jaś i Staś" zostało przez dyrekcję teatru ofiarowane wojewódzkiemu komitetowi pomocy zimowej dla bezrobotnych.

**Repertuar Teatru Ziemi Pomorskiej.**

Sobota 19 bm. godz. 20 Toruń: „Skalmierzanki".
Niedziela 20 bm godz. 16 Toruń: „Dama kameliowa". Godz. 20 „Skalmierzanki".
Poniedziałek 21 bm. godz. 16 Toruń: „Jaś i Staś" („Noc św. Mikołaja").

— **W Zakopanem zamieszkać** można najlepiej w pensjonacie **„Maleńka"** drowej Horakowej przy ul. Zamojskiego. Pensjonat tylko dla chrześcijan. (19271

Śnieg tatrzański
udelikatnia
upiększa
matuje
i chroni
cerę
FALKIEWICZ POZNAŃ
FABRYKA PERFUM i KOSM. ZAŁ. 1911 R. w PARYŻU
22801

**Aktualia wierszowane**
**Pieprzem, solą przyprawiane.**

## Szkice piórem.

**NACZELNIK URZĘDU SKARBOWEGO.**

Choć częściej bywa nazbyt gorliwy
jest — gdy przemawia nierzadko „tkliwy".
Oto rzekł jeden w słów pędząc galopie
(to działo się — ręczę — już **po potopie):**
Przecież widzicie to jak na dłoni,
że naprzód idziemy niby w sto koni —
więc niechaj **naszym** to będzie **celem**
aby Urzędu... **być wierzycielem.**

**PUŁKOWNIK.**

**Nie zawsze** ministrem bywa:
**Czasem** się w mundur wszywa.

**PREZES.**

Że prezes pracuje tylko pół godziny
o to się ludzi wykrzywiają miny.
Ha! pół godziny! bo **nie chce więcej!**
bo mu **wystarczy dziesięć tysięcy!**

**BIUROKRATA.**

Nie próżno nazwę ma biurokraty
gdy go od życia dzielą właśnie.. **kraty.**

**E. Klessa.**

## Śmiertelność w Toruniu.

W ciągu miesiąca listopada br. zmarło w Toruniu ogółem 88 osób,— w tym 36 bezżennych, 40 żonatych, 10 owdowiałych i 2 rozwiedzione. Przyczyny zgonu m. in. były następujące choroby: wada serca (15), gruźlica, rak i przewlekłe niedomagania płuc (8) i uwiąd starczy (8).

## Śmiertelne porażenie prądem

W miejskiej klinkierni na Rudaku miał miejsce tragiczny wypadek, w którym poniósł śmierć 28-letni robotnik Antoni Szczepański, zam. w Stawkach, pow. toruński.

Szczepański zajęty był przy wykręcaniu żarówek i przy tej czynności został pochwycony przez prąd elektryczny, który go śmiertelnie poraził.

Pomimo natychmiastowych zabiegów lekarskich nie udało się Szczepańskiego utrzymać przy życiu. Wkrótce po wypadku zmarł.

## Obchód gwiazdkowy dla 3 tysięcy dzieci m. Torunia.

Miejski Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Toruniu urządza pod protektoratem p. wojewodziny Raczkiewiczowej we wtorek, dnia 22 bm. obchód gwiazdkowy dla 3.000 biednych dzieci miasta Torunia.

Dla dzieci szkolnych obchód odbędzie się w szkołach bezpośrednio po zakończeniu zajęć szkolnych, a dla dzieci przedszkolnych o godz. 16 w świetlicach: Pod Dębową Górą, Kozackie Góry i na Osiedlu we Wrzosach oraz w poszczególnych parafiach.

Dla dzieci szkoły powszechnej nr. 14 i specjalnej odbędzie się obchód o godz. 18 w auli szkoły powszechnej przy ul. Prostej nr. 4.

Dnia 22 grudnia br. o godz. 16 Teatr Ziemi Pomorskiej urządza również bezpłatne przedstawienie pt: „Noc św. Mikołaja" dla 830 biednych dzieci.

**Obstrukcja,** złe funkcje trawienia, rozkład i fermentacja w jelitach, nadkwaśność soku żołądkowego, nieczysta cera na twarzy, piersiach i plecach, czyraki, katary błony śluzowej, ust, przemijają prędko przy użyciu naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa.** Zalecana przez lekarzy.

# Trzeba tylko bardzo chcieć...

Wielu z naszych czytelników przypomina sobie niewątpliwie fotografię młodego, przystojnego mężczyzny, umieszczoną w jednym ze styczniowych numerów naszego pisma. Pod fotografią była uwaga, że właśnie ten młody człowiek zainkasował okrągłą sumę 200.000 zł, którą wygrał na ćwiartkę losu loteryjnego.

Mało jednak kto zna historię tej szczęśliwej ćwiartki.

Było to przed samym Bożym Narodzeniem. Narzeczona pana Jana miała wielki kłopot, jaki prezent kupić swemu przyszłemu mężowi. Krawat, chusteczki, papierośnica itd. — wszystko to zdawało się jej zbyt banalne. Chciała mu kupić coś, coby świadczyło, jak mu dobrze, jak mu najlepiej na świecie życzy. Przypadek sprowadził ją przed kolekturę i kupiła los.

Pan Jan był trochę nawet — jak przyznaje — dotknięty, tym dziwnym podarkiem w formie „świstka" papieru, ale wynagrodziły mu słowa narzeczonej:

— Tak chcę, by tobie było dobrze, tak chcę, by nam było dobrze, tak mocno, mocno chcę, że napewno wygrasz. Musisz wygrać.

Minęło parę tygodni. Nadszedł ostatni dzień ciągnienia czwartej klasy. Panna Irena wierzyła święcie, że milion padnie właśnie na numer losu jej narzeczonego. I nie zawiodła się. Jako rzecz samo przez się zrozumiałą wysłuchała przez radio potwierdzenia oczekiwanej wiadomości. Ubrała się szybko i pobiegła do biura, by osobiście zawiadomić o szczęściu. Radości było wiele, lecz nagle pan Jan złapał się za głowę:

— Na miłość boską, gdzie ja mam ten los?!

Okazało się, że niepoprawny sceptyk, nie zwrócił nawet uwagi na to, co nazywał „świstkiem" i gdzieś los zapodział.

Skończyło się jednak szczęśliwie. Los się znalazł. Przy końcu lutego odbyło się huczne wesele. Małżeństwo żyje bardzo szczęśliwie, a pani Irena pytana często przez znajomych, jaki numer losu należy kupić, odpowiada:

— Numer tu nie odgrywa żadnej roli. Trzeba tylko bardzo chcieć.

W styczniu zbliża się znowu ciągnienie czwartej klasy. Znowu z koła padnie milion. Pani Irena jest w wielkim kłopocie. Wszystkim swoim znajomym musi kupować na gwiazdkę losy, gdyż innego podarku nie chcą od niej przyjąć. Martwi się jednak, że nie wszyscy będą mogli wygrać milion, choć każdemu tego życzy. Nie zapomina jednak, że poza milionem są jeszcze dziesiątki i setki tysięcy i wszystko to czeka na przyszłych właścicieli.

—::—

# Troski przedświąteczne naszych pań gospodyń.

Niema się czemu dziwić, iż nasze Panie mają miny ogromnie zafrasowane. Święta za pasem, gotówki niema, a potrzeby natomiast są wielkie. Najważniejsze, że mieszkanie jest ogromnie zaniedbane i przyjęcie gości stoi pod znakiem zapytania.

Ażeby uspokoić nasze Panie, że doprowadzenie mieszkania do idealnej czystości nie jest połączone z wielkimi kosztami, wystarczy tylko kupić w najbliższym sklepie, najlepszą w chwili obecnej, zaprawę do podłóg „Dobrolin", która nada mieszkaniu natychmiast odświętny charakter.

# Nowi dyplomowani zegarmistrze w okręgu bydgoskim.

Przed urzędową komisją egzaminacyjną wyłonioną z Cechu Zegarmistrzów, Jubilerów i Złotników w Bydgoszczy w składzie następującym: przewodniczący p. Zaparucha, członkowie: pp. Majewski i Siwiak, złożyli egzamin mistrzowski pp. **Świerczyński z Koronowa, Mencel z Kcyni, Brzoskowski z Bydgoszczy i Czajkowski z Koronowa.**

Nowych mistrzów widzimy na fotografii na planie drugim. W pierwszym rzędzie zasiadują członkowie komisji egzaminacyjnej razem z ściślejszym zarządem Cechu z starszym mistrzem p. Henrykiem Kaszubowskim i p. Szczepańskim na czele, tudzież referenci organizacji zawodowej rzemiosła chrześcijańskiego.

23017


## Zagadnienie najaktualniejsze.

Najaktualniejszym zagadnieniem okresu gwiazdkowego jest pytanie, co komu kupić na gwiazdkę. Budżety nasze są skromne, trzeba więc rozstrzygnąć to pytanie w sposób najpraktyczniejszy. Przede wszystkim więc nie można sobie pozwolić na obdarzanie każdego członka rodziny indywidualnie. Racjonalna „gwiazdka" powinna więc dogadzać wszystkim jednocześnie i nie wywoływać wzajemnych zazdrości lub niezadowoleń. Obiektem najbardziej dzisiaj pożądanym przez wszystkich jednakowo jest bez wątpienia radio. Dobry radioodbiornik uszczęśliwia wszystkich odrazu. Takie na przykład superheterodyny Lord, Arystokrata lub Magnat albo nawet doskonały Premier krajowej fabryki Telefunken — to przecież prawdziwe szczyty radiotechniki, to odbiorniki, dające wszystkie możliwości dalekosiężnego odbioru melodyj i głosu ludzkiego z całego świata. A przy tym aparaty te wyróżniają się wśród wielu innych wspaniałych, naturalnym tonem, dają możność regulacji nasilenia i barwy głosu, są bardzo łatwe w manipulacji, są wyposażone we wszystkie techniczne udogodnienia, stanowią zewnętrznie śliczne cacko, piękny zdobiący mieszkanie „mebel". Cóż to za radość niesłychana, kiedy przez cały dzień bez przerwy można słuchać dalekich i bliskich audycyj radiowych. A przy tym sam proces nabycia Telefunkena — to obecnie sprawa bardzo łatwa, dostępna dla każdego; po wyborze aparatu w każdym poważniejszym sklepie radiowym można przy stosunkowo niewielkiej wpłacie kupić Telefunken na dogodnych spłatach.

—::—

— **Pianino jako prezent gwiazdkowy** sprawia zawsze największą radość. Dlatego fabryka pianin O. Majewski w Bydgoszczy, ul. Kraszewskiego 10, udostępnia każdemu nabycie pięknego instrumentu, gdyż ceny są ze względu na sprzedaż wprost z fabryki, bardzo niskie i warunki dogodne. Zatem polecamy każdemu przed kupnem pianina przekonać się, że można dobrze i tanio kupić tylko w firmie Majewski.

23983


# Dbajcie o czystość aparatów telefonicznych!

Lekarze chorób skórnych stwierdzają często infekcje naskórka usznego i policzkowego przez aparaty telefoniczne, do których dostęp mają ludzie najrozmaitsi, zdrowi i chorzy. A niestety przez mikrofony telefoniczne przenosi się często choroby najstraszniejsze.

Ten fakt niewątpliwie skłonił państwowe władze sanitarne, opierające się na doświadczeniach nauki medycznej, do wydania specjalnego rozporządzenia, które nakazuje czyszczenie aparatów telefonicznych zbiorowych i publicznych i dezynfekowanie ich ustalonymi urzędowo środkami odkażającymi. Odkażanie winno się według tego rozporządzenia odbywać co najmniej co 7 dni i to w sposób także urzędowo ustalony. (Odnośne przepisy zawarte są w „Orędowniku Miasta Bydgoszczy z dnia 1. VII. 1931 r. pozycja 138.)

Skomplikowany sposób odkażania słuchawek telefonicznych doprowadził jednak do tego, że odkażanie jest — jak to stwierdziły władze sanitarne — z wielką szkodą dla zdrowia publicznego zaniedbywane.

Wytworzone tym stosunki — zdaje się — skłoniły władze do nadania Powiatowemu Kołu Związku Inwalidów Wojennych w Bydgoszczy, ul. Marszałka Focha nr. 39 (telefon 16-13) koncesji na utrzymanie aparatów telefonicznych w stanie zabezpieczającym zdrowie publiczne. W wykonaniu przejętych na siebie obowiązków Zw. Inw. Wojennych Bydgoszcz zgłosi się w najbliższym czasie do abonentów telefonów z odpowiednią ofertą, której przyjęcie zdejmie z każdego abonenta troskę o czystość aparatów telefonicznych, a równocześnie przyczyni się do ulżenia doli b. Obrońców Ojczyzny.

Zainteresowani zechcą sobie uprzytomnić, że odkażanie i czyszczenie aparatów telefonicznych jest rozporządzeniem P. Wojewody nakazane, a zaniedbanie wynikających z tego nakazu obowiązków może być karane grzywną. Lepiej tedy zabezpieczyć się przez powierzenie odkażania upoważnionej do tego instytucji.

—::—

— **Kto może podać obecny adres p. prof. Foady'ego.** Wiadomości prosimy kierować do redakcji „Dziennika Bydgoskiego".

— **Koło Absolwentów Szkół Handlowych** w Bydgoszczy przygotowuje swój tradycyjny bal sylwestrowy w salach Strzelnicy przy ul. Toruńskiej. (24052

Według przypowieści Salomona **omylna jest wdzięczność ludzka.**

Sprawił sobie reprezentacyjny frak i lśniący szapoklak biedny starosta Krawczyk (wiadomo, że do Świecia... nie każdego wysyłają) i już mu to w sądzie wypominali. Był sobie raz w znanym każdemu ze starszych czytelników Bzdylowie nad Bzdurą poczciwy radca magistratu, który na koszt gminy też sobie frak na swoją wątłą figurę obstalował. I któżby się ośmielił zapytać go o to, czy to frak i cylinder nie jego?! A tymczasem w głośnym procesie świeckim zeznawać musieli

**w sprawie fraka „eksperci".**

Nasz skruszony sprawozdawca zapomniał uwiecznić najciekawszy fragment procesu.

**Oskarżony:** Podczas przyjęcia Prezydenta Rzeczypospolitej obowiązuje dla starosty przepisowy strój: **frak i cylinder.** Czy wydatki takie są prywatne, czy reprezentacyjne?

**Przewodniczący sądu:** Pan nie stanął przed sądem jako starosta, tylko jako oskarżony... Upominam pana!

**Prokurator:** Przypuśćmy, że na przykład nabyto cylinder **na koszt funduszu reprezentacyjnego. Czyj to cylinder?**

**Świadek Ćwinarowicz: To starostwa, a nie własność prywatna!**

— Wolne żarty, panowie! Cylinder zostanie, tylko trzebaby do kazionnego cylindra później znaleźć odpowiednią głowę. Bzdylowski radcunio zabrał frak do grobu i — skończona parada.

— O, najsłodsze mleko z kluskami! — możnaby zawołać razem z Wilkońskim, nieśmiertelnym ramociarzem, przyglądając się różnym głowom nadającym się dziś do pozłoty.

Trzech ławników w trochę bliższym powiedzmy Nadbrdowie, wniosło do zarządu miejskiego podanie o przyznanie im

**PO 300 ZŁOTYCH MIESIĘCZNIE**

wynagrodzenia za ich ofiarną służbę samorządową. Żaden z tych panów uszczerbku materialnego nie poniósł przez objęcie honorowego urzędu

Wszyscy trzej uchodzili za dobrych sanatorów i zawsze głosili zasady **„wszystko dla samorządu"**, ale teraz nie pogardziliby 300 złotymi. Na pochwałę dwóch pozostałych ławników (chadeka i endeka), **możemy z ręką na sercu powiedzieć, że** nie poszli oni w ślady swoich kolegów, chociaż może bardziej są... **Potrzeboscy.**

W kołach obywatelskich, zwłaszcza wśród starszych Bydgoszczan, na pewno znajdą się chętni do przyjęcia godności radcoskiej i do pracy, o co głównie chodzi, **bezinteresownej.** Nasi Zawitaje obywatelskich cnót rośli może dziko, jak jabłoń w polu, ale rośli własnym kształtem, żywili się sokami własnej ziemi, nie skarleli i nie zniknęli w strzyżonym szpalerze tego nudnego ogrodu, jaki przedstawia dzisiejsze tak zwane społecznictwo.

Pozatym żyją jeszcze na świecie ludzie, umiejący uczcić choćby najskromniejsze zasługi, nie mając do rozdania orderów. Wzruszający nekrolog zamieścił ostatnio w nakielskiej gazetce ziemianin Kujat z Dobrzyniewa dla swojego

**STAREGO STANGRETA**

śp. Stanisława Michałka, który zmarł w 73 roku życia. „Przeszło pół wieku był ten wyjątkowo kryształowego charakteru człowiek moim **wiernym sługą i dzielił ze mną dobry i zły los"** — pisze o polskim stangrecie jego pan-Niemiec — **„Straciłem najlepszego przyjaciela,** którego brak ja i moja rodzina często będziemy odczuwać".

W okolicy są majątki ziemskie, gdzie służba folwarczna od żniw nie otrzymała ani grosza.

Czy trzeba coś jeszcze dodać dla uwypuklenia kontrastów?

Na głównych ulicach miasta Bydgoszczy **klęczą nędzarze,** wyciągający drżącą rękę po jałmużnę. W zaroślach koło mostu na Jagiellońskiej napół niewidomy staruszek z gołą głową gra na flecie i czeka, aż mu kto wrzuci grosik do leżącej w błocie wyrudziałej czapki. Gdzież, na Boga, są ci opiekunowie, którzy wymalować kazali kolorowe plakaty z jeszcze ponętniejszą sentencją:

**„GORĄCE SERCA ZWALCZĄ MRÓZ".**

— A czemu nie węgiel? — pytają mający serce czułe, ale i umysł lotny.

— Dlaczego nędzarzy nie odsyła się z ulicy wprost do przytułków? Za Niemca tego rodzaju widowisk ulicznych nie znaliśmy. Jeśli symulują, jak ów mieszkaniec Solca, u którego w łachmanach znaleziono spory mieszek srebra, pakować ich do Berezy... Bydgoszcz nie jest przecie śmietnikiem dla wszystkich odpadków!

Opinię ma nasze miasto wszędzie dobrą, tutejsza Opieka Społeczna zdała już nieraz egzamin, dlatego wszystkie dziady do nas się walą. Nie same tylko dziady, niejedno **„karne przesiedlenie"** do Bydgoszczy uważać można za awans.

Dość z tej beczki. Omówmy rzeczy weselsze. Po 150 latach zlikwidowała się nareszcie w Bydgoszczy niemiecka

**LOŻA MASOŃSKA.**

Budynek bez okien, naprzeciwko sądu, kupił pewien reemigrant amerykański za tanie pieniądze. Sokoli pertraktują o odstąpienie im loży na ćwicznię i salę do zgromadzeń. Niezbadane są wyroki Boskie: stara kuźnia hakaty, gdzie kuli oręż przeciwko nam, zniknęła na zawsze.

Do Bydgoszczy, jak słyszeliśmy, zamierza się przenieść siedzibę **Kuratorium Szkolnego** z Poznania, gdyż Bydgoszcz leży w środku obu województw i niemasz dogodniejszego punktu dla władz.

Pod koniec „coś" z teki antysemity.

Wystawy sklepowe pełne prezentów gwiazdkowych są ładne. Bydgoszcz może się poszczycić swoimi dekoracjami. Nasi kupcy słusznie się oburzają na żydów, którzy wystawili również reklamy gwiazdkowe. Na Długiej jakiś Abram ogłosił „rewolucyjne" ceny na Gwiazdkę. Wara wam semici do naszej Gwiazdki. Macie swoją chanukę!

Abram, bo ci zagram...

KINO KRISTAL
W niedzielę 20. XII. tylko o godz. 12-ej nieodwołalnie po raz ostatni
Błękitna Parada
z Fred Astaire i Ginger Rogers
Cały parter 54 gr. balkon 85 gr. Dla młodz. dozwolony

## Komentarze do mowy Becka

(Dokończenie).

Sprawę zatargów W. Miasta z Ligą zupełnie wyodrębnił, a **o spodziewanej zmianie konstytucji gdańskiej zupełnie nie wspomniał.** Zdaniem więc ministra na tym odcinku **nic nam nie zagraża.** Za jaką cenę minister nabył takiej pewności, nie wiemy, jak również nie wiemy, czy nie jest to polityka krótkowzroczna. Bo w danej chwili **Gdańsk i Rzesza istotnie mogą gwarantować nasz stan posiadania,** ale po uzyskaniu swoich konkretnych celów i zamierzeń **sytuacja może się równie dobrze zmienić na naszą niekorzyść.**

Jeśli chodzi o sprawę emigracyjną, to **żydzi są formalnie wściekli na ministra, że tak bezwzględnie stawiał konieczność szybkiej i nieodwołalnej emigracji żydowskiej z Polski.**

Ten ustęp przemówienia ministra uważają oni **za uzupełnienie słynnego już powiedzenia premiera Składkowskiego: na ekscesy nie pozwolę, ale walka ekonomiczna — owszem!**

Ogólnie przypuszczają, że dzisiejsza mowa ministra była tylko wstępem, że odpowiadając na dyskusję minister **będzie bardziej wylewniejszy** i coś więcej nam powie.

Gdy minister zakończył swoje sprawozdanie, które **trwało pół godziny,** na ławach odezwały się oklaski. (r)

23139
NIEZRÓWNANY
LŚNIĄCY POŁYSK
nadaje paznokciom
PŁYNNA EMALJA
Astyr
Flakon zł 1,25
w 6 kolorach
J. i S. Stempniewicz: Poznań.

## Statek fiński na mieliźnie.

**Gdańsk.** (PAT.) Z powodu gęstej mgły, panującej na wybrzeżu gdańskim, osiadł w nocy na mieliźnie w pobliżu Schiewenhorst statek fiński „Navigator" o pojemności 5.600 rejestrowanych ton brutto. Statek znajdował się w drodze z Helsinki do Gdańska z ładunkiem celulozy, papieru i dykty. Kilka holowników gdańskich pośpieszyło statkowi na pomoc. Akcja ratunkowa trwa. Statek „Navigator" ugrzązł w tym miejscu, gdzie przed paru laty zatonął wielki statek „Baltara".

## Rozmowy polsko-gdańskie.

**Warszawa,** 19. 12. (Tel. wł.) Prasa niemiecka w Rzeszy interesuje się przebiegiem polsko-gdańskich pertraktacji, podjętych przez Polskę z ramienia Ligi Narodów.

Dzienniki informują, że w senacie W. Miasta panują nastroje spokojne i pełne nadziei na pomyślne zakończenie rokowań. Gdańskim kołom politycznym jest wiadomo, że Polska najwyraźniej szuka takiej formuły, któraby zadowoliła Genewę.

Niemniej należy przyznać, że oczyszczenie polsko-gdańskich stosunków z nagromadzonych osadów jest dość trudne, przy czym jedną z głównych przeszkód grają przede wszystkim momenty psychologiczne Polska opinia publiczna jest niezwykle wrażliwa na wszelkie wydarzenia rozgrywające się na obszarze W. Miasta i reaguje zazwyczaj bardzo żywo w wypadkach, w których należałoby działać z rozwagą.

Prasa niemiecka sądzi, że te nastroje w społeczeństwie polskim oddziaływują na dyplomację polską, która jednakże pragnie porozumienia z senatem W. Miasta. Dzienniki są zdania, że poszukiwanie formuły zadowalającej dla Genewy zapewne już w niedługim czasie uwieńczone będzie rezultatem. (r.)

## Głód na wsi w wileńszczyźnie.

**Warszawa,** 19. 12. (Tel. wł.) Organizacje rolnicze w Warszawie otrzymały doniesienia o tragicznej sytuacji ludności w wielu okolicach województwa wileńskiego. Szczególnie niepokojące wiadomości nadeszły z powiatu postawskiego.

W licznych gromadach tego powiatu chłopi już od szeregu tygodni nie posiadają zupełnie żyta i chleba.

### Z dużej chmury mały deszcz.

# Cały rząd solidaryzuje się z gospodarką ministra rolnictwa.

## Sprawę gospodarki lasów państwowych przekazano genewskim sposobem podkomisji

*(Od własnego korespondenta parlamentarnego).*

To, co się działo wczoraj na posiedzeniu sejmowej komisji budżetowej w sprawie dekretu Pana Prezydenta **o gospodarce lasów państwowych** było już nie tyle koncertem leśnym, co wielką operą.

Sprawa ta była postawiona na porządku dziennym już wczoraj. Posiedzenia komisji nie zwołano, licząc się z tym, że w międzyczasie dojdzie do uzgodnienia stanowisk między rządem i komisją. Rozprawa odbyła się więc dziś.

Pierwszy zabrał głos wnioskodawca **pos. Dudziński z Bydgoszczy.** Zareferował on swój wniosek, nowelizujący dekret Pana Prezydenta. Mówca stwierdził, że **gospodarka lasów państwowych nie jest idealna,** że wymaga właśnie szczególnej kontroli ze strony parlamentu. Tymczasem dzięki postanowieniom dekretu sejm i senat nie będą miały nic do powiedzenia w tych sprawach. Jest to **pomniejszanie roli parlamentu,** połączone z naruszeniem nowej konstytucji przez ograniczenie praw parlamentu w dziedzinie budżetu i kontroli gospodarki rządowej.

Po swoim przemówieniu **pos. Dudziński** otrzyma sute oklaski. Zdawało się, że atak grupy pułkownikowsko-konserwatywnej na ministra rolnictwa Poniatowskiego będzie zwycięski na całej linii. Bo tak się składa, że w tym bezpartyjnym sejmie dużo czasu zajmą jeszcze rozgrywki między poszczególnymi grupami sanacji. Dyskusja, jaka się rozwinęła nad wnioskiem pos. Dudzińskiego, potwierdziła przypuszczenie, że poza sprawą lasów państwowych wchodzą tu w grę różne antagonizmy i zainteresowania grupowe.

Wchodzi na mównicę minister Poniatowski. Pierwsze już jego słowa brzmią pewnie i mocno. Bo oto minister wypowiada się przeciw nowelizacji, a za utrzymaniem dekretu nie w imieniu własnym, jako minister resortowy, **a imieniem całego rządu.** Nikt się tego nie spodziewał, bo wszak tak niedawno w senacie sam premier przyznał, że dekret o lasach nie zalicza do najszczęśliwszych posunięć. Wydłużyły się więc oblicza pp. posłów, gdy usłyszeli, że cały rząd wypowiada się przeciwko wnioskowi. A trzeba pamiętać, że w sejmie tym, tak starannie dobieranym, jest jeszcze 80 posłów, którzy jako urzędnicy lub państwowi emeryci są — jak się tym posłom zdaje — szczególnie uzależnieni od rządu.

Nie będziemy tu powtarzać dyskusji, bo nie ma ona **żadnego znaczenia.** Przekreślają ją zawsze rezultaty głosowania.

Pierwszy zrozumiał ową kłopotliwą sytuację **pos. Wagner,** który wystąpił z wnioskiem **o odroczenie całej tej sprawy** do czasu bardzo długiego, bo aż do chwili, gdy upłynie ustawa o prawie budżetowym. Rozpoczęło się głosowanie. I z tą chwilą liczba obecnych członków komisji zmniejszyła się. **(Niektórzy posłowie wyszli na papierosa).** Za wnioskiem posła Wagnera było 10, przeciw 12 głosów. Wstaje w tej samej chwili poseł Pacholczyk i proponuje kompromis: wybrać **podkomisję** dla tej sprawy. I pięknie po „genewsku" ją umotywował, iż ma się ona zająć szczegółowym rozpatrzeniem wniosku posła Dudzińskiego i całego przebiegu dyskusji. Rozpoczęło się głosowanie. Tu już liczba głosów poselskich się powiększyła. Wniosek został przyjęty 13 głosami, przeciw 11.

Przypomina się w tym miejscu opinia ministra spraw zagranicznych o komitetach i genewskim sposobie załatwiania drażliwych dla stron spraw, wypowiedziana w dzisiejszym exposé. Minister Beck powiedział: „jeżeli jest komitet, to będzie i podkomitet, czyli nic się nie będzie działo bardzo prędko".

Podkomisja ma zakończyć swoje prace do 30 stycznia.

Trudno przewidzieć, jakie będzie ostateczne załatwienie sprawy nowelizacji dekretu Pana Prezydenta. Zapowiadało się tak groźnie, powoływano się na naruszenie konstytucji, a skończyło się na... podkomisji. W każdym razie dziś rząd wyszedł zwycięsko.

Oto **wynik 7-godzinnej dyskusji.** Czyż potrzeba jeszcze słów dla oceny zachowania się obecnego sejmu? (r)

ARLEN
NA GWIAZDKĘ
ARLEN
TO PRAWDZIWIE WARTOŚCIOWY PODARUNEK
WYKWINTNE PŁÓTNO NA BIELIZNĘ POŚCIELOWĄ
WYRÓB BRACI CZECZOWICZKA
Wystawa w Bydgoszczy w firmie: Bydgoski Dom Towarowy, ulica Gdańska 15

# Wyrok zapadł

## B. sekretarz woj. urzędu rozjemczego w Toruniu skazany na 6 lat więzienia.

**Toruń,** 19. 12. (Tel. wł.) **W dniu wczorajszym w sądzie okręgowym w Toruniu zapadł wyrok w sprawie nadużyć, popełnionych przez b. sekretarza woj. urzędu rozjemczego Aleksandra Kubuszewskiego, którego sąd uznał winnym sprzeniewierzenia kwoty 26.974,15 zł na szkodę skarbu państwa i skazał go na łączną karę 6 lat więzienia, 6 lat pozbawienia praw obywatelskich i poniesienie kosztów sądowych. Tymczasowy areszt w więzieniu od dnia 31 października 1935 r. został oskarżonemu zaliczony.**

* * *

Jak już donosiliśmy, oskarżony Kubuszewski, który do popełnionych nadużyć przyznał się, — to jednak stanowczo twierdził, iż sprzeniewierzył o przeszło 7 tys zł mniej, niż zarzuca mu akt oskarżenia. Dopiero skrupulatne badanie i sprawdzanie całego szeregu cyfr doprowadziły do uzgodnienia, iż nadużycia wynosiły 26.974,15 zł.

Z dalszych wyjaśnień oskarżonego wynikało, iż przy przywłaszczeniu pieniędzy od stron pomocną mu była prostokątna pieczątka, przerobiona z autentycznej, którą dał zrobić w woj. urzędzie rozjemczym. Oświadczenie oskarżonego, że w urzędzie rozjemczym nie było należytej kontroli, — a o ile była, to interesowała się tylko tym, jakie wpływają wnioski i na jaką sumę, — rzuca niezbyt korzystne światło na porządki w wymienionym urzędzie. Kontrola nie była zbyt szczegółowa — bo, jak wynika z zeznań świadka p. sędziego Karakulskiego, — pierwsza nie dała żadnego rezultatu, dopiero druga w październiku 1935 roku doprowadziła do wykrycia niedokładności w książce czekowej. Oskarżony Kubuszewski popełniał nadużycia przez przeszło 2 i pół roku, a rozpoczął przestępczą działalność już wkrótce po objęciu posady sekretarza urzędu rozjemczego w Toruniu. Korzystając z dobrej opinii, jaka o nim krążyła, jako o urzędniku — dopuszczał się stale i konsekwentnie sprzeniewierzeń.

W trzecim i ostatnim dniu rozprawy zeznawało 39 świadków, których zeznania w większości wypadków były dla oskarżonego b. niekorzystne. Najbardziej obciążające zeznania złożyła współpracowniczka oskarżonego Kubuszewskiego, Irena Pawłowska, która stwierdziła, że oskarżony przyjmował pieniądze od stron, — a o ile wychodził, kazał świadkowi przyjmować pieniądze i jako kwit wydawać zwykłą karteczkę, pisaną nawet ołówkiem.

W umotywowaniu wyroku sąd wziął pod uwagę, iż oskarżonym powodowały niskie pobudki działania, — albowiem przewód sądowy nie wykazał, aby były takie okoliczności, któreby zmuszały go do popełnienia nadużyć; ponadto sąd stwierdził złą wolę oskarżonego, który już wkrótce po objęciu swego urzędu rozpoczął zbrodniczą działalność, podrywając zaufanie **stron, które współpracowały z odnośnym** urzędem. Sąd uważał, iż przyznanie się oskarżonego w niczym nie umniejsza jego winy, ani nie jest okolicznością łagodzącą, gdyż przyznanie się następowało w tych wypadkach, gdzie negowanie było bezskuteczne i bezsensowne. Oskarżony bowiem tam, gdzie miał możność negowania — musiał zaprzeczać, — a to nie mówi o jego skrusze. Krzywdy zaś wyrządzone stronom starał się nagrodzić kosztem innych. Oskarżony Kubuszewski, dokonując sprzeniewierzeń, działał w chęci zysku i dlatego wyrok brzmi: 6 lat więzienia, tyleż pozbawienia praw obywatelskich.

Zainteresowanie publiczności w ostatnim dniu rozprawy było b. słabe, — co świadczy, iż nawet takie sensacje nie robią już na ludziach większego wrażenia. Do wszystkiego można się przyzwyczaić.

GRYPA!
DLA OCHRONY PRZED ANGINĄ GRYPĄ i CHOROBAMI Z PRZEZIĘBIENIA
PANACRIN BUKOWSKIEGO

## Wyścigi fotoreporterów.

**Wiedeń,** 19. 12. (PAT.) Książę Windsor, który przyszedł już do zdrowia, odbył dłuższą przejażdżkę konną w okolicach zamku Enzesfeld. W południe **17 fotoreporterów różnych narodowości zostało dopuszczonych do zamku celem zrobienia fotografii księcia Windsoru.**

Na szosie z Wiednia do Enzesfeld odbył się prawdziwy **wyścig samochodów i motocykli.** Rekord pobili fotografowie francuscy, którzy **mieli urządzone we wnętrzu samochodów laboratoria fotograficzne,** tak, że fotografia księcia Windsoru **w ciągu półtorej godziny, w drodze radiowej dotarła do prasy paryskiej.**

KINO ADRIA | W niedzielę, dnia 20 b. m. o godzinie 12.15 w południe poranek popularny **Barbara Radziwiłłówna** W rolach głównych Jadwiga Smosarska Witold Zacharewicz | Ceny miejsc: Cały parter . 54 gr Balkon . . . 85 gr

# Tabela loterii

## 2-gi dzień ciągnienia 3-ej klasy 37-ej Loterii Państw.

## I i II ciągnienie

### Główne wygrane

50.000 zł.: 130677
20.000 zł.: 144664 170789
10.000 zł. 10101 61515 75611 17502 175403
5.000 zł.: 11228 11380 175032 183734
2.000 zł. 102086 167436
1.000 zł.: 76390 82055 642590 134122 184844 188153
500 zł.: 8536 47835 47835 51514 54808 65417 87787 96623 113484 127696 130120 130607 146919 151772 154622 171074 172314 193137
400 zł. 100155 107287 108684 115080 124620 136406 137020 146933 148300 192644 104298
300 zł.: 6732 10401 25666 29846 29404 29876 53017 62038 62472 64713 81574 84205 88175 89808 93259 98881 100568 100671 104654 136941 142893 146788 163444 163688 169200 14148 2610 3593 6428 8999 15619 8160 160147 19712 23598 31346 34389 34902 34608 36409 43390 44135 5049 54608 68166 71926 75448
250 zł.: 82496 91720 92317 95386 95435 95710 97213 99788 108738 108922 11296 117800 118933 123510 124251 126020 133138 148860 145605 147283 153764 158247 162638 165979 167722 168080 169851 174193 183088 180055 180092 12307 183754 185807 193110 193220

### Wygrane po 200 zł.

1195 487 781 811 2548 3250 4163 206 359 463 577 5492 809 925 6015 324 528 50 71 7092 614 905 8179 398 476 714 9310 762 961 10132 209 554 630 81 769 855 923 11520 12138 499 569 13277 880 14427 676 15166 586 605 23 826 16682 776 895 17415 583 18370 625 19191 705 955 20206 60 988 21083 861 22066 80 407 23069 131 88 606 24162 514 903 25180 82 284 400 756 26048 76 280 503 820 27839 28162 228 68 636 29033 611 18 725 857 909 30387 487 779 31538 32088 199 33022 313 963 34046 83 350 528 35193 794 858 36272 317 556 611 827 78 992 37364 473 614 873 38039 102 39767

40070 202 340 43 41658 976 42244 79 467 663 963 43063 83 842 909 37 44450 579 649 45073 124 525 705 976 46201 468 711 48016 95 134 724 49362 50582 826 51242 600 701 52132 42 61 666 53011 493 601 54293 500 55309 711 36 79 56335 526 88 842 57104 60 58039 49 78 504 758 59164 73 95 674 718 982 60404 624 61418 695 62128 415 885 63319 491 510 789 985 64004 496 65064 670 85 812 20 945 66553 68383 618 86 724 74 86 985 93 69216 35 93 70170 71226 624 996 72040 78 129 738 89 870 77 93 928 73240 332 454 847 74211 92 884 75470 78 704 58 840 76131 62 284 513 77166 441 78142 407 79336 549 663.

81104 525 73 738 81108 25 762 82554 687 83332 511 859 84095 688 976 86503 87229 90 696 88279 346 485 89044 327 90047 562 91048 205 361 768 92012 222 373 644 93219 373 418 68 645 94114 564 834 38 45 914 95103 55 96058 165 217 351 53 591 97157 304 513 98030 294 316 99944 104182 101029 46 169 94 270 684 868 102155 103615 104388 862 904 105057 223 79 348 551 615 106342 605 78 107491 551 108351 500 19 611 769 109514 110049 181 330 58 521 621 111635 727 112949 113392

114442 686 824 956 115166 786 841 116168 418 117646 118367 90 119289 473 615 876 964 99.

120853 121223 674 730 884 122102 123175 989 124593 835 987 125272 126564 628 85 128488 526 730 129162 443 61 130508 40 131598 132326 524 133915 134299 306 135166 383 709 808 949 136478 690 138239 540 73 735 139280 426 140156 244 141019 914 60 142479 144112 248 483 861 974 145136 21 661 146456 653 785 147117 558 917 76 148786 875 149004 163 930 150940 150940 151101 769 812 152033 53 520 153564 910 154325 155037 201 508 156053 110 83 297 409 644 46 157193 280 604 723 51 96 158170 880 159306 401 826

160254 68 333 483 644 718 161234 589 703 162341 94 544 163250 450 164095 165188 166085 134 521 737 167528 852 168229 447 635 169001 64 281 366 866 170036 239 334 84 572 611 171648 65 914 172172 827 57 173108 581 775 889 933 174097 455 524 722 983 175212 22 608 177387 496 728 178386 93 624 994 179416 19 94 664 715 180526 716 96 181178 317 824 58 182193 446 892 916 541 183164 458 541 729 71 184012 406 669 829 954 90 186243 417 873 187164 239 533 786 188006 9 202 189 148 276 92 422 524 749 96 190109 283 655 191183 631 75 193104 223 342 969 194132 547 909.

### Wygrane po 50 zł.

769 1210 57 619 83 2427 611 54 3702 4378 575 981 5287 506 783 96 6144 431 973 7686 896 966 8426 603 79 9250 381 494 10047 64 75 353 408 504 29 11249 569 759 893 12342 650 917 13282 97 14048 15082 197 617 16038 75 190 455 591 17125 554 701 18108 21 241 19339 559

20095 517 68 21013 22224 27 391 642 23349 24244 96 798 25382 26370 370 408 620 871 27209 516 57 28031 44 591 939 94 29388 713 31672 32262 924 33570 78 34289 368 415 814 35027 194 871 36347 53 443 37830 39 994 38276 310 66 39110 207 451.

40006 329 63 420 41 515 777 41317 583 967 42008 79 371 466 968 43419 605 911 44048 125 391 588 45305 417 749 932 97 46206 47731 94 883 982 48022 501 14 49252 374 523 93 679 796 962 50083 214 605 877 51056 565 732 90 823 52547 632 53221 778 54105 22 207 491 672 717 834 55106 603 41 963 56004 140 57071 578 943 58054 664 834 39 59073 332 667 79 91 834 87 60134 898 62180 456 876 92 905 63402 50 652 64392 796 65790 66886 67177 231 69 86 465 784 873 938 68058 212 418 87 500 744 69 494 657 82 917 70070 397 415 71030 332 560 733 893 72387 475 592 73122 84 633 74033 84 747 75076 383 444 48 53 534 893 76213 523 638 96 784 965 77163 444 71 669 7001 65 70 78001 78 626 917 31 79105 407 581 90 603 861.

81161 277 82011 76 697 83200 629 84559 697 85758 87190 904 88474 586 631 701 89166 220 734 90874 91311 852 97 917 92407 816 990 93584 690 886 94269 932 95008 151 274 378 939 58 96225 864 98119 352 99589 702 993 104129 994 101349 614 39 718 102654 103144 637 104364 689 105233 608 701 106682 75 107056 172 414 603 17 831 939 108288 484 548 695 885 109237 460 556 110052 59 423 779 111704 989 112064 113 650 113245 89 465 602 99 886 114161 356 736 952 115020 34 243 63 410 540 639 889 969 116002 32 89 150 352 117448 774 78 934 118158 997 119071 593 765 120069

120478 611 960 121081 449 588 951 122053 486 631 123119 43 574 689 800 19 76 89 124608 125380 126229 852 127373 464 823 128189 377 506 678 129375 130522 939 131093 226 338 94 788 984 132196 681 133440 879 134019 128 468 548 706 135262 428 136060 692 771 137123 334 138263 485 91 139103 44 991 140191 262 500 44 758 87 885 141353 439 142138 801 143277 714 95 144021 445 765 903 145212 32 83 545 146431 576 680 147065 119 414 886 990 148308 70 938 149471 612 150073 405 151483 583 152016 55 153024 262 419 657 832 154658 155114 47 555 725 156331 698 859 157200 305 573 771 833 158 553 65 696 159671 774

160347 416 597 742 161403 9 27 162125 328 35 70 163050 275 885 164266 844 165013 21 123 214 386 443 501 630 884 166025 210 11 370 79 473 963 167102 11 246 845 168503 717 815 68 900 169139 312 671 922 170177 250 551 612 59 842 969 171672 172061 495 518 932 173190 389 555 174296 679 726 175307 800 92 176073 93 268 379 754 177001 99 407 856 178152 79 277 459 531 72 950 179003 143 213 46 81 389 812 949 180198 303 454 956 181312 535 830 83 182113 441 597 695 943 183315 421 501 810 184358 495 544 90 983 185151 186015 351 187224 487 521 902 188303 620 189056 599 190191 501 91 679 192061 193704 194086 318 715 980.

## III ciągnienie

### Wygrane po 200 zł.

395 1079 156 58 722 2151 443 853 3047 744 4701 6157 7232 8691 933 10181 793 11157 12012 539 13162 80 347 14902 3 15200 368 16292 17008 122 316 916 18381 418 19119 579 21533 645 815 23853 24346 451 533 860 25275 90 387 783 26326 727 28447 48 29497 733 31213 32089 33209 460 503 696 987 36118 721 37058 657 717 860 984 39382 83 941 40387 549 685 910 41458 565 42407 43261 729 44395 640 970 46555 608 47240 959 48594 49668 705 50183 216 439 503 51132 375 455 749 52237 359 736 53130 641 893 54001 774 55144 361 469 585 713 56911 57089 220 614 58053 59145 818 60197 587 989 61119 302 704 862 904 63299 309 883 64236 65290 446 587 961 66032 398 617 63 67117 442 982 68674 880 995 69001 103 37 70078 289 626 71868 72112 268 98 73293 74206 926 75916 76762 78076 364 765 79867 969 91 80406 81261 82178 82178 83126 84231 491 85066 833 81 86334 80 804 86 931 87796 88496 90108 91549 92634 797 93198 797 94030 32 328 758 863 95198 97704 894 98727 97 99288 475 791 100721 71 807 102490 553 103044 323 104011 627 105370 106906 108167 756 879 109013 131 334 472 110478 973 111015 349 60 113165 412.

114194 329 115542 89 116987 119220 542 879 120061 239 708 910 121369 122144 261 736 123371 124189 125660 715 126612 127081 501 964 128300 63 900 129638 902 131627 775

133692 134074 252 135099 519 811 136158 392 531 814 20 948 138676 139460 693 968 140744 59 141088 494 551 75 993 143013 268 616 144322 145780 146287 147323 148258 363 541 149046 53 858 80 728 151938.

153309 1543323 156780 843 157146 730 158047 491 159293 160129 163116 434 748 841 938 164038 57 458 524 165119 693 166396 676 167509 168515 169539 170522 982 171652 966 172619 807 173412 174141 275 175263 173062 165 381 808 36 177422 780 892 178216 85 961 64 179082 239 458 954 180635 886 181588 182856 85 936 92 95 184516 964 185324 498 718 855 186001 187 851 187611 188059 190754 19154 192819 193421 643 68 90 194538 871

### Wygrane po 50 zł.

1347 2139 3727 4426 48 712 5676 937 6628 7246 391 8473 572 928 10274 95 335 11277 497 526 12050 588 13397 854 14161 15391 16752 17403 902 28 18439 55 20907 21311 23536 24410 545 25094 26042 497 27109 28786 820 30971 31107 961 32898 33733 34685 738 934 35350 56 757 36089 37003 17 38044 888 39311 440 40734 42628 53 43067 525 755 70 44670 45329 47146 337 48497 49675 50315 52498 934 53139 612 54281 818 55492 56723 57976 59456 76 625 933 60005 222 4 61921 62070 883 63449 816 64337 514 740 66596 67093 393 68189 69361 98 70086 71294 341 73561 75832 76692 77244 78004 740 888 79504 80453 81185 202 744 991 83088 461 87702 89526 786 91139 591 978 92367 94281 997 95222 356 98076 291 99633 725 101804 52 102757 957 103221 97 412 543 621 705 105392 400 619 703 108377 109094 111454 113844 114293 849 116285 548 991 119054 724 972 120748 122525 123576 124134 573 125428 126009 239 539 913 30 127291 433 531 128054 912 129267 131436 827 962 132714 133197 847 955 135971 136126 650 137047 138587 139006 772 143601 144821 145110 248 146187 822 149239 821 151625 745.

152409 153124 155828 153445 157572 158773 159065 160794 161223 774 861 162043 750 163407 164040 173 165301 479 166950 167661 742 170012 168 171333 667 172256 604 173083 249 174458 702 176314 439 559 177610 178700 179571 661 73 181512 641 754 182330 673 185387 415 768 186596 714 187334 188569 190210 315 546 76 861 944 192816 193243 80

## IV ciągnienie

### Główne wygrane

Stała dzienna wygrana 25.000 zł padła na nr. 93322.
50.000 zł.: 149156.
20.000 zł.: 36974.
10.000 zł.: 3333 20959.
5.000 zł.: 184160.
2.000 zł.: 68739 92614 108638 190236.
1.000 zł.: 12532 17366 55868 73115 77783 175933 143455.
500 zł.: 6573 10273 56522 68255 78571 79533 96960 104698 107738 115116 139089 145557 167221 172786 192699.
400 zł.: 12731 30068 43765 56320 62989 63854 72586 74962 82019 93164 119501 128729 134037 136859 138978 142307 169793 175020 178772 191278 191504.
300 zł.: 2356 7157 8453 13148 24819 45457 53251 74901 75672 89966 108093 111912 119291 123749 128632 147948 151458 151459 162269.
250 zł.: 8305 16213 21199 22704 23513 42870 52475 53721 63993 67676 73779 78148 83308 88699 88987 89014 90291 96863 105448 110946 112449 116254 123032 125727 140620 145693 147404 151367 152928 159720 163997 166774 171287 171887 178332 182440 183845 185715 187266.

### Wygrane po 200 zł.

823 671 826 2034 690 3532 4435 560 64 5496 689 6268 508 7961 9078 183 509 16818 17921 18112 817 19023 343 96 20749 21317 809 22269 23184 24446 25220 750 844 27447 28081 639 794 30176 31722 32257 605 8883 33883 36418 37995 38528 39320 764 40281 642 724 818 949 41043 991 42088 897 43117 759 885 44266 45651 46684 964 49443 50184 714 51148 52235 53135 54462 947 56608 57029 129 89 950 58935 59123 331 720 60161 368 61412 843 62580 64549 65001 405 16 66771 67251 68713 72956 73125 618 75182 76258 74 79941 82160 435 83605 947 86308 87199 88379 936 89348 556 90785 917 91566 93514 94155 306 95340 937 96965.

100367 101077 102130 504 56 104066 167800 72 105876 930 106887 108177 245 109272 597 110141 111748 73 881 907 113566 114879 15852 909 117253 118201 120135 215 121134 122359 862 123532 862 124991 125627 126023 585 127478 128018 129150 221 130261 842 131381 1322139 133156 504 134411 917 139085 543 140157 433 141597 697 146379 752 148303 149965 151094 152647 48 714 154181 155474 990 157585 158081 910 13 159298 752 161058 162180 163979 164254 558 753 983 165321 84 167416 879 91 168799 168400 649 79 732 933 171366 661 857 174820 939 175933 176895 177193 649 178144 76 352 581 179186 180625 182396 183732 989 184707 186385 741 188088 189845 190327 408 620 191252 520 192512 746 193640 849

### Wygrane po 50 zł.

213 2380 5539 848 6148 7313 857 8846 9035 296 10009 842 11449 59 12691 14078 95 546 920 15020 509 17022 361 826 94 18159 73 270 19465 555 20093 730 21522 22918 23342 24580 25591 736 26467 892 27457 28003 29414 885 31187 524 887 33358 34440 35828 36480 953 37027 262 400 569 38754 39354 40399 42083 894 556 90 690 811 43960 45390 772 46572 689 48199 49688 50387 722 91 51615 934 53843 53 61 55669 799 56083 607 57481 705 58155 59747 287 61317 636 96 62459 922 63058 302 64003 258 425 571 66742 999 67010 129 219 865 68261 69157 266 830 70344 72908 73258 74237 75837 76999 79217 568 80205 778 81105 667 82257 342 512 84100 215 85387 509 86447 858 87155 848 89260 710 892 90014 91049 966 92198 94908 94272 96577 97128 686 842 98063 884 99034.

100265 327 101886 102095 714 103017 10019 89 643 105448 706 986 106045 769 107530 858 108866 110946 111542 919 114818 115158 430 609 1116594 944 17066 245 119235 120240 766 827 121102 99 757 920 123811 72 124481 126412 82 789 951 127791 898 128545 836 131599 717 134096 167 136041 293 459 137081 360 774 138099 311 14033 141161 142949 143150 857 82 411547 145177 4607 24 821 147736 47 148496 149269 689 692 150159 885 151114 65 241 911 63 152005 15312 283 777 156723 895 157306 571 158772 159416 59 160331 477 162783 163402 542 984 164874 165168 166525 778 812 167187 16830 614 169092 329 523 170190 533 171109 64 330 434 43 173868 174567 941 175593 176024 178473 931 179290 414 180633 184272 81 185209 775 186830 81 187525 188024 156 558 190631 191955 75 192159 821 193656 94051

**Wygrane** III kl. 37 Lot.
zł **20.000** na Nr. 144664
zł **20.000** na Nr. 170789
zł **10.000** na Nr. 111951
zł **10.000** na Nr. 175403
Zł **5.000** na Nr. 71206 Zł **5.000** na Nr. 172016
padły już w znanej ze szczęścia kolekturze
**J. WOLANOW** Warszawa, Marszałkowska 154
Konto P. K. O. 18.814. (24089

zł **50.000** na nr. 149156
Stała dzienna wygrana
zł **25.000** na nr. 93322
zł **5.000** na nr. 183734
padły w 2-gim dniu ciągnienia klasy III 37 Loterii
w szczęśliwej kolekturze (24157
**KAFTALA** BYDGOSZCZ, JAGIELLOŃSKA 2
GDYNIA, UL. 10 LUTEGO 5.

## Wielka wygrana w Bydgoszczy.

**Piękna gwiazdka dla graczy Kaftala.**

Drugi dzień ciągnienia klasy III-ej (z 18 bm.) przyniósł graczom Kaftala piękny podarek świąteczny w formie wygranej zł 50.000 na nr. 149156. Tym razem wygrana ta przypadła w całości mieszkańcom naszego miasta.

Jak się dowiadujemy, posiadaczami nr. 149156 są: p. Erna Sch.. żona urzędnika państwowego oraz pp. Ludwik Krz.., Józef L... i Jan K... Szczęśliwcy są to skromni ludzie pracy, dla których przypadające na każdą ćwiartkę losu zł 10.000 stanowi pokaźny majątek.

W tymże dniu padła u Kaftala również stała dzienna wygrana zł 25.000 na nr. 93322 oraz 5.000 zł na nr. 183734. Jest to naprawdę piękna gwiazdka dla wytrwałych graczy Kaftala. (14157

— **Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie.** Przypominamy o dzisiejszym obchodzie wigilijnym w Resursie Kupieckiej o godzinie 20,30. Uprasza się o punktualne i liczne przybycie.

— **Obchód gwiazdkowy Pomorskiego Związku Pracowników Handlowych.** Przypominamy o uroczystym obchodzie gwiazdkowym, który odbędzie się jutro, w niedzielę, dnia 20 bm. o godz. 20-ej w sali Resursy Kupieckiej przy ul. Jagiellońskiej 13. Uprasza się o liczne przybycie członków i sympatyków.

# Zabawki tylko z Be De Te

O ile zabawki — to tylko z największego wyboru jaki jest w Be De Te — II piętro. Robiąc radość ukochanym dzieciom — trzeba uważać, by nie zrobić smutku bez doborowego wybrania zabawek. Największy wybór — najniższe ceny. Dział zabawek Bydgoskiego Domu Towarowego zaprasza.

24169)

24080)

Wyszedł z druku

**SŁOWNIK**

**polsko-niemiecki prof. PAWŁA KALINY**

(680 stron) z nową pisownią polską

**Cena w oprawie płóciennej Zł 7.—**

Tegoż autora:

**Słownik niemiecko-polski** (710 stron) w oprawie **Zł 7.—**

**obie części w jednym tomie** (około 1400 stron) **Zł 12.—**

**słownik francusko-polski Zł 7.—**

**słownik polsko-francuski Zł 7.—**

**obie części w jednym tomie Zł 12.—**

**słownik francusko-polski** wydanie duże **Zł 30.—**

**słownik polsko-francuski** (drugie wyd.) **z suplementem Zł 30.—**

**Do nabycia we wszystkich księgarniach**

**Najkorzystniejsze źródło zakupu aparatów fotograficznych**

w

**Specjalnym Magazynie**

**FOTO-KAMERA**

**Bydgoszcz**

**ul. Dworcowa 7** Tel. 2436

wł. Cz. Powałowski

**Poleca aparaty w wielkim wyborze**

**Ceny najniższe**

za gotówkę i dog. spłaty—

Bogato zaopatrzony magazyn w wszelkie artykuły wchodzące w zakres fotografii.

(23170

POLSKIE ZAKŁADY **RadioPhonet** GDYNIA, ŚWIĘTOJAŃSKA 50

wysyłamy odbiorniki najnowszej konstrukcji LUX, TRIUMF oraz przebojowe superheterodyny IMPERIAL na warunkach dostępnych dla wszystkich. Przyjmujemy na całkowitą należność

**WSZELKIE POŻYCZKI PAŃSTWOWE**

po kursie nominalnym, płacąc pełną ich wartość. Bezpłatne prospekty wysyłamy na żądanie.

23 41


## Komunikat radiowy.

Zakłady radiotechniczne „Natawis" podają do wiadomości, że odbiorniki typu Herold są wyprzedane i nowa seria będzie dostarczana po Nowym Roku. Obiorniki zaś typu Piccolo (popularny), Imperator (trzyobwodowy) i Cezar (siedmioobwodowy superhet) są w dalszym ciągu do nabycia w lepszych składach radiotechnicznych. Zarazem podajemy do wiadomości, że w każdym większym mieście Pomorza i Poznańskiego są uruchomione jeden, dwa punkty sprzedaży Natawisów, przy czym na życzenie przedstawiciel f-y Natawis p. St. Ustynowicz, zamieszkały w Bydgoszczy, ulica Gamma 2, tel. 2203, podaje pisemnie lub telefonicznie adresy firm, w których w każdym poszczególnym mieście Pomorza i Poznańskiego można nabyć odbiorniki Natawis.

We własnym interesie przed kupnem odbiornika radiowego, posłuchajcie jak gra odbiornik Natawis. Odbiorniki Natawis są w cenie od zł 160 do 550 — na każdą cenę i na każdy gust.


23322

**Dr. A. Wander, S. A. Kraków**


### Baczność Głuchoniemi!

W niedzielę, dnia 20 bm., o godz. 10,30 odprawi się w kaplicy św. Floriana nabożeństwo z kazaniem dla głuchoniemych. Obchód gwiazdkowy dla Towarzystwa Pol. Katol. Głuchoniemych urządza się w niedzielę wieczorem, o godzinie 6 w lokalu zebrań przy ul. Jagiellońskiej. Wstęp mają tylko członkowie.


**Podarki gwiazdkowe** znowu w wielkim wyborze

**B. Kaczmarek**

**Podwale 12** (naprzeciw hali Targowej) 23979 TELEFON 2371.

**Fajans - Porcelana - Emalia**

**Szkło - Noże - Widelce - Galanteria.**

**Powołujący się na ogłoszenie niniejsze przy zakupie od 2.— zł otrzyma śliczny podarek**

Lepiej zawczasu wybrać, wypróbować i porównać przed nabyciem, najwspanialszy dar gwiazdkowy, sprawiający najżywszą radość wszystkim obdarowanym — superheterodyny TELEFUNKEN — Lord, Arystokrata, Magnat lub odbiornik Premier. Taka „gwiazdka" napewno uszczęśliwi całą rodzinę.


# PROGRAMY RADIOWE

**Niedziela 20 grudnia.**

**PROGRAM OGÓLNOPOLSKI.**

**8,00:** Sygnał czasu i pieśń „Ave Maria". **8,03:** „Gazetka rolnicza" w red. St. Jagiełły. **8,18:** Programy lokalne. **8,50:** Dziennik poranny. **9,00:** Transmisja nabożeństwa z kościoła OO. Dominikanów we Lwowie. Mszę św. odprawi O. Joachim Nowak. Kazanie wygł. ks. prof. Eug. Kapusta. Śpiewać będzie mieszany chór cecyliański pod dyr. A. Smoleńskiego. Po nabożeństwie programy lokalne. **11,57:** Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. **12,03:** Poranek muzyczny z filh. krakowskiej (z Krakowa). Wyk.: ork. filh. krak. pod dyr. Z. Dymka i Bron. Gimpel (skrzypce). Tr. z sali saskiej. W przerwie około godz. 13 programy lokalne. **14,00:** Reportaż z życia. **14,15:** Programy lokalne. **14,45:** Audycja dla wsi: 1. „Darmozjadom oszczędniej!" — pogadanka, 2. „Przegląd rynków produktów rolnych". **15,15:** Koncert w wyk. zespołu P. Rynasa. **16,00:** Klasyczny teatr wyobraźni wznawia cykl dialogów Platona p. t. „Tragedia Sokratesa" — część II p. t. „Obrona Sokratesa". Osoby: Sokrates — Aleksander Zelwerowicz, Meletos, oskarżyciel — Jerzy Chodecki, sędziowie ateńscy. Rzecz dzieje się w Atenach w r. 399 przed nar. Chrystusa. Przekład i słowo wstępne Stefana Srebrnego, prof. U. S. B. **17,00:** „Podwieczorek przy mikrofonie" — transmisja z sali restauracji hotelu „Bristol". Wyk.: mała orkiestra P. R. pod dyr. Z. Górzyńskiego i soliści: Lucyna Szczepańska, Wawa, Kazimierz Krukowski, Al. Wasiel i chór Wiehlera. W przerwie ok. godz. 17,55 **ogłoszenie wyniku konkursu orkiestr mandolinistów oraz przyznanie upominków radiosłuchaczom.** **19,00:** „Sezon i epoka" — szkic literacki Andrzeja Rybickiego (ze Lwowa). **19,15:** Programy lokalne. **20,20:** Wiadomości sportowe ze wszystkich rozgłośni P. R. **20,35:** Programy lokalne. **20,40:** Przegląd polityczny. **20,50:** Dziennik wieczorny. **21,00:** Na wesołej lwowskiej fali: „Szopka lwowska" w oprac. W. Budzyńskiego z muzyką Cz. Halskiego. **21,30:** Fr. Liszt: Sonata h-moll w wyk. Bol. Woytowicza. **22,00:** Koncert w wyk. ork. T. Seredyńskiego (ze Lwowa). **23,00—23,30:** Programy lokalne.

**PROGRAM LOKALNY.**

**TORUŃ.** 8,18: Audycja dla wsi z Warszawy. **10,30:** Fragmenty operowe (płyty). W przerwie poranku muzycznego z filharm. krakowskiej ok. godz. 13 przegląd teatralny. **14,15:** Koncert reklamowy. **19,15:** Program na jutro. **19,20:** Recital wiolonczelowy Tadeusza Kowalskiego. Przy fortepianie Edmund Rösler. **19,45:** Piosenki włoskie i hiszpańskie (płyty). **20,20:** Wiadomości sportowe ze wszystkich rozgłośni P. R. **20,35:** Wiadomości sportowe z Pomorza.

**ZAGRANICA.**

**18,00: Berlin.** „Złota niedziela" — aud. muzyczna z udz. solistów. **18,00: Kolonia.** „Jaś i Małgosia", opera Humperdincka. **19,00: Hilversum II.** Koncert orkiestrowy. **19,30: Londyn Reg.** Niedzielny koncert wieczorny. **19,00: Radio Paris.** Muzyka lekka. **20,00: Belgrad.** Audycja rozrywkowa. **20,00: Luksemburg.** Muzyka lekka. **20,00: Sztokholm.** Koncert orkiestrowy. **22,00: Belgrad.** Muzyka lekka. **22,50: Hilversum I.** Koncert ork. **22,30: Londyn Reg.** Koncert ork. miejskiej m. Bournemeth.


Dzięki systematycznemu stosowaniu u dzieci preparatów Vasenol zapobiega się zaczerwienieniom, odparzeniom i zapaleniu skóry. Dlatego:

**Vasenol**

**Puder i pasta przeciw odparzeniom**

Preparaty **VASENOL** są polskim produktem. Należy wystrzegać się naśladownictw. Zakł. Przem. **Vasenol Tczew.**

24004


## Odpowiedzi redakcji

**Do Golubia.** Istnieją w tej sprawie różne okoliczności, które umożliwiają skuteczny sprzeciw. Radzimy jednak oddać sprawę adwokatowi, który się co do tych okoliczności orientuje. Fałszywe ujęcie sprawy mogłoby mieć przykre konsekwencje. Adwokat postawi Panu kilka pytań, na które odpowiedź dla opracowania skutecznego sprzeciwu jest konieczna.

**Czytelnikowi z Wójcina** radzimy, sprawę oddać adwokatowi.

**Panu Mank, w Toruniu.** Młody technik dentysta może się osiedlić w Ryńsku (linia autobusowa Toruń — Wąbrzeźno), wielkiej gminie zbiorowej o 5 tys. mieszk. Zgłoszenia u ks. proboszcza Żelewskiego.


JAKI PUDER TAKA CERA PUDER **POND'S** idealnie udelikatnia cerę

2526

## Ostatnie wiadomości.

### Krwawe starcia we Francji wywołane przez komunistów.

**Paryż, 19. 12.** W czwartek przyszło do poważnych starć w Lyonie z okazji zebrania francuskiej partii ludowej Doriota.

Lewicowi przeciwnicy Doriota obsadzili w szerokim promieniu od lokalu zebrania ulice.

**Doszło do starcia z policją, w którym padło wiele strzałów rewolwerowych. Wielu ludzi odniosło rany, w tym czterech policjantów.**

**Komuniści strzelali także do samochodu sanitarnego,** wiozącego rannych do szpitala. Eskortujący rannych strażak **odniósł ranę w głowę.**

### Ofiary zajść w Gnieźnie przebywają w szpitalu.

**Gniezno, 19. 12.** (ap). W dniu zajść odstawiono do szpitala **Kazimierza Malczewskiego** z ul. Warszawskiej i **Wiktorię Saskowską** z ul. Chrobrego na skutek skaleczenia odłamkami szkła i ran na głowie, powstałych od uderzeń tępym narzędziem.

Oczywiście wielu poturbowanych wolało nie zgłaszać się ani do szpitala, ani do lekarzy, by przy tej sposobności nie wpaść w ręce policji.

### Katastrofa samochodu gdyńskiego.

**Grudziądz, 19. 12.** Wczoraj dotarła do Grudziądza wiadomość, że na szosie w Okoninie rozbił się o drzewo przydrożne jakiś samochód. Jak zdołaliśmy stwierdzić, rozbiciu uległ samochód, będący własnością jednej z firm gdyńskich. Wypadku w ludziach na szczęście nie było. Dalszych szczegółów na razie brak.

### Ks. metropolita Sapieha delegatem Polski na Filipinach.

**Kraków, 19. 12.** (PAT.) Ksiądz metropolita Sapieha wyjechał do Rzymu, skąd wyruszy w dalszą drogę do Manilli na Filipiny, celem wzięcia udziału w międzynarodowym kongresie eucharystycznym.

**Słownik niemiecko-polski i polsko-niemiec-**

### W fazie końcowej.

**Rzym, 19. 12.** (PAT.) Redaktor dyplomatyczny agencji Stefani potwierdza na podstawie informacyj z dobrych źródeł, że rokowania angielsko-włoskie o zawarcie „gentleman agreement“ **weszły w fazę końcową.**


†

Ś. p.

**Wacław Gwidon Terlecki**

**Dyrektor Przedsiębiorstwa Archit.-Budowl.**

po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św. zasnął w Bogu dnia 18 grudnia 1936 r przeżywszy lat 59.

Eksportacja zwłok z kaplicy szpitalnej z Rypina nastąpi dnia 20 grudnia br. o godz. 8 rano do kościoła XX. Misjonarzy p. w. św. Wincetego a Paulo w Bydgoszczy, gdzie odbędzie się nabożeństwo żałobne dnia 21 bm. o godz. 8.30, po czym nastąpi przewiezienie zwłok na cmentarz parafialny.

O tych smutnych obrzędach zawiadamiają krewnych, przyjaciół i znajomych pogrążeni w głębokim smutku

24174) **Żona, siostry, bracia i rodzina.**

**POSADY WOLNE**

**Służąca** potrzebna. Marszałka Focha 26, m. 4. (13514

**Potrzebna** biegła maszynistka władająca biegle językiem niemieckim. Zgłoszenie Śniadeckich 7, m. 5. (24172

**Retuszerka** (13503 wolna. Filia „Retuszerka“

**Pielęgniarka** zawodowa do niemowlęcia poszukiwana. Padewskiego 3, II. (24173

**Uczeń** (13507 szewski potrzebny zaraz. Hermana Frankego 7.

w roku 1935 NAJMODNIEJSZY TANIEC

w roku 1937 NAJMODNIEJSZE KOSMETYKI

perfumy. woda kwiatowa puder. mydło

KARIOKA CAZIMI

NOWO OTWARTY (24165

**Bazar Krajowy**

Anna Rudówna — **Stary Rynek 25**

poleca po cenach najniższych: wszelką bieliznę, pończochy, rękawiczki, wełnę, swetry, fartuchy, śniegowce, kalosze, artykuły piśmienne, drzewne, żelazne, perfumerię, zabawki i t. d.

Czytajcie „Dziennik Bydgoski„

**Najlepszy podarek — to zegarek!**

Patrząc na zegarek z konieczności codziennie kilka razy, przypomina nam zawsze drogą osobę, która nam ten zegarek darowała. A dobry zegarek służy nam **przez całe życie** i pozostaje nawet często w spadku dla następnej generacji. Nieraz słyszy się z jaką czcią i z jakim poszanowaniem nosi taki zegarek syn po ojcu, albo nawet wnuk po dziadku.

Z tego powodu należy przystąpić do zakupu takiego klejnotu z **największą starannością,** szukając porady u **doświadczonego fachowca.** (24010

**Największy wybór zegarków i sumienną poradę fachową** znajdzie każdy w firmie

**Edward Kozłowski**

Zegarmistrz i Jubiler

**ulica Gdańska 3 — Telefon 39-49**

**Nowoczesne okulary, barometry, termometry, lupy**

jako praktyczne podarki gwiazdkowe poleca (24154

**Zakład Optyczny Oskar Meyer**

**właśc. Jasieńska i Zeller, ul. Gdańska 21.**

*Niedościgniona w jakości*

ZAPRAWA do PODŁÓG „Dobrolin“

**Wyjątkowa okazja mieć tanią i ładną choinkę**

*Zwiedzajcie* (21514

*Wystawę ozdób choinkowych*

*mgr. Dażdzierskiego, Zduny 16,*

**otwartej od 20-go grudnia od 9 rano.**

Najtańsze źródło zakupu dla odsprzedających.

**RÓŻNE**

**Zegarki** nowe, reperacje najtaniej. Chmielewski, Dworcowa nr. 41. (13499

**Oddam** dziewczynkę 9 miesięczną do dobrej rodziny na wychowanie, który by się serdecznie opiekował. Wynagrodzenie według umowy. Oferty filia „Dziewczynka“. (13513

**Lalki** duży wybór, reperacja lalek „Tani Bazar“, Stary Rynek, obok apteki. (21219

DACH NAD GŁOWĄ

MIESZKANIA WOLNE W BYDGOSZCZY

Cena w tej rubryce 1 wiersz 50 gr.

**2 pokojowe:** kuch. Kilińskiego 4 Bielaw.

uż. kuch. Gimnazjalna 4 II.

**3 pokojowe:** I piętro. Jagiellońska 7.

Bocianowo 30—4.

**4 pokojowe:** kuch. Śniadeckich 20—4.

**Dwupokojowe** bezdzietnym. Wskaże Dzien. (13520

**2 pokojowe** Fordońska 4a. (13500

**POKOJE WOLNE**

**2 umeblowane** pokoje kuchnia dla lepszej rodziny. 20 Stycznia 20/2. 13505

**Pokój** (13506 utrzymaniem stałym-przyjezdnym. Gdańska 55—4.

**Pokój** (13502 osobne wejście, łazienka, utrzymanie. Zduny 13-2.

**Lokal** biurowy, telefon, centrum odstąpię za udzielenie pracy. Propozycje filia Dziennika „Zajęcie“. (13516

**POŻYCZKI**

**Kto** (13510 pożyczy 500-1000 zł otrzyma stałą, lekką pracę, pensja 200. Of filia Dzien. Bydg. „Zabezpieczenie“.

**MATRYMONJALNE**

**Kawaler** lat 39, poszukuje zaraz pani lub wdówki do prowadzenia interesu z gotówką 500 zł, celem ożenku. Oferty filia Dziennika „Życzenie“. (1351

*Naszych Szan. Czytelników*

prosimy uprzejmie przy zamówieniach oraz zakupach jakoteż przy nadawaniu ofert na ogłoszenia podane w naszem piśmie, powoływać się zawsze na „Dziennik Bydgoski“

OPRAWĘ KSIĄŻEK

oraz wszelkie prace wchodzące w zakres introligatorstwa wykonuje starannie, szybko i tanio

**Introligatornia Drukarni Bydgoskiej S. A.**

Wydawnictwo „DZIENNIKA BYDGOSKIEGO“

Poznanska 12-14 Telef.: 3315, 3316, 3326.

Prems

na polskie święta polski odbiornik

Prems

Primeros

# GDYNIA

**Przy zakupach gwiazdkowych prosimy uwzględnić niżej wymienione firmy.**

# GDYNIA

**Najlepiej można spędzić święta**

w renomowanej kawiarni-restauracji **„Europa"** wł. M. Grabowski

Wspaniałe dwie duże sale reprezentac. W każdej sali odrębna, dobor. orkiestra.
Przystępne ceny, znakomita kawa i doskonałe ciastka to chluba „Europy"

**Gdynia, ul. 10 Lutego**

Cukiernia-Kawiarnia-Piekarnia wł. Kazimierz Janik dawniej J. TUTKOWSKI jun.
**Gdynia, Starowiejska róg Zygm. Augusta** tel. 15-52

**Poleca**
na święta:
**torty, babki, marcepany**
wszelkiego rodzaju **pierniki**
oraz wielki wybór pieczywa.

**OZDOBY CHOINKOWE**
bursztyny, pamiątki zakopiańskie, zabawki i różne praktyczne **podarki**
poleca po cenach najniższych
**f-a H. Kaźmierczak**
**Gdynia,** Plac Kaszubski 15
vis à vis szpitala.

**Pończochy gumowe,**
opaski higieniczne oraz wszelkie artykuły sanitarno higieniczne również aparaty wchodzące w zakres lecznictwa poleca specjalny magazyn
**Pomorski Dom Sanitarny**
**Gdynia, Swiętojańska 51, telefon 35-79.**

Pierwsza i przodująca w **Gdyni** wytwórnia i sprzedaż okryć damskich
**„Świat Mody"**
**Skład** ul. 10 Lutego nr. 27. Tel. 26-77
**Pracownia** ul. Władysława IV. Tel. 37-02
Specjalny dział sukien
bogato zaopatrzony w najnowsze modele.
**Proszę zwrócić uwagę na okna wystawowe!**

**Na święta**
polecam wszelkiego gatunku **pierniki, orzechy, marcypany, figurki** już od **5 groszy** oraz wszelkie **wina krajowe** 1/1 b. od **1.50** i **wina zagraniczne** 1/2 b. od **2.25.**
Specjalność codziennie **świeżo palone kawy** w szczególności **„Mieszanka świąteczna"** i wszystkie inne towary kolonialne.
**Antoni Czoska, Gdynia**
**Starowiejska 9**
**Tel. 15-54** **Tel. 15-54**

Szanowną Publiczność zawiadamiam, że otworzyłem przy ulicy **Władysława IV. nr. 18 w Gdyni** pod firmą **„ALFA"**
**skład aparatów radiowych, maszyn do szycia** oraz wszelkich artykułów elektrotechn.
Staraniem moim będzie Szanowną Klientelę sumiennie i fachowo obsłużyć.
**JAN PŁOTKA.**

**Sensacja GDYNI**
Wyroby ze złota, srebra, platery, kryształy, bursztyny i t. p. idealne prezenta
wprost po cenach fabrycznych poleca
**P. TRZEŚNIAK,** w sklepie **ul. 10 Lutego 5.**

Na święta wszelkie pieczywo — **sękacze, torty, babki, marcypany i pierniki** -
w najlepszym gatunku i w wielkim wyborze poleca
**Cukiernia Wett**
**Gdynia, ul. Starowiejska 21,** telefon 30-08.

Pierwszorzędny magazyn artykułów
**męskich, damskich i dziecięcych**
poleca praktyczne podarki gwiazdkowe po najkorzystniejszych cenach, w najlepszych gat.
**Helena WARYLEWSKA**
**Gdynia, Świętojańska 3,** tel. 3787

NAJSTARSZY NA MIEJSCU
**SKŁAD OBUWIA**
**W. SKRZYPNIK**
**GDYNIA - Plac Kaszubski**
poleca na Święta
**olbrzymi wybór obuwia**
w najnowszych fasonach od najskromniejszego do najwykwintniejszego po cenach bezkonkurencyjnych.
Tylko najlepsze wyroby czołowych fabryk krajow.
Przy zakupie świątecznym **10% rabatu.**

**Praktyczne podarki gwiazdkowe**
jak **zegarki, pierścionki i obrączki** poleca we wielkim wyborze
**A. Zieliński**
Zegarmistrz-Jubiler
**GDYNIA, Swiętojańska 11.**

**Radio - Rowery**
za gotówkę, na raty i za pożyczkę państwową poleca
**H. Jornov, Gdynia,** Starowiejska 22, tel. 3319

**Po karpia wigilijnego**
do firmy
**„ŻYWE RYBY"**
właśc. R. Schumacher
**Gdynia,** Świętojańska 39
Telefon 27-02

**Praktycznym** podarkiem gwiazdkowym jest

**dubeltówka sztucer karabinek małokalibrowy, wiatrówka** oraz przybory myśliwskie i sportowe.
**Maszyna do pisania lub liczenia**
z firmy
**Jan Szynal, Gdynia**
Swiętojańska 33/35, tel. 33-88
**Warsztat reparacyjny na miejscu.**

Największy **wybór podarków gwiazdkowych**
poleca
Drogeria - Perfumeria
**„SYRENA"**
**Gdynia, Swiętojańska 37**
Telefon 28-73
Swieczki i ozdoby choinkowe.

Przedst. Dziennika Bydgoskiego Skwer Kośc. 24 Tel. 14-60.

*Praktyczne* **podarki gwiazdkowe** w artykułach toaletowych i kosmetycznych poleca
**Drogeria Centralna**
Fr. Szyperski
**GDYNIA**
**10 Lutego 7**

**Na każdy stół wigilijny**
gustowne i praktyczne **podarunki gwiazdkowe i nakrycia stołowe** znajdziesz w firmie
**Zborowski Józef**
**Gdynia, Swiętojańska 90**
skład porcelany i sprzętów kuchennych.
Polecam: **porcelanę, szkło, fajans, emalię, cynk** oraz **wyroby galanteryjne** w wielkim wyborze po najtańszych cenach

**Na zbliżającą się gwiazdkę** poleca **F-ma ROMAN MORAWSKI**
Hurt Rok zał. 1926 Detal
**w domu Hundsdorffa z wejściem od ul. Starowiejskiej 7 i Antoniego Abrahama 2,** papeterie, albumy, kalendarze, garnitury na biurka, olbrzymi wybór wiecznych piór i ołówków i wiele innych stosownych prezentów po znacznie obniżonych cenach.

**Gustowne podarki gwiazdkowe**
nabyć można w
Składzie papieru i przyborów biurowych
**„PAPETERJA", Gdynia**
**Swiętojańska 9, telefon 30-80.**

Wina, likiery, wódki, wyroby monopolu tytoniowego oraz gilzy i przybory do palenia hurtownie i detalicznie poleca na zbliżające się święta
**Roman Morawski, Gdynia** rok założ. 1926
**w domu Hundsdorffa z wejściem od ul. Abrahama i ul. Starowiejskiej 7.**

**A jednak**

pierniki na stołowym miodzie sztucznym „Rosta" są najlepsze

**Miód „Rosta"**

do nabycia w składach kawy i towarów kolonialnych

22540

NA GWIAZDKĘ

perfumy, wody kolońskie, mydła toaletowe, różne kosmetyki po cenach przystępnych poleca

**R. Formanowski, ul. Mostowa 12**

Zakład fryzjerski dla Pań i Panów

24141

**Bardzo tanią sprzedaż gwiazdkową** urządza znana ze swych niskich cen:

**Fa J. Paprzycki**

**Zbożowy Rynek 4,** róg Bernardyńskiej, telef. 1549

która poleca: **szkło, fajans, porcelanę, naczynia emaliowane i aluminiowe.**

Specjalność na sezon: (23660

**łyżwy - sanie i hacele** wszelkiego rodzaju.

**Pamiętajcie o bezrobotnych**

**RÓŻNE**

**Uprasza się** osobę, która dnia 8 grudnia nocą, pociągu osobowego **Warszawa - Gdynia** w okolicach Laskowic przywłaszczyła dwie duże i jedną małą walizę o zwrócenie znajdujących się w nich dwuch studenckich indeksów nr. 9112, 9113, wydanych przez SGH Warszawa, notatek, fotografii pod adresem Wejherowo - Cementownia. 24098

**Wągry** liszaje, krosty, żółte plamy, zbyteczne owłosienie, brodawki usuwamy. Masaże. Naświetlania. Odmładzające zabiegi. Porady bezpłatne. **„Cedib"**, Słowackiego 1. (23819

**Wieczne** pióra złote i szkolne na gwiazdkę w Księgarni N. Gieryna. (24139

P. 3/35.

*Do moczenia bielizny: H E N K O, soda do prania i bielenia.*

31700

**TCZEW** *Przy zakupach gwiazdkowych prosimy uwzględnić niżej wymienione firmy* **TCZEW**

**HALLO! HALLO!**

**Najnowsze modele 1937 roku** znanych wytwórni Radioaparatów *Philips — Kosmos — Telefunken — Elektrit* na b. dogodnych warunkach spłaty — polecam jako najstosowniejsze podarki gwiazdkowe. Przyjmuję wszelkie pożyczki państwowe

**Firma J. WOJDYŁO, TCZEW**

**ulica Kościuszki 1 Telefon nr. 1112**

Na miejscu fachowa porada, obsługa i reperacje wszelkich odbiorników oraz gwarantowane ładowanie akumulatorów według najnowszych zdobyczy technicznych.

UWAGA: Wszelkie porady i badanie radioodbiorników wykonuję **bezpłatnie.**

*Piekarnia - Cukiernia - Kawiarnia*

założona 1887 r.

właściciel: **BRUNON ZUCH**

mistrz cukierniczo - piekarski

**Tczew, Podgórna 6**

**filia: Marsz. Piłsudskiego**

telefon 13-24

poleca torty gwiazdkowe, oraz wszelkie wyborowe pieczywo. Najmilszym miejscem spotkań towarzyskich to cukiernia Zucha.

Praktyczny podarek gwiazdkowy to **OBUWIE** firmy **ALFONS KEILING** DOM OBUWIA TCZEW - MICKIEWICZA poleca po cenach b. niskich

Wszelkie obuwie jak wieczorowe, spacerowe, sportowe, domowe itp.

**Aparaty radiowe**

*Telefunken Tekafon. Kosmos. Capello. Prems*

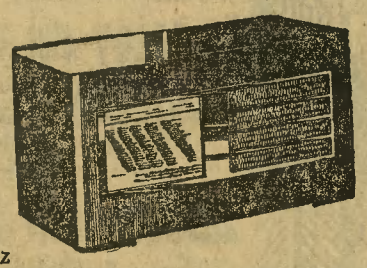

oraz

**wszelkie przybory elektrotechniczne**

jak lampy, żelazka, latarki, kuchenki bardzo praktyczne podarki gwiazdkowe poleca firma

**„RADIO - ŚWIATŁO"**

***Z. WOJTAŚ***

**Tczew, ulica Dworcowa 1**

naprzeciw Banku Ludowego

**DROGERIA**

**M. POTOCKI**

TCZEW, Dworcowa 26

i filia Drogeria „Centralna"

Plac Br. Pierackiego nr. 21

poleca

**Praktyczne podarki gwiazdkowe jak komplety mydeł toaletowych, manicury, perfumerie, oraz wszelkie artykuły toaletowe, świeczki, ozdoby choinkowe i t. p. po cenach najtańszych.**

*Praktyczny podarek gwiazdkowy*

**to OBUWIE**

POLSKIEJ SPÓŁKI OBUWIA

**„BATA"** Sp. Akc. w Krakowie

**Sklep w Tczewie Plac Br. Pierackiego**

**Radioodbiornik**

wózek dla dziecka, maszynę do szycia, rower, oraz wszelkie przybory jak: opony, dętki, pedały, łańcuchy

**kupisz dobrze i tanio na raty u swego rodaka**

**Piotra Wachowiaka**

**Tczew, Dworcowa 21**

Telefon 1115.

# GRUDZIĄDZ Przy zakupach gwiazdkowych prosimy uwzględnić niżej wymienione firmy: GRUDZIĄDZ

## Rodzice! Gwiazdka nadchodzi.

Mimo ciężkich czasów trzeba jednak pomyśleć o tym, by dzieciom sprawić na Święta Bożego Narodzenia niespodziankę. Są to przecież święta dzieci. Dzieci szkolne ucieszą się **z przyborów szkolnych**, ponieważ tych zawsze brak, nigdy ich nie ma za wiele **Różne gry, tanie książki do czytania** kształcą i dają rozrywkę duchową. Dla małych dzieci nadają się **książeczki obrazkowe z wierszykami, obrazeczki** itd.

Największy wybór tanich i praktycznych podarków znajdziecie u **WŁADYSŁAWA KULERSKIEGO, Rynek 13**

Proszę pamiętać: **tylko Rynek 13** w nowym składzie, po stronie gdzie tramwaj staje.

## Hotel Królewski Dwór Grudziądz, Rynek 3-4

**Pierwszorzędny Hotel, Restauracja i Kawiarnia**

Codziennie od godz. 21,30

**rewia**

w wykonaniu pierwszorzędnych sił artystycznych i koncertowych.

**Wstęp wolny!**

Ceny potraw i napojów umiarkowane.

## Kawiarnia „EUROPA"

oraz

**Bar pod „Dzikiem"**

GRUDZIĄDZ, Plac 23 Stycznia 15, tel. 1150

Codziennie od godz. 17—24

**KONCERT ARYSTYCZNY**

W niedzielę i święta „MATINE"

Salonowa orkiestra pod batutą sławnego skrzypka p. Jakubowskiego z Warszawy

## Specjalny skład cukrów-owoców „Witamina"

**Grudziądz, Pl. Stycznia 2, tel. 17-27.**

poleca:

**Pierniki toruńskie**

wyborowe

**Cukry — Czekolady**

gwiazdory, marcypany, bombonierki, stroi choinkowy.

**Orzechy, owoce**

krajowe i zagran. **po najniższych cenach.**

## Przemysł Gumowy „Ardal" Sp. Akc.

dzierżawa fabryki **„PEPEGE"** w Grudziądzu

poleca swoje wyroby jak:

**kalosze, deszczówki, śniegowce, buty robocze, obuwie sportowe, tenisowe, obuwie płócienne na skórzanej podeszwie, opony i dętki, węże** oraz wszelkie **artykuły techniczne i chirurgiczne**

*po cenach konkurencyjnych.*

## PHILIPS - RADIO

Stereofoniczny Super

**456 U**

Najodpowiedniejszy prezent gwiazdkowy

## J. Maciejewski

**Grudziądz, Mickiewicza 12**

Telefon 1816

Autoryzowana sprzedaż Philipsa.

## P. T. Kupcom

poleca znakomitą

**kawę słodową i cykorię**

po cenach umiarkowanych

## „BAŁTYK"

**Fabryka kawy słodowej i cykorii w GRUDZIĄDZU**

## NA ŚWIĘTA!!

**Koniaki — Likiery — Wódki — Rumy**

**A. RUCHNIEWICZ** fabryka wódek i likierów

Tel. 1140 **Grudziądz, ul. Pańska 17** Tel. 1140

## Wydzierżawiamy

**nowoczesne kuchnie gazowe, kuchenki gazowe, żelazka do prasowania, najnowsze piecyki do ogrzewania** za opłatą 50 groszy do 5,— zł miesięcznie.

Po 2 wzgl. 3 latach aparat gazowy przechodzi na własność konsumenta.

Bliższe warunki i wyjaśnienia

**w Administracji Przedsiębiorstw Miejskich W GRUDZIĄDZU**

**Telefon 1887 Ul. Mickiewicza 36**

## Drogeria „Sanitas"

**Grudziądz, Rynek nr. 9**

poleca stosowne podarki gwiazdkowe.

**Perfumy, wody kolońskie na wagę i w opakowaniu.**

Mydła, pudry i wszelką kosmetykę.

OZDOBY CHOINKOWE.

## Wielki wybór

w Radioaparatach
Żyrandolach
Podarkach gwiazdkowych

## W. Kucharski

Grudziądz, Rynek 27.

## Bronisław Jasiński

**GRUDZIĄDZ**
**Mickiewicza 20**

*Obrączki ślubne*
*Biżuteria modna*
*Zastawy stołowe*
*Brylanty*
*Kryształy*
*Zegary*
*Budziki*

Wielki wybór nagród dla wszystkich towarzystw

Okazyjna biżuteria i brylanty stale na składzie

**Na gwiazdkę 10% rabatu**

## Na Święta! „KRISTAL" Toruńska 6

poleca **marcypany, strucle, tortu, babki i t. d.** wyśmienite pierniki,

## Piwo Kuntersztyńskie

**złoty medal na Wystawie Gastronomicznej w Gdyni 1936 r.**

## Praktyczne podarki gwiazdkowe

Żelazka elektryczne, kuchenki, piekarniki i grzejniki elektryczne fabrykatu „Gródek" poleca na bardzo dogodnych warunkach

**Administracja Przedsiębiorstw Miejskich w Grudziądzu**

Telefon 1887 Ul. Mickiewicza 36

(Blokowa taryfa przewidaje dla celów grzejnych najniższą cenę).

Czytaj Ogłaszaj Abonuj

**Przedstawicielstwo Dziennika Bydgoskiego w Grudziądzu Toruńska 22, tel. 1294**

*przyjmuje przedpłatę za Dziennik Bydgoski na styczeń oraz zamówienia na ogłoszenia i druki po cenach najniższych.*

## Fa Inż. M. Kołodziej

**Grudziądz, Plac Stycznia 11-13**

poleca na dogodnych warunkach

## Radio

*Telefunken*
*Elektrit*
*Prems*
*Echo*

Żyrandole oraz inne artykuły elektr.

## Wiktor Kruszewski - Grudziądz, Wybickiego 3

Zał. 1903 Poleca swój **dobrze zaopatrzony sklep** w zegary, zegarki, biżuterję, **obrączki ślubne.**

## Eleonora Rutkowska

**Grudziądz, Sienkiewicza 7**

poleca w wielkim wyborze

**nuty i instrumenty muzyczne.**

## Józef Nalaskowski ZAKŁAD zegarm. złotniczy

**GRUDZIĄDZ, ul. Wybickiego 21** (vis a vis Domu Karnego)

**Optyka!** Własna pracownia reperacyjna. **Optyka!**

†

W piątek, dnia 18 bm. zmarła po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Św. Sakramentami, nasza ukochana żona, córka i siostra ś. p.

# Helena Imbs

przeżywszy lat 41, o czym donoszą pogrążeni w nieutulonym żalu

**Mąż i rodzina.**

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 20 bm. o godz. 14 z domu żałoby Naruszewicza 6, na nowy cmentarz farny.

Msza św. żałobna odbędzie się w poniedziałek, dnia 21 o godz. 9-tej w kościele Św. Trójcy.

24064)

†

Dnia 18 grudnia 1936 r. zasnęła w Bogu, ulegając cierpliwie ciężkiej chorobie, opatrzona Sakramentami św. nasza czcigodna Szefowa ś. p.

# Helena Imbs

**z domu Kwiatkowska**

W przedwcześnie Zmarłej straciliśmy drogą i nieocenioną Opiekunkę.

Dochowamy Jej niewygasłej pamięci i głębokiej miłości pełnej wdzięczności.

**Pracownicy firmy „Energia" w Bydgoszczy**

Bydgoszcz, dnia 19. XII. 1936. (13475

†

W dniu 16 grudnia 1936 r. zmarł po ciężkich cierpieniach, nasz długoletni Członek Zarządu

**ś. p.**

# Wacław Cieślawski

przeżywszy lat 55.

Zmarły swoim taktem i dobrocią zjednał sobie powszechne zaufanie i sympatię, to też pozostawił po sobie głęboki smutek i serdeczny żal.

Cześć Jego pamięci!

**Spółdzielczy Bank Kredytowy w Nakle.**

24085

†

W czwartek, dnia 17-go grudnia 1936 roku zmarł po krótkich lecz ciężkich cierpieniach ś. p.

# Szczepan Łucki

**elektromonter Elektrowni Miejskiej**

przeżywszy lat 23.

W Zmarłym straciliśmy gorliwego i sumiennego pracownika.

**Zarząd Miejski w Bydgoszczy Elektrownia.**

Bydgoszcz, dnia 18 grudnia 1936 r.

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 20 grudnia 1936 r. o godz. 14.30 z kostnicy cmentarza parafii Najśw. Serca Jezusowego. (24152

Wszystkim tym, którzy złożyli wieńce czy też kondolencje, oraz znajomym, którzy brali udział w pogrzebie naszej najdroższej matki, teściowej i babki ś. p.

**Julianny Michalskiej**

składają serdeczne

# Bóg zapłać!

**Dzieci i rodzina.**

Bydgoszcz, dnia 19. XII. 1936 r. (23935


Najlepszej jakości piwa: (24103
**Kozlak** 18% ekstraktu, **Zdrój Myślęciński**
**Karmel** piwo zdrowotne
oraz **Tutti Frutti i wodę stołową ze Zdroju Myślęcińskiego**
poleca i dostarcza w dom
**Browar Obywatelski w Myślęcinku.**
Telefon 3279 i 2836.

**Ogłaszajcie się w Dzienniku Bydgoskim.**

**Najkorzystniejszy zakup** (23077
**klatek i pokarmów**
dla ptaków oraz
**nasion ogrodowych**
uskutecznisz w firmie
**Stanisław Kalka**
**Nowy Rynek 5.**

**Pomarańcze**
mandarynki, cytryny, figi i banany
poleca
**Brunon Pinkowski**
**Pod Blankami 57**
telefon 24-69. (24110

**POLECENIA**

**Deski**
podłogowe, stolarskie i **schody** obrobione dostarcza H. Raatz, Tartaki parowe, Bydgoszcz, Czartoryskiego 18. (24058

**Trwała ondulacja**
niskie ceny. Dworcowa nr. 18. 13437

**Tokarki**
stołowe precyzyjne 90x750 pierwszorzędne wykonanie Dau Sp. z o. o. Bydg. Gdańska 145. (13481

**Motorówkę**
około 15 PS, możliwie motor ropowy dla celów holowniczych celem kupna (23951
**poszukuje**
**Impregnacja Bydgoszcz**
**ul. Marsz. Focha 4.**

**Samodzielny**
**pracownik biurowy**
obeznany z fabrykacją metalową od zaraz
**potrzebny.**
Zgłoszenia z podaniem wynagrodzenia oraz odpisem świadectw pod **„Energiczny"** do Dz. Bydg. (23978

**Reperację**
wszelkiej garderoby męskiej i damskiej jako też wykonania miarowe uskutecznia fachowo i tanio Zakład Krawiecki, ulica Chrobrego 7, m. 3. (23626

**Wielka Sprzedaż Detaliczna**
**KARPI gwiazdkowych**
Sarny - Zające - Bażanty - Raki
po cenach niskich
Specjalne ceny dla Stowarzyszeń, Spółdzielni i Restauracji
Dostawa w dom — Telefon 1426
**ulica Szpichlerna nr. 2** (przy Brdzie)
(Stare Magazyny przy moście gdańskim) przejście obok Banku Bydgoskiego (24090

**JAJA! JAJA!**
**Nadeszły transporty świeżych jaj poznańskich oraz jaj wapiennych.**
Ceny korzystne. (13430
**Erdmann Rauhut** Bydgoszcz, 3-go Maja 12, tel. 30-07

**Kierownik biura - Prokurent**
poważnego przedsiębiorstwa przemysłowego, były buchalter-rewident skarbowy, szef księgowości i rachunkowości, doświadczony organizator, bilansista, handlowiec i finansista, z długoletnią praktyką i bardzo dobrą znajomością języków: angielskiego, francuskiego i niemieckiego (perfekt) oraz ustawodawstwa podatkowego, socjalnego, przemysłowego i pierwszorzędnymi referencjami
**poszukuje zmiany stanowiska.**
Łask. oferty upraszam pod „Solidny i energiczny 38 L" do „Dziennika Bydgoskiego". (23985

**Kucharka**
restauracyjna pierwszorzędna siła zaraz potrzebna. Oferty z odpisem świadectw i fotografią kierować **„Bon Marche"** Polski Dom Towarowy **Gdynia.**

**TRWAŁY PODAREK**
**WYKONANIE FACHOWE**

**TYLKO OD JUBILERA**
**ZEGARMISTRZA, GRAWERA I OPTYKA**
członków chrześcijańskiego cechu
dają pełną gwarancję solidnej i fachowej obsługi
Godło niniejsze jest dowodem przynależności do cechu

**ECHO**

NOWY LUKSUSOWY ODBIORNIK NA PR. ZM. TYP 231-Z 3 LAMPY — 3 ZAKRESY FAL — NAJWYŻSZA SELEKTYWNOŚĆ — DUŻY GŁOŚNIK O PIĘKNYM TONIE — ODBIÓR STACJI ZAMORSKICH. ZŁ. 330.— NA 10 RAT.

**ECHO** luksusowy 2 lampy na pr. zm. po zł 21.—
2 lampy na prąd zmienny po zł 17.—
2 lampy na prąd stały po zł 19.50
3 lampowy bateryjny po zł 16.—
głośnik do detektorów na pr. zm. po zł 9.—
**NA 10 RAT**

Sprzedaż w większych sklepach radiowych. (24000
**PAŃSTWOWE ZAKŁADY TELE- i RADIOTECHNICZNE w WARSZAWIE**

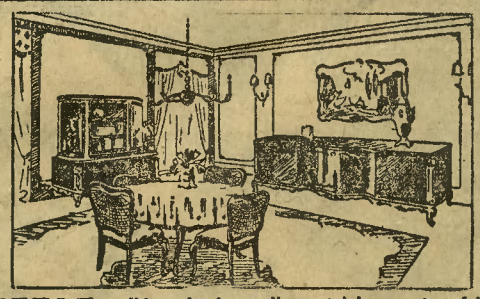

**MEBLE** solidne, kupisz najkorzystniej wprost z fabryki
**E. Bronikowski i Syn**
**Bydgoszcz,** ul. Nakielska 135 Telefon 31-58
(końcowy przystanek tramwaju linji Wilczak) (6036

Wymarzonym prezentem gwiazdkowym
**jest pianino**
ale tylko najlepszej marki
**„Arnold Fibiger"**
fabryka: **Kalisz, Szopena 9**

**Przedstawiciel: Centralny Magazyn Pianin, Poznań, ul. Pierackiego 11**
Niskie ceny. 23020 Dogodne spłaty

**Srebrne wyroby**
nowe okazyjne; nakrycia stołowe
Kupno — Sprzedaż — Zamiany — Doróbki
**Henryk Juwiler**
**Warszawa, Świętokrzyska 5, tel. 655-28**
Firma istnieje 60 lat.— Żadnej filii nie posiadamy.

# Przy zakupach gwiazdkowych polecają się:

**Radio odbiorniki**
**Maszyny do szycia**
**Rowery**

**»DELTA«**
**Bydgoszcz, ulica Dworcowa 39**

Wszelkie pożyczki państwowe przyjmujemy po cenie (nominalnej zł 100 za 100) 15-to miesięczne spłaty.

**HUCKLA VELOUROWY**
praktyczny prezent
**Wuj Tom**
**Gdańska**
CZAPKI SPEKAWICZKI

**Praktyczne podarki**
jak: walizki, teki, nesesery, manicury, torebki damskie, parasole i t. p. poleca
**Fr. Lewandowski**
Skład Fabryczny Artykułów Podróżniczych
Tel. 2834 BYDGOSZCZ Długa 29

Prawdziwa radość na święta
stereofoniczny **radioaparat**
**Philipsa**
firmy **J. Michalski**
Zakład elektro-radiotechniczny
Bydgoszcz, Gdańska 39. Tel. 3207.
Skład bogato zaopatrzony w najnow. żyrandole, lampki nocne, grzejniki, żelazka elektryczne itp.
Prosimy o zwiedzenie naszego składu bez obowiązku kupna.

Na stół świąteczny
**Wina**
**Koniaki**
**Likiery**
**Puncz**
po zniżonych cenach
**J. J. Goerdel**
właśc. Edmund Matecki
Handel win i spirytuozów
BYDGOSZCZ Długa 10 Tel. 35-14
Przyjmuję asygnaty Spółdz. Kredyt

Wino, wódki, pierniki, orzechy, wyborowe delikatesy, drób, dziczyzna,
poleca po cenach gwiazdkowych
**DOM DELIKATESÓW**
**BENON JAGŁA**
**Plac Teatralny**
telefon 14-62

Specjalny dział porcelany
**Ćmielów**
**M. Częstochowska**
właśc. **M. Klichowa** T. Magdzińskiego 9
oraz **wszelkie sprzęty kuchenne.**
*Najtańszy zakup gwiazdkowy.*

**Na stół świąteczny!**
**OWOCE**
krajowe i zagraniczne, oraz
**CUKRY i CZEKOLADY**
po cenach najniższych poleca
**OWOCARNIA „CATANIA“**
wł.: W. Hohmann
firma chrześcijańska
**Jagiellońska 2.**

**Trwały i praktyczny podarek**
Modne okulary lub binokle. lornetka lorgnom, barometr, termometr, aparat fotograf.
**St. Zakaszewski**
**ul. Gdańska 9**

**Jadłodajnia**
nowocześnie urządzona, przeniesiona przy ulicy **H. Frankego 7** pod nr. **5.**
**BYDGOSZCZANKA**
poleca
**śniadania**
**OBIADY**
**KOLACJE**
po cenach najniższych
Właśc. **Stachowiak**

**J. Modzelewski**
**Bydgoszcz, Niedźwiedzia 4**
poleca po cenach gwiazdkowych znacznie zniżonych
**swetry, bieliznę damską i męską, rękawiczki** oraz **wszelką galanterię.**

**Na gwiazdkę**
w każdym domu
**„Dziennik Bydgoski“**
**Świąteczny numer 32 strony**

**Praktyczne**
**prezenty gwiazdkowe**
poleca
**Bolesław Walla**
**Bydgoszcz, Gdańska 55**
Pantofle zakopiańskie, rękawiczki, pończochy, swetry, trykotaże, koszule, krawaty itd.
Ceny zniżone!

**Kto kupi**
na gwiazdkę
**serwis do kawy**
pocz. **od 10,- zł** dostanie
**darmo**
**maszynkę**
**do parzenia kawy**
równocześnie polecam **porcelanę, fajans, szkło, emalię** i rozmaite praktyczne podarki gwiazdkowe
**I-a L. Sałatowska**
**Dworcowa 32**

---

**Meble**
kupisz zawsze najtanie **tylko u** (2812
**Bernarda Nowaka**
Bydgoszcz, **Długa 10.**
Uwaga na imię **Bernard.**

**Ondulacja**
trwała **elektrycznym** aparatem światowej sławy i nowoczesnym **parowym,** pierwszorzędne wykonanie — ceny zniżone.
*M. Żewicki* 22608
**Dworcowa 44, tel. 3472.**

**Karpie**
oraz **wszelkie ryby na wigilię** poleca
**Leon Urbanowski**
**Hala Targowa**
stoisko 1—2, tel. 14-36
13479

**SPRZEDAŻE**

**Dom**
centrum Bydgoszczy, czynsz roczny 11.500, cena 85.000, wpłata 40.000. Gdańska 60. m. 3. (13518

**Wozy**
do węgli i platforma. Langiewicza 3. (13519

**Na sprzedaż!**
Połowa domu zaraz na sprzedaż. Dom wartości ca. 110.000 zł przy dobrej ulicy, ładny, piękne mieszkania, komfort. Oferty do filii Dziennika Bydgoskiego pod „T. A. 36“. (24156

**Maszyna**
do szycia tanio. Szczecińska 6/19. III. wejście. (13490

(22537

**Doberman**
duży czarny pies zaginął. Oddać Asnyka 1. (24122

**Pokój**
lalki dużo innych zabawek za bezcen. Gdańska 129—10. (24120

**Gramofon**
12,—, 45,—. Maszyna Singera podw. Pomorska 21—13 (24168

**Singera** (13488
do szycia tanio. Długa nr. 68—4a, podwórze.

**Kiosk**
zaprowadzony sprzedam. Toruńska 7. (24161

**Sprzedam**
krowę wysoko cielną. Sowińskiego 22—6. (13486

**Wanna**
kąpielowa z piecem miedzianym na węgiel tanio na sprzedaż. Pod Blankami 67. (24125

**Radioaparaty**
prąd zmienny. Karpacka nr. 36. (24146

**Domek**
z mieszk. 3 pok. z przynal. centr. miasta w którym od 30 lat znajduje się warsztat ślus. z podwórzem, wjazdem nadając. dla każd. rzemieśln., jest na sprzedaż lub zamianę na inną posiadłość w Bydgoszczy. Zgł. ul. Dr. E. Warmińskiego 7. (24124

**Fotografie**
legitymacyjne 1 zł, „Wiol“ Sw. Trójcy 21. (13470

**Radio** (13495
3 lampowe 110 volt tanio. Drzewiecki, Gdańska 73.

**Zaprowadzony**
skład cukierków i kawy sprzedam. Gerhard Noerenberg, Bydgoszcz, Dworcowa 41. (13493

**Sypialkę**
nowoczesną machoń kwiaciasty tanio sprzeda stolarnia dr Em. Warmińskiego nr. 10. (24162

**Harmonia** (13492
płaszczyk. Pomorska 11/5.

**Pensjonat**
ośm pokojowy, dobrze zaprowadzony, sprzedam. Oferty filia Dzien. „Śródmieście“. (13471

**Radioaparat**
3 obwody uniwersalny, nowoczesny, korzystnie do nabycia. Gdańska 86, m. 2. 24167

**KUPNA**

**Kupuję**
cebulę eksportową, dostawa od $2^1/_2$ tony franko dworzec. Of. wraz z podaniem ceny do administracji Dzien. Bydg. pod nr. „1011“, (24171

*Książeczka Oszczędnościowa*

**Komunalnej Kasy Oszczędności**
**miasta Bydgoszczy**
*to najlepszy podarek gwiazdkowy*

**Aleksander DERCHELT**
**Bydgoszcz, ul. Gdańska nr. 37**
poleca
wielki wybór bielizny męskiej, damskiej i dziecięcej, trykotaże, swetry, pończochy, skarpetki, pantofle zakopiańskie oraz wszelką galanterię — CENY NISKIE.

Najtaniej
**zegarki, biżuterię**
oraz **broń, amunicję i przybory**
poleca
**A. L. Hanelt,** Bydgoszcz
**Dworcowa 16** (blisko ul. Gdańskiej)
Reperacje

**Świeczki choinkowe**
**Mydła toaletowe**
**Perfumerie,** oraz wszelkie
**artykuły toaletowe,**
poleca w największym wyborze, po cenach najtańszych
**ERNST MIX**
FABRYKA MYDŁA.
GDAŃSKA 10.

*Praktyczny podarunek gwiazdkowy*

**Obracająca się płyta stołowa**
praktyczny podarek nadający się do każdej okazji.
Średnica 60 cm, 52 cm i 44 cm
Do nabycia **Cena zł 27.– 25.– i 24.–**
Fa A. Hensel, wł. Kasprzak i Sierpiński, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 4. P. Rz. P. 18677
Fa F. Kreski, Bydgoszcz, ul. Gdańska 9.

**H. ALBIN**
**WEŁNY**
**POŃCZOCHY**
**TOW. KRÓTKIE**
**Bydgoszcz, Gdańska 53**

**Płaszcze** męskie, damskie i dziecięce
**Ubrania** męskie i chłopięce
**Obuwie** damskie, męskie i dziecięce,
śniegowce i kalosze oraz obuwie ciepłe to najpraktyczniejsze i najtańsze podarki
**GWIAZDKOWE!**
**JAN HEIDNER, BYDGOSZCZ**
**Konfekcja** Stary Rynek 9 (róg Mostowej) | **Obuwie** Stary Rynek 20.

Hurt — Detal
**Jan Schachtmeyer**
**Teofila Magdzińskiego 8**
poleca w ogromnym wyborze i niskich cenach
**gwiazdory, pierniki wszelkich gatunków**
**marcepany codzień świeże, bombonierki itp.**

Prezent gwiazdkowy na całe życie
**to KILIM GLINIŃSKI**
**Gdańska 54, Fma „Kilim Polski"**
Kilimy ścienne, podłogowe, chodniki, poduszki

**Podkowy, Hacele, Łyżwy**
Praktyczne **podarki gwiazdkowe**
**EIS i KOZŁOWICZ**
Skład żelaza
**Bydgoszcz, Nowy Rynek 1**
**Telefon 3243.**

**M. Zweiniger Nast.**
wł. F. SAUER, ul. Gdańska 1
Poleca na gwiazdkę

| Dla Pań | Dla Panów |
|---|---|
| Obsady futrz. | Kapelusze |
| Mufki | Krawatki |
| Krawaty-futrzane | Czapki |

***PARASOLE***
najlepszy prezent gwiazdkowy
Wielki wybór Ceny niskie
Bydgoska Fabryka Parasoli
**Rudolf Weissig**
**Gdańska 13.**

Praktyczne podarunki gwiazdkowe
jak swetry, pulowery, kamizelki, staniczki, reformy, getry itp. oraz pończochy i skarpetki z najlepszej wełny poleca
**Pracownia Trykotarska**
**Jadwigi Bukowskiej**
**Bydgoszcz, Śniadeckich 2.**

**Podarkiem praktycznym na gwiazdkę są**
**łyżwy!**
Najnowsze modele oraz lampki elektr. baterie i dynamówki rowerowe poleca jak najtaniej
**L. Jaensch,** skład rowerów
**Bydgoszcz, ul. Długa 5**
przy Wełnianym Rynku.

**DEKORA** 66
99 SPECJALNY SKŁAD ARTYKUŁÓW DEKORACYJNYCH
właściciel WALERIAN GOŁĘBIOWSKI
BYDGOSZCZ Gdańska 22
Tel. 32-26
Dywany — chodniki — firany — narzuty — serwety — obicia meblowe
specjalności szycie i zakładanie firan. — Ceny bezkonkurencyjne.

**PODARKI**
praktyczne!
Szkło, porcelanę, alabastry, galanterię metalową, łyżwy polecam
**najtaniej**
**N. Rudowska**
Śniadeckich 47 (Plac Piastowski).

Praktyczne
**podarki gwiazdkowe**
jak: swetr, pończochy, skarpety, rękawiczki, bielizna damska, chusteczki
po najniższych cenach poleca
**Marian Susała**
**Stary Rynek 19**
Tel. 1128.

***Wina***
*wódki, koniak, rum, arak, likiery*
poleca korzystnie
**R. G. SCHMIDT**
**Bydgoszcz, Jagiellońska 12.**
Tel. 3888

**PALTA**
ubrania, spodnie i bluzy
kupisz najtaniej i najrzetelniej w firmie chrześcijańskiej
**Jadwiga Maciejewska**
**Bydgoszcz, Długa 51.**

*Podarki gwiazdkowe*
tylko u
**J. BALCERa**
**Gdańska 59**
tel 22-23

*Po cenach gwiazdkowych*
poleca
porcelanę, szkło, fajans wszelkie sprzęty kuch., artykuły nożownicze i specj. artykuły podarunkowe.
**M. Chyliński**
**ul. Śniadeckich 50.**

***J. RADTKE*** Bydgoszcz Śniadeckich 55
poleca **bławaty, bieliznę damską, męską i dziecięcą, swetry, trykotaże, rękawiczki i pończochy**

**MARIA KOSMOWSKA** Śniadeckich 47
poleca swój bogato zaopatrzony **SKŁAD BŁAWATÓW.**
**Bieliznę damską i męską, trykotaże.**
**Specjalność: pończochy i rękawiczki.**

*Aparat fotograficzny*
jest najpiękniejszym podarunkiem gwiazdkowym!
**Drogeria pod Łabędziem, Bydgoszcz, Gdańska 5**

**Obrońca prywatny**
załatwia sprawy sądowe, administracyjne, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności udziela porady prawnej.
**St. Banaszak,**
**Bydgoszcz,**
**Gdańska 35.** Tel. 1304.

**POLECENIA**

**Stolarzom**
i kołodziejom poleca deski i bale z drzewa twardego i miękkiego Suligowski, Gdańska 128. (21693

**Dywany**
chodniki, **wyroby kokosowe ceraty,** linoleum, **tanio M. Szmolke,** Bydgoszcz Jezuicka 22, tel. 1301. (18610

**Trwała—Ondulacja**
Fęglerski, Sobieskiego. W niedzielę otwarte od 13—18. (22838

**Podarki gwiazdkowe.**
Znowu w wielkim wyborze B. Kaczmarek, Podwale nr. 12, naprzeciw Hali Targowej, telefon 23-71. Fajans, Porcelana, Emalia, Szkło, Noże, Widelce, Galanteria Powołujący się na głoszenie przy zakupie od 2.— zł. otrzyma liczny podarek. (23098

**Precz z drożyzną!**
Specjalista szlifowania brzytew, maszyn do włosów, nożyc, instrumenty lekarskie, fryzjerskie, łyżwy z rowkiem tanio pod gwarancją. Grodzka 5, wejście z Mostowej, Szlifiernia Zajsta. (21168

**MEBLE**
solidnego wykonania najkorzystniej tylko w firmie (2293
**Dom Mebli**
**Ign. D. Grajnert**
Bydgoszcz, Dworcowa 21.
Przyjmujemy asygnaty Spółdzielni „Kredyt".

**Wieczne pióra i ołówki,** oraz naprawa tychże, **najtaniej** w firmie A. Wende, Bydgoszcz, Marsz. Focha 5, tamże warsztat napraw maszyn biurowych. (22979

**Zakup tektury**
czynić tylko w firmie **„Segrobo"** telef. 3845 Dworcowa 89, hurtownia tektury i papieru. 22610

**Szalówki**
sosnowe i deski stolarskie poleca Suligowski, Gdańska 128. (21538

**Zabawki**
największy wybór najtaniej „Hala Groszowa", firma chrześcijańska, Długa 32. (23963

**W całej** (23928
Bydgoszczy i nawet w okolicy mówią że obuwie u Smolarka najtaniej kupują. Smolarek przy Wełnianym Rynku pod firmą „Postęp".

**Zabawki**
w dużym wyborze, lalki, reperacje lalek. Tani Bazar, Stary Rynek, obok Apteki. (23260

**Przeprowadzki**
w kraju i zagranicę wykonuje własnemi wozami meblowemi spedytor Wodtke, ul. Gdańska 76, telefon 3015. (24231

**Szkło taflowe**
butelki zielone i białe, balony, zamknięcia do butelek poleca Wielkopolska Huta Szkła Tel. 1325. (23335

**Klamry**
do bielizny, wieszaki, tarki do prania oraz różne artykuły kuchenne wyrabia Fabryka Wyrobów Drzewnych, Sowińskiego nr. 20, tel. 36-72. (22218

**Tarcze** (22217
transmisyjne, nogi do różnych mebli oraz masowe toczenie w drzewie wykonuje Fabryka Wyrobów Drzewnych, Sowińskiego 20, tel. 36-72.

**Tarcze zapędowe**
wszelkich rozmiarów Witold Borowski i S-ka Bydgoszcz, Grunwaldzka 22. Telefon 2894. (20061

**Swetry**
jaczki, pulowery, kamizelki, halki, bieliznę z czystej wełny wyrabia Maszynowa Pracownia Swetrów, Bauer, Sw. Trójcy nr. 35. (13246

**Leżanki**
tapczany, bogaty wybór, pierwszorzędne wykonanie tylko Janowicza. Wełniany Rynek 10. (22606

**Pocztówki**
świąteczne 5 gr sztuka. Nowy Konsum Szkolny, Długa 72. (23346

**Zabawki**
likwidując, wysprzedaję najniższej cenie. Nowy Konsum Szkolny, Długa nr. 72. (23347

**Książki**
powieściowe dla młodzieży, bajki dla dzieci. Księgarnia Jankowskiego Długa 76 i Wełniany Rynek nr. 6. 23962

**Bieliznę**
trykotaże, berety, szale, kołnierzyki, krawaty, szelki, getry, rękawiczki, pończochy, skarpetki, wełny, nici, guziki, koronki, hafty, parasole i galanterię poleca na gwiazdkę H. Baierowa, Plac Piastowski 7. (23933

**SPRZEDAŻ**

**50 mórg**
sprzedam, zamienię na dom Inowrocław - Bydgoszcz. Zgłoszenia pod „12 tys." (23911

**Gospodarstwo**
137 mórg ciężkiej, drenowanej ziemi, położone w Kursztynie nad szosą od Gniewu do Pelplina, odległość od stacji kolejowej i miasta 7 km. sprzedamy za 22.000 zł, przy wpłacie 10.000 zł. Miejska Komunalna Kasa Oszczędności w Starogardzie. (23991

**Sprzedam**
sklep, handel win i wódek, artykułów spożywczych i kolonialnych, oraz wyrobów tytoniowych we Włocławku, bardzo dobrze prosperujący z dobrą firmą i klientelą, z powodu przeniesienia się do innej branży. Przy sklepie wolne mieszkanie. Oferty: Stanisław Górzyński, Włocławek, ul. Zduńska 3, telefon 15-60. (23990

**Skład**
kolonialny sprzedam, do objęcia 3 000 zł. Adres Dziennik Bydgoski. (23890

**Futro**
karakułowe okazyjnie sprzeda. Kruszona, 3 Maja nr. 5. (23901

**Rower**
damski, męski prawie nowe. Sobieskiego 9, mieszkanie 6. (13392

**Restauracja**
Pod Strzechą Poznań, Plac Wolności 7. 31-28, na sprzedaż. (23994

**Pianina**
krzyżowe, pięknie wykonane, poleca korzystnie Majewski, fabryka pianin Kraszewskiego 10, (obok Grunwaldzkiej). (24070

**Kolonialkę**
sprzedam 500 zł. natychmiast. Adres Dzien. (24061

**Konia**
biegunach sprzedam. Promenada 1—11. 24076

**Koń** (24075
na sprzedaż. Kotowicza 5

**Skład**
kiosk sprzedam. Adres Dziennik. (24042

**Dom**
jednopiętrowy, nowy 9500, dwupiętrowy 18.000. Szarek, Toruńska 13. (24045

**Restauracja** (23932
sala, koncesja, w Bydgoszczy do oddania. Zgłoszenia Dziennik Bydgoski pod „Stała klientela".

**Dwie**
wysoko cielne krowy na sprzedaż. Holka, Lucim poczta Mąkowarsko powiat Bydgoszcz. (24040

**Agentów** (23490
chrześcijan do sprzedaży kos, brzytew i wyrobów włókienniczych po wsiach poszukujemy. Dobry zarobek zapewniony. Zgłoszenia: Łódź, skrytka 443.

**Akwizytorów**
do sprzedaży bardzo pożądanych pokupnych polskich wzorów meblowych poszukujemy natychmiast. „Organizacja Wydawnictw", Warszawa Krak.-Przedmieście 5. (24006

**Limuzyna**
5 osobowa, ekonomiczna, dobry stan, sprzedam. Oferty „Par", Poznań, pod „58,301". (23995

**Worki** (21378
2 ctr. na sprzedaż. Wileńska 11, m. 1. Tel. 3536.

**Kasa**
„National", nadająca się do składu bławatów. Oferty pod „Kasa". (24068

**Bilansistka**
Buchalterka, poszukiwana do Przedsiębiorstwa Kolonialnego, księgowość przebitkowa. Oferty pod „Nr. 500" do Dziennika Bydgoskiego. (23847

**Przedstawiciel!**
do sprzedaży materiałów sukiennych oraz dywanów na raty poszukujemy. „Pomoc", Lwów 15, ul. Cerkiewna 18. (24047

24104

**Z powodu**
wyjazdu właściciela z Bydgoszczy do sprzedania dobrze zaprowadzony i bardzo rozpowszechniony handel z towarem (artykuł specjalny) mającym zabezpieczony zbyt. Łącznie z interesem odstępuje się lokal z mieszkaniem położonym w centrum miasta. Oferty do eksp. Dziennika Bydg. pod „Egzystencja". 23776

**KUPNA**

**Kupimy**
2 pasy skórzane dobrze utrzymane, z najlepszego materiału możliwie a 16 m. długie 160×12 m/m klejone Of zgłaszać do: Chełmińska Cegielnia Parowa w Chełmnie. 23955

**Kupię**
dom w mieście (możliwie centrum) najchętniej Bydgoszcz, Grudziądz, albo Tczew. Wpłata 8.000 zł. Dokładny opis i położenie budynku uprasza Józef Lipiński, Tczew, ul. Krasińskiego 27. (23974

**POSADY WOLNE**

**Zdolni**
agenci do sprzedaży narzędzi rolniczych, domowych po wsiach poszukiwani. Zgłoszenia: „Merkury", Łódź, 6-go Sierpnia 41. (23491

**Bufetowa** (23846
może się zgłosić. Restauracja Dworcowa Tczew.

**Do kancelarii**
notarialnej poszukuję dobrze wprawionego, obznajmionego z agendą kancelaryjną, notarialną, znającego język polski i niemiecki, obrotnego, samodzielnego sekretarza. Wynagrodzenie w miarę zdolności i obrotności, wedle umowy miesięcznie od 300 zł w górę. Zgłosz. należy nadsyłać do Dzien. Bydgoskiego pod „Sekretarz notarialny". 23992

**Wychowawczyni**
dzieci, inteligentna, wykształcona, z dobrego domu, miła w obejściu z dziećmi, potrzebna do 2 dzieci 5 i 4 lata, od 1 stycznia 1937. Zgłoszenia z podaniem warunków, referencji i odpisów świadectw pod adresem Dyrektorstwo Radke, Sopoty (Zoppot,) Beerenstr. 7. (24011

**Poważna** (23815
fabryka techno-chemiczna poszukuje młodego, wybitnie zdolnego akwizytora na część woj. poznańskiego. Szczegółowe oferty z życiorysem, referencjami przesyłać do Biura Ogłoszeń Pietraszek, Warszawa, Marszałkowska 115 pod „Wybitnie zdolny".

**Akwizytorzy**
w całej Polsce dobrze wprowadzeni w sferach urzędniczych poszukiwani do sprzedaży aparatów radiowych za Pożyczki Państwowe. Wysoka prowizja. Radio-Phonet, Gdynia, Świętojańska 50. (23145

28483 DO NABYCIA W RADIOSKŁADN. W CAŁYM KRAJU

**POSADY POSZUKUJĄ**

**Kelnera.**
Związek Zawodowy, ulica Sniadeckich 32, telefon **35-58,** poleca najlepszych pracowników, fachowców, przyjmując gwarancję moralną i materialną. (22086

**Panna**
inteligentna, przystojna, dobra gospodyni bez względnie uczciwa, prowadziła kilka lat samodzielnie większy interes handlowy oraz dom. Z powodu likwidacji poszukuje posady, wymagania skromne. Of. Dzien. Bydg. **Gdynia** „Zaufana". (23802

**Szofer**
z kilkuletnią praktyką, znający się bardzo dobrze na ogrodnictwie, poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia Dziennik Bydg. Toruń „Szofer". (23800

**Uczciwa**
znająca wszelkie prace, poszukuje posady. Oferty filia „Młodsza". (13443

**100 złotych**
dam za wskazanie mi posady portiera, administratora domu, woźnego, magazyniera, stróża. Zgłoszenia **Gdynia,** Morska 158 B, m. 5. (23737

**Poszukuję**
posady początkującej, stenografia polska, maszyna, polski, niemiecki, francuski. Oferty filia „Tylko poważnym przedsiębiorstwie". (13458

**DZIERŻAWY**

**Lokal**
restauracyjny koncesją. Zgłoszenia Kieliszek, Pl. Piastowski 15. 13431

**Magazyn**
fabryczny nadający się do różnych celów, wielki sklep oraz dwa większe pokoje, podwórze i inne ubikacje do wynajęcia. Bernardyńska 6. (13440

**Skład**
papieru, tytoniu i galanterii, zaprowadzony, z powodu wyjazdu sprzedam. Batorego 1. (23966

**Ubikacja**
jasna 11×6 i stajnia do wydzierżawienia. Grudziądzka 25. (24087

**Rzeźnictwo**
interes rzeźnicki dobrze zaprowadzony, wszelkimi narzędziami, powiatowym mieście, do wynajęcia. Oferty „150" Dziennik Bydgoszcz. (24043

**Skład**
wydzierżawię. Jezuicka 7, gospodarz. (23088

**Skład**
róg Gdańskiej Świętojańska 2—6. (13432

**Składnicę**
warsztat. Pod Blankami nr. 20. (24063

**Ogrodnik**
poszukuje dzierżawy przy większym mieście. Rutkowski, Chełmża — Kończowice. (23973

Cena w tej rubryce 1 wiersz 50 gr.

**5 pokojowe:**
odremontow. Gdańska 86.

**Słoneczne** (13406
6 pokojowe, nadające się na biura od zaraz lub 1 stycznia. Sniadeckich 4.

**Mieszkanie**
8 pokojowe, ewentl. podzielone do wydzierżawienia. H. Lemke, Dworcowa 43. (23777

**6 i 4**
pokojowe wolne. Cieszkowskiego 11, m. 3. (13319

**3 pokoje**
kuchnia wolne. Stroma 31 właściciel. (23898

**Mieszkanie**
5 pokojowe, I piętro, z ogródkiem centrum, Zduny 17. Zgłoszenia Gdańska 27, II p. lewo. (23946

**3 pokojowe**
z meblami, centrum Oferty filia Dziennika Bydgoskiego „2 300". (13435

**Mieszkanie**
2, kuchnia, inteligentnym, bezdzietnym. Sienkiewicza 12. (24051

**2 pokoje** (24044
kuchnia od zaraz do wydzierżawienia. Stawowa 10.

**5 pokojowe**
komfortowe. Libelta 10. 13326

**MIESZKANIA SZUKA**

**Poszukuję**
dwa pokoje, kuchnia, starsze małżeństwo. Oferty filia „Pewny". (13454

**Mieszkanie**
wezmę z emerytem lub sam. panią. Filia „Niebiedna". 13445

**POKOJU POSZUKUJĄ**

**Szukam**
pokoju od 1. 1. 37 r. słonecznego w pobliżu teatru. Oferty z podaniem ceny pod „Denar" do Dziennika Bydgoskiego. (23972

**POKOJE WOLNE**

**Słoneczny** (13451
pokój. Chrobrego 20—3.

**2 komfortowe**
telefonem dla pana. Focha nr. 22—2. (21746

**Emerytce**
urzędniczce pokój, może być z utrzymaniem. Łokietka 21—6. (24041

**POŻYCZKI**

**25.000—30.000**
poszukuję, zabezpieczenie hipoteczne i inne, warunki według umowy. Oferty pod „Hipo" do filii Dziennika. (13343

**6000**
poszukuję, zabezpieczenie hipoteczne, warunki według umowy. Oferty pod „6000" do filii Dzien. (13441

**1500 zł**
pożyczki udzielę gdy otrzymam posadę administratora domu, inkasenta, magazyniera. Oferty Dzien. „Uczciwy". (24078

**RÓŻNE**

**Detektyw**
przeprowadza wywiady, obserwacje sądowe w sprawach rozwodowych, alimentacyjnych, matrymonialnych, kryminalnych Bodanowski, Pomorska 17, II p. 13438

**8.000.—**
gotówki posiada kawaler, kupiec, prosi propozycje poważne Dziennika Bydgoskiego Bydgoszcz, pod „Kupiec". (24060

**Chiromantka**
przepowiada zdumiewająco trafnie. Gdańska 25, m. 2. (13359

**MATRYMONJALNE**

**Największy** (22563
wybór majętnych pań, oraz panów, zajmujących wysokie, poważne stanowiska, poleca jedynie „ECHO" najpoważniejsze, najlepiej zorganizowane Biuro Matrymonialne w Polsce, Poznań, Sw. Marcin 68, telefon 50-30. Dyskrecja gwarantowana.

**Życzeniem**
gwiazdkowym 32 letniego kawalera, mistrza piekarsko-cukierniczego, posiadającego realność i gotówkę jest zapoznać pannę z podobnemi warunkami materialnymi, celem ożenku. Of. fotografią, którą się zwraca pod „Felkon" do Dzien. Bydg. 24109

**Kulturalne** (24050
dobrze sytuowana, pozna pana na poważnym stanowisku, po 30-ce. Zgłosz. do Dziennika pod „A może"

**Wdowiec**
emeryt, pozna bezdzietną wdowę, Wielkopolankę około lat 45, mającą własny domek, lub cośkolwiek materialnie niezależną, celem ożenku. Zgłoszenia proszę filia Dziennika „Wdowiec". (13108

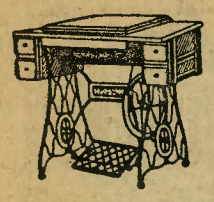

**ZŁ 160.-** gwarantowane (17697
**MASZYNY do SZYCIA**
najprzedniejszych marek światowych z przyb. do haftowania, mereżkowania, cerow. i t. d. **Gotówką! — Ratami!** Dostawa na koszt firmy. — Ilustrowane cenniki wysyła bezpł
**CENTRALA MASZYN**
**Kraków, Dietla nr. 109/1.**

## POLECENIA

**Na wigilię**
karpie, dorsze i wszelkie inne ryby najlepszej jakości po cenach najniższych poleca W. Gordon, hala rybna, stoisko 10. Na zamówienie dostawa w dom. Specjalny rabat dla zbiorowych zumówień gotówkowych. (24108

21270

**Meble**
solidne kupisz najtaniej tylko w (9227
**składzie fabrycznym T. Kasprowicz, ul. Długa 34.**

**Łyżwy**
buty, kostiumy łyżwiarskie, narty, wiązania, smary, rowery, wózki dziecięce. Długa 25. (23389

**Podarki gwiazdkowe**
w wielkim wyborze poleca tanio (23551
**nowy skład**
**Fr. Kaczmarek**
**ulica Długa 64**
skład sprzętów kuchennych.

**Swetry**
kamizelki, bluzki, pulowerki, pończochy, skarpetki i rękawiczki własnego wyrobu oraz wełny do robót ręcznych poleca pracownia trykotarska Bukowskiej. Sniadeckich nr. 2. Nadrabiam pończochy, nabieram oczka, wszelkie reperacje. (24153

## SPRZEDAŻE

**Wiertarkę**
do motoru, nogą sprzedam. Pomorska 26. (13456

**Pianino** (24079
jak nowe sprzedam. Chełmno, Kamionka 4.

**Skład**
obuwia zaprowadzony, dobry punkt sprzedam, powód wyjazd. Oferty Dzien. Bydg. „Obuwie“. (24113

**Dom**
III. piętrowy, komfortowy, z pierwszych rąk, cena 80.000, hipoteka 28.000 długoterminowa, czynsz roczny 10.300 zł. Oferty Dziennik Bydgoski **Gdynia,** pod „Z. P“. (24092

**Dom**
dochodowy korzystnie kupię, wpłacę do 30.000, większe długi przejmę Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia pod „Przyjezdny“, filia Dzien. (13487

**Okazja.**
Rzadko piękny starorzytny zegar ścienny korzystnie sprzedam. — Zegarmistrz Neufert, Gdańska nr. 17. (24158

**Fortepian**
250 zł okazyjnie. Matejki 4—3. (13491

**Skład**
towarów krótkich sprzedam. Oferty filia „2500“.

**Aparat**
anodowy zmienny tanio. Petersona 10, m. 2. (24159

**Radio**
bateryjne tanio. Mazowiecka 15—7. (13466

**Drzewo**
opałowe sprzedam tanio na metry sześcienne. Niewiarowski, majątek Opławiec pod Bydgoszczą (obok fabryki karbidu. (13446

**Skrzypce** (24073
stare tanio. Wilcza 7.

**Radio**
3 lampowe tanio. Śląska 13—6. (24086

**Pianino**
Pfitzenreuter. Pomorska nr. 27. (13429

**„Box“**
tresowany, ostry, czysty w mieszkaniu, ewentualna zamiana na rasowego młodego Dobbermanna, Popławski, Solec Kujawski, Dworzec. (24074

**Rower**
nowy sprzedam. Toruńska 19—1. (24065

**Doga**
niemiecka (pies) niebieska, ładny okaz, 80 cm wysoka tanio na sprzedaż ewentl. zamiana na praktyczną rzecz. v. Haw, ul. Ad. Kolwitza 2. (23899

**Okazyjnie**
książki gwiazdkowe. Śniadeckich 10. (13434

**Rower** (24062
dziecięcy na 3 koł. i konia na biegunach sprzedam. Chłopickiego 1—6.

**Wyprzedaż**
likwidacyjna towarów zegarmistrzowsko - jubilerskich za każdą możliwą cenę. Dla fachowców specjalny rabat. W. Lis Gdańska 101. (13452

**Zaprowadzony**
skład papieru, ruchliwa dojazdowa ulica, pewna egzystencja 3.000 zł. sprzeda. Wiadomość Dworcowa 8, m. 2. Skład kapeluszy. (13460)

**Konie** (24135
biegunowe 80 cm. wysokie, bieguny 1 mtr. za 10 zł. Szubińska 11, m. 11.

**Rower**
damski 30 zł. sprzedam. Toruńska 8. (24142

**Radio**
3 lamp. akumulator tanio na sprzedaż. Kościuszki 24 m. 11. (13465

**Sprzedam**
skład kolonialny z mieszkaniem, na ruchliwej ulicy. Oferty „K.“ Dzien. Bydgoski. (24100

**Limuzyna**
Studebaker w bardzo dobrym stanie tanio sprzedam. E Kerber, Gdańska nr. 66. (24150

**Fryzjerstwo**
mieszkaniem sprzedam. Oferty pod „7“ filia. 13461

**Skrzypce** (13469
sprzedam lub zamienię na patefon. Hermana Frankego 9, skład kolonialny.

**Fortepian**
bufet, kredens, lustro, zegar. Toruńska 95. Tartak Mariański. (13467

**Rower** (24115
damski jak nowy tanio. Król. Jadwigi 6, III piętro.

**Skrzypce**
koncertowe okazyjnie. Król. Jadwigi 6, III piętro. (24114

**Elektrotechniczny**
warsztat dobrze zaprowadzony zaraz sprzedam. Adres Dziennik. (24128

**Radio**
Telefunken sieciowe, 110 do 220, stały prąd, tanio sprzedam. Marcinkowskiego 11, m. 1. (13484

**120**
mórg, ziemia pierwszorzędna, 12 900. Dziennik „Kontyngent“. (24131

**93 mrg.** (24127
gospodarstwo pszennoburaczanej ziemi sprzedam zaraz, zamienię na dom lub mniejsze gospodarstwo przy mieście, gdzie gimnazjum. Oferty Dziennik Bydgoski „102“.

**Konie**
na biegunach bardzo korzystnie. Król. Jadwigi 7, m. 2 w podwórzu. (24132

**Patefon**
walizkowy, łóżko żelazne białe, rower pół balon, skrzypce stare sprzedam. Pomorska 46, skład. (24136

**Dwa**
duże obrazy okazyjnie na sprzedaż. Kornacki, Artura Grottgera 9. (24143

## POSADY WOLNE

**Akwizytorzy**
poszukiwani, — dobre zarobkowanie, „Ferum“, fabryka narzędzi warsztatowych. Zgłoszenia: sobota godzina 17—18, hotel Gelhorn. (13474

**Służąca**
potrzebna. Grunwaldzka 7 m. 6. (24059

**Dziewczyna**
przychodnia, zgrabna, z gotowaniem potrzebna. Poznańska 19, restauracja. 24067

**Przychodnia**
od 1. I. potrzebna. Gdańska 62 — skład. (13472

**Fryzjer**
potrzebny. Orla 6. (24107

**Potrzebna** (23099
dziewczyna z gotowaniem od zaraz. Dolina 7, m. 4.

**Podręczna**
zdolna na stałe. Słowackiego 3—3. (13480

**Fryzjerski** (13463
pomocnik potrzebny. Rychterowa, Siinkiewicza 22.

**Baczność młynarze!**
Poszukuję zaraz 2 dzielnych młynarzy młodszych obeznanych dokładnie z motorem sąco gazowym i ucznia młynarskiego. Antoni Szablewski, Młyn motorowy, Łowinek, pow. Świecie. (24084

# „Nie namyślać się, tylko ogłaszać“!

**przed Gwiazdką tegoroczną, każde dobre ogłoszenie posiada nieocenioną wartość.**

**Zwracamy na to uwagę P. P. Kupcom i radzimy w tych ostatnich dniach korzystać przede wszystkim z poczytnego działu ogłoszeń i reklam „Dziennika Bydgoskiego“.**

**Restaurację**
dobrze prosperującą, pełen wyszynk, 8 ubikacyj, główna ulica, z powodu choroby sprzeda korzystnie Koralewski, Inowrocław, Łucjana 2. (24151

**Westfalka** (13476
serwantka, leżanka, łóżka mosiężne, kożnchy, dywany. „Okazja“ Pomorska 7.

**Szpica**
młodego sprzedam. Długa 9—3. (24144

**Dęby i Olchy**
użytkowe sprzedam tanio. Niewiarowski, maj. Opławiec pod Bydgoszczą Obok fabryki karbidu. (13447

**Fretki**
sprzedam. Unia Lubelska 1, Sztalmaszak. (24121

**Sprzedam**
skrzypce. Kcyńska 3 — przy Pięknej. (24119

## KUPNA

**Kupię**
skład tytoniu i papieru lub rentowną gazeciarnię. Oferty do Dziennika pod „Skład B.“ (24160

**Pierwszorzędny**
pomocnik krawiecki potrzebny. Warmińskiego nr. 16. (13477

**Do baletu**
potrzebne uczennice. Mazowiecka 11—13, Kosakowska. (13462

**Jednego**
przedstawiciela, inkasenta dla wyrobów przemysłowo-spożywczych z gotówką 1000 zł poszukuję od zaraz. Zgłoszenia pod „Ira 150“. (24138

**Mleczarz**
dzielny serowar możliwie z kaucją potrzebny od pierwszego Majętność Sychowo, Luzino, Morski. 24148

**Potrzebna**
od 1. I. 37. starsza ekspedientka, dzielna w swym zawodzie, najchętniej sierota. Zgłoszenia z podaniem pensji, przy wolnym utrzymaniu, z odpisami świadectw oraz fotografii kierować M. Talarowski, Skład bławatów i obuwia, Kolonia - Ostrowite, pocz. i stacja Smętowo. Telefon 23. (24149

**Domową** (24123
rzetelną, zastępstwo do stycznia. Św. Trójcy 25

**Dziewczyna** (13494
i kucharka potrzebne. Jadłodajnia Pomorska 21.

**Służąca**
potrzebna z gotowaniem. Reja 2. (13489

## POSADY POSZUKUJĄ

**Szofer-mechanik**
z dobrą kaucją, poszukuje posady od 1 stycznia 1937 r. Oferty filia „Kancja“. (13444

**Inteligentna**
energiczna, język polski, niemiecki, dzielna w kupiectwie, z kaucją, poszukuje stanowisko zaufane, kupiectwie lub prywatnie. Oferty „M. 1895“ filia Dziennika. (13457

**Poszukuję**
od 1 stycznia jedną bufetową, 4 kelnerki, 2 fortancerki, 1 portiera, 1 służącą możliwie fotografią, odpowiedź znaczek. Oferty Dziennik Bydgoski **Gdynia** pod „Bar“. (24093

**Stolarz - trumniarz**
również prace meblowe i budowlane, poszukuje pracy zaraz. Zgłoszenia Dz. Bydgoski **Gdynia** pod „Stolarz“. (24096

23012

Cena w tej rubryce 1 wiersz 50 gr.

**1 pokojowe:**
kuch. rok z góry. Śląska 18.

garaż, stajnia. Szubińska 19

**2 pokojowe:**
kuchnia ul. Pomorska 26.

**3 pokojowe:**
Sienkiewicza 26.

**4 pokojowe:**
kuchnia. Bocianowo 28.

komf. Sniadeckich 42—6

róg Gd. Swiętojańska 2/6

kuch. Cicha 61, Bielawki.

**6 pokojowe:**
komfortowe mieszkanie do wynajęcia od zaraz Król. Jadwigi 19. Informacji Królowej Jadwigi 21—5.

**7 pokojowe:**
zaraz. Chrobrego 7.

**7 pokojowe**
komfortowe mieszkanie dla adwokata, lekarza. Dworcowa 14. (13449

**Dwupokojowe**
kuchnią do wynajęcia. Kilińskiego 10. (24066

**3 pokojowe**
centralne ogrzewanie. Nakielska 77. (13436

**Cztery pokoje**
kuchnia pełny komfort. Gdańska 69. (13448

**4 pokoje**
z wygodami. Kościuszki nr. 7. (13450

**3 lub 2**
pokoje i kuchnia z wygodami wynajmie Niecała 30 Jachcice. (13442

**4 pokoje**
Król. Jadwigi 13. (24116

**4 pokojowe**
mieszkanie z wygodami, bardzo ciepłe, na I. piętrze, wyremontowane, do wynajęcia. Chrobrego 23, m. 8. (13479

**3 pokojowe**
komfortowe willa. Chwytowo 9, właśc. (24106

**Mieszkanie**
2 pokojowe słoneczne z wygodami do wynajęcia. Curie Skłodowskiej 16, Polakiewicz. (24101

**2 pokoje** (24130
Orawska, Nakielska 35—6.

**1 pokojowe** (23917
stajnia. Szubińska 19.

**Jednopokojowe**
słoneczne, kuchnią oddam samotnej. Asnyka 7, willa. (13439

**4 lub 5**
pokojowe. Sniadeckich 46, gospodarz. (24134

**portierstwo**
2 pokoje kuchnia. Sniadeckich 31. (13509

**2 pokoje**
kuchnia z meblami tanio sprzedam, ciepłe, słoneczne. Wiadomość Pomorska 54, m. 16. (13512

**Mieszkanie**
do wynajęcia 2 i 4 pokojowe. Pierackiego 42. 13515

## MIESZKANIA SZUKA

**Poszukuję**
3 pokoje kuchnią, łazienką, centrum lub Bielawki 1 stycznia, cena 50 zł. Of. filia „Z. 13“. 13458

## DZIERŻAWY

**Kuźnię**
z narzędziami wydzierżawię. Pułaskiego 10. (24112

**Skład**
kolonialny z mieszkaniem lub bez, do wynajęcia. Wiadomość Toruńska 6, gospodarz. (13468

**Skład**
na ulicy Mostowej korzystnie do wynajęcia od 1 stycznia 1937. Informacje ulica Śniadeckich 29, m. 8, od 3—5-tej po południu. (13483

**Skład** (24133
do wynajęcia, ul. Jezuicka 3.

**Pokój**
umeblowany w tym kuchyia, niekrępujący, światło elektryczne, bezdzietnemu małżeństwu. Wzgórze Dąbrowskiego 8. (24126

**Pokój**
umebl. Matejki 10-6. (13498

## POKOJE WOLNE

**Elegancki**
umeblowany. Podgórna 6, m. 4. (24129

**Pokój**
inteligentnym, Krasińskiego 4—2. (13478

**Do wynajęcia**
pokój kuchnia. Zgłoszenia Bocianowo 4—7, po 15-ej. (13482

**Pokój**
osobne wejście. Babia Wieś 13—2. (24164

**Pokój**
umeblowany. Stary Rynek 21—9. (24147

**Pokój**
dobrze umeblowany. Paderewskiego 11—2. (13485

## RÓŻNE

**Na gwiazdkę**
książka dostępuje wszystkim upominki. Wielki wybór książek w ozdobnych oprawach, dla dzieci, młodzieży i dorosłych po niebywale niskich cenach w Księgarni N. Gieryna, Pl. Teatralny. Żądajcie bezpłatnie katalogi. (24140

**Chiromantka**
przyjezdna. Pomorska 42, nr. 1. (24117

## MATRYMONJALNE

**Kupiec**
przystojny, lat 48, rozwiedziony, bez nałogów, posiadający nieruchomości wartości 200.000, poszukuje panią przystojną, materialnie niezależną. Cel matrymonialny. Oferty z fotografią którą zwracam, pod „48“. do Dzien. Bydgoskiego. (24057

**Przystojna**
niebiedna, z braku znajomości pozna pana na dobrym stanowisku, urzędnicy mają pierwszeństwo. Oferty z fotografią do Dziennika Bydgoskiego Toruń „Przystojna“. (24097

**H. Zielińska**
artykuły męskie

Poleca
**praktyczne podarki gwiazdkowe**
**BYDGOSZCZ, ul. Gdańska 5**

**„STRZELCZYKA"** szlachetne **WINIAKI**
**Wódki, likiery** oraz wyśmienite **wina gronowe**
poleca
**A. Urbanowski**
Bydgoszcz, Pomorska 1
Telefon 3867.

**Obuwie**
eleganckie
damskie, męskie i dziecięce
po cenach konkurencyjnych jedynie
**St. Grzegorzewski**
Mostowa nr. 9
telefon 1372.

**Pocztówki świąteczne**
po **5 groszy** sztuka, oraz
**zabawki**
w wielkim wyborze po bardzo niskich cenach poleca
**Nowy Konsum Szkolny**
Bydgoszcz, ulica Długa nr. 22.

**Futra**
**Feliks Jaworski**
Własna pracownia
Gwarancja za fason i wykonanie
Najnowsze modele
Przechowanie letnie
Wielki wybór.
Bydgoszcz, ul. Dworcowa 35. Telefon 1341.

*Na Gwiazdkę*
polecam moje znane z dobrej jakości codziennie
**świeże wyroby**
**M. Przybylski**
fabryka cukierków i marcypanów
**Gdańska 12**
(obok kina Krista!)

**Podarki**
*o pamiątkowej wartości*
jak **zegary, biżuteria, sztućce, nakrycia**
we firmie:
**K. Neufert**
mistrz zegarmistrzowski
Gdańska nr. 17. Dawn. H. LOZRKE.

**NA GWIAZDKĘ**
**orzechy, pierniki, owoce, wszelkie delikatesy, drób, zwierzynę, wina, likiery**
zagraniczne i krajowe 5% zniżki
poleca najtaniej firma
**St. Zimoch**
Niedźwiedzia 7. Telefon 1648

**Ozdoby choinkowe**
karton **już od 39 gr**
i wszelkie prezenty gwiazdkowe
**najtaniej**
w **Nowej Drogerii**
Stary Rynek 21 telefon 2396

**Stanisław Grzegorzewski**
Mostowa 9. Telefon 13-72.
najbardziej elegancki magazyn
**naszego miasta** poleca **na gwiazdkę**
po znacznie zniżonych cenach
***płaszcze i suknie***

**Długotrwała radość**
przez **podarek**
zakupiony
u nas
**Maria Hirsz - Langerowa**
**Wykwintna galanteria męska**
**BYDGOSZCZ**
ul. Gdańska 33. Telefon 10-96.
Przyjmujemy asygnaty spółdzielni „Kredyt".

**Hurtownia Piwa Żnińskiego**
Bydgoszcz, Gdańska 76
Telefon 30-15
Poleca na święta: Znakomite piwa, lemoniady i wody miner. po cenach konkurenc.

***Poleca na gwiazdkę***
po zniżonych cenach wszelkie
**wina, wódki, owoce i delikatesy**
***R. Swiercz***
Delikatesy
ul. Gdańska 31. Tel. 3118.

**PRAKTYCZNE PODARKI GWIAZDKOWE**
**to piękne serwisy** porcelanowe, szklane, fajansowe
w firmie:
**H. Dymkowski**
Bydgoszcz, Gdańska 1. Gniezno, Chrobrego 10.

Zapotrzebowanie na **wina, koniaki, likiery,** wysokoprocent. **araki i Jam. Rum.** — Wypalanki uskutecznia się najkorzystniej u
**Albert Schmidt**
Fabryka likierów. Handel win.
Tel. 3086 Gdańska 79 Założ. 1900

*Na święta Bożego Narodzenia*
polecamy znane z wyborowej jakości
**HERBATNIKI - PRALINY**
**CZEKOLADY - CUKRY**
do nabycia we wszystkich składach specjalnych i spożywczych
***Bracia Fyster***
Fabryka Cukrów i Czekolady
Bydgoszcz, ul. Dr Em. Warmińskiego 9
tel. 3862

**Na Gwiazdkę**
poleca
swój bogato
zaopatrzony magazyn
we wszelkie gatunki
**pończoch, skarpet, rękawiczek** oraz **bielizny**
po zniżonych cenach
**„DOM POŃCZOCH"**
wł.: ŁUCJA BOSSAKOWA
**BYDGOSZCZ, MOSTOWA 12**

**J. Matuszakowa**
poleca na święta
**pierniki i czekoladki**
znanej jakości
**Gdańska 29**

**Marcepany**
**Pierniki**
**Kontekty**
Cukiernia
***R. Stenzel***
Kawiarnia

*Torebki damskie, walizki, galanteria skórzana*
**P. Riemer** Bydgoszcz, Gdańska 7
Telefon 12-19
*Łyżwy, narty, artykuły sportowe.*

PRZENIOSŁEM
**GABINET LEKARSKI**
z ulicy św. Trójcy 27
**na ulicę Kordeckiego 12**
narożnik św. Trójcy. (24048

# Dr med. Dobrowolski

telefon 1135. **Godziny przyjęć 9-11 i 4-6**

---

Przeprowadziłam się z **ulicy Długiej** na
**ul. Marszałka Focha 24**
**Waleria Meyerowa**
**dentystka.**
23075)

---

**Wieczne pióra**
reparacja wszelkich systemów złote i zwykłe stalki — nowe części **po najniższych cenach.**
**Montownia Wiecznych Piór, Gdańska 59, I ptr.**

---

## Zawiadomienie

Niniejszym podaję do łaskawej wiadomości, iż **z dniem 1-go grudnia br. przeniosłem swój zakład krawiecki z ulicy Warszawskiej nr. 9**

**na ul. Śniadeckich 53 I. ptr.**

Zadaniem moim będzie jak dotąd tak i nadal, pod względem solidnego wykonania jako też i cen umiarkowanych Szanowną Klientelę obsłużyć. (23975

Z poważaniem

**Edmund Treder** mistrz krawiecki
Telefon 3804.

---

**Grey** poleca na święta
*Marcepany, herbatniki, pierniki, strucle i sękacze*
(24082
*Proszę się przekonać o przebującej jakości.*

---

*Na zbliżające się święta*
23019
polecam po najniższych cenach:
**Wina krajowe i zagraniczne**
**Wódki monopolowe**
**Likiery, koniaki, rumy i araki**
Jak również wszelkie towary kolonialne oraz przybory do pieczenia ciast
Specjalność:
**Wyborowe kawy, herbaty, kakao**
**Otto Jortzick**
Hurt. Towary Kolonialne Detal.
**KORONOWO naprzeciw poczty Tel. 33**

---

**Repertuar kin bydgoskich:**

**KRISTAL:** „Pieśń milionów" i nadprogram.
**ADRIA:** „Sztandar" — „La Bandera" i nadprogram.
**APOLLO:** „Nocne motyle" i nadprogram.
**REWIA:** „Srebrne ostrogi". Na scenie nowy program.
**BAŁTYK:** „W obronie prawa" i „Nocne życie bogów".

---

**Czytajcie**
**Dziennik Bydgoski**

---

*Na Gwiazdkę*
po cenach zniżonych
**Torty - makowe - pierniki itp.**
tylko od **Nasiadka** Marsz. Focha 10
Telefon 3272

---

**do nabycia na dogodnych warunkach spłaty**
we firmie (23883
# W. TYBORSKI
właśc.: Wacław Tyborski i Józef Weyna
**Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 25, telefon 3515.**

---

**Dnia 4-go stycznia**
rozpoczynają się (23783
**kursy handlowe**
**G. Vorreau, Bydgoszcz**
**Marszałka Focha 10.**

---

NSU

**„Quick"**
nowoczesny, silny, 2.75 KM, zużycie 2 litry na 100 km., 2-biegowy, szybkość 55 km. gaz w rączce kierownicy
**wolny od podatku i prawa jazdy**
w orygin.. wykonaniu tylko
**zł 750.—**
gotówką. (2168
Wyłączna sprzedaż
**STADIE AUTOMOBILE**
Sp. z o. o.
**ul. Śniadeckich 2**
tel. 1602.

---

**Nowoczesny skład**
(w gmachu Kina „Adria")
**w centrum miasta**
**do wynajęcia**
od 1 stycznia 1937 r.
Zgłoszenia u gospodarza
**ulica Mostowa 9**
**tel. 2118** (23538

---

22532

---

**Oszczędzaj** 40% taniej bo z własnej pracowni
**Eleganckie płaszcze damskie i dziewczęce płaszcze męskie, ubrania, spodnie, bluzy**
duży wybór swetrów, trykotów, wszelką bieliznę oraz towary krótkie
18799)
poleca tanio **L. DOROŻYŃSKI**
Firma chrześcijańska. **Bydgoszcz, ul. Długa 23.**

---

Najkorzystniejsze źródło zakupu
**MEBLI** wszelkiego rodzaju
według najnowszych wzorów, oraz dogodnych warunkach poleca
**Fabryka Mebli B. Siudowski**
Bydgoszcz, ul. Jasna 11 — Tel 22-74 i skład fabryczny w Gdyni pod firmą Bydgoski Skład Mebli, Gdynia, ul. 10 Lutego 37, tel. 2047
(4795)

---

istnieje od 1904 roku

**„TORNEDO"**
**W. TORNOW, ULICA DWORCOWA 49.**
23239

---

**Unamel - miód sztuczny**
do pieczenia pierników i smarowania chleba 21908
**Unamel - Unisław**

---

*Mamusiu!*
choć 1 x spróbuj wyśmienite
**HÄUSLERA**
*Budynie - Legumina Galaretki*

*a już zawsze podawać nam będziesz tylko*
23993

---

*Na sezon zimowy*
nadeszły ostatnie nowości:
**materiały męskie, damskie, wełniane i jedwabne, materiały bieliźniane, flanele, inlety, kołdry firany i t. d.**
poleca w bogatym wyborze i po cenach konkurencyjnych
**Skład Ludowy** Długa 19. **E. Preiss** Gdańska 20a.

---

**Najmilszy prezent gwiazdkowy**
to **fortepian** lub **pianino**
z największej fabryki w Polsce
**B. SOMMERFELD**
**Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 2**
Jedyna fabryka eksportująca.
**Niskie ceny Dogodne warunki**
22541)

---

# A. MARCINIAK
**Bydgoszcz, Długa 6, tel. 13-43, 28-99**
poleca: ***Żyrandole***
i oprawy do oświetlenia elektr. własnego wyrobu. Nowe modele - **bardzo niskie ceny.**
***Odbiorniki*** radiowe:
**Elektrit,** Telefunken, Philips, Natawis, Kosmos i inne. (21269
**Dogodne warunki spłaty. Niskie ceny. Fachowa obsługa.**

---

**KLEPTOMAN.**

**Lekarz:** Wystawię panu zaświadczenie, że pana leczyłem i że pan może uchodzić za wyleczonego.

---

*Kwiaty*
**nie powinny zabraknąć**
***na stole wigilijnym***
**Julius Ross**
**Grunwaldzka 20**
**Gdańska nr. 17.**
24072)

---

# W „Złotą Niedzielę"
**dnia 20 bm.**
Tysiące bogato w towary zaopatrzonych i świetnie udekorowanych składów oczekują swoich klientów.
**wszystkie składy będą otwarte**
od godz. **13 do 18-tej**
*Bez podarków niema gwiazdki!*

---

**Ceny ogłoszeń:** 25 gr. za wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 70 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,20 zł., na dalszych stronach 1,00 zł. za milim. 1 łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych, 50% drożej jak w zwykłem dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy. Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.